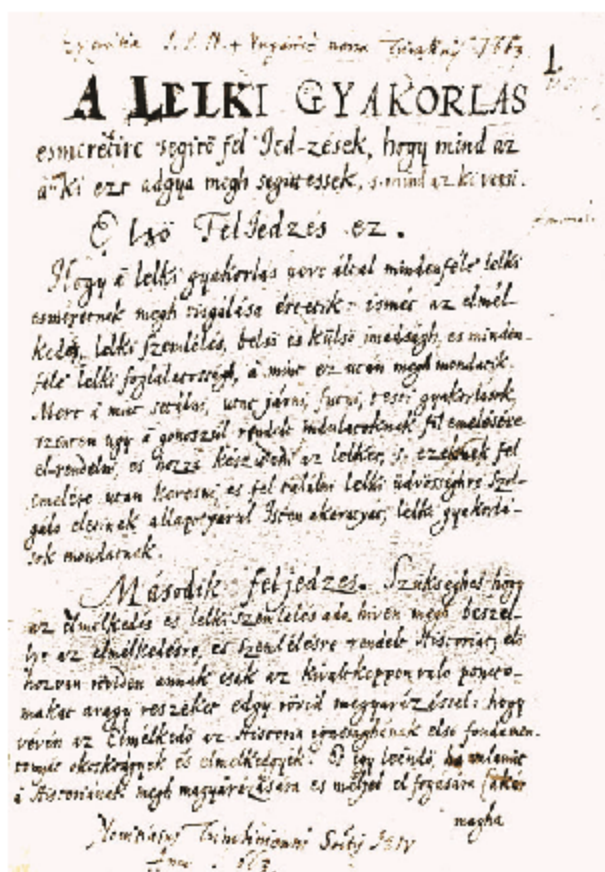

Loyolai Szent Ignác

Lelkigyakorlatok

(Magyar fordítás 1663-ból)

Pázmány Irodalmi Műhely

Lelkiségtörténeti források

Loyolai Szent Ignác
Lelki gyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Pázmány Irodalmi Műhely
Lelkiségtörténeti források

Az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség
Kutatócsoport sorozata

Sorozatszerkesztő
Szelestei N. László

A sorozatban megjelent:

1. Szent Bernát világosvölgyi apátúrnak
Az jó életnek módjáról való könyve
2. Loyolai Szent Ignác, Lelkigyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Loyolai Szent Ignác
Lelkigyakorlatok
(Magyar fordítás 1663-ból)

Sajtó alá rendezte
és a bevezetőt írta
Nagy Anna

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar
Piliscsaba, 2013

Készült
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának
Magyar Irodalomtudományi Tanszékén
és az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoportban

Megjelent a TÁMOP–4.2.2/B–10/1–2010–0014 támogatásával
(Tehetségtámogatás a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
kilenc tudományágában)

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Szerkesztette
Bogár Judit

Az átírást ellenőrizte
Déri Eszter

A borítón:
a kézirat 1. lapja

ISBN 978-963-308-126-6
ISSN 2064-0250

© A kötet szerkesztője és sajtó alá rendezője, 2013
© Pázmány Péter Katolikus Egyetem
© MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport

Felelős kiadó: Szuromi Szabolcs rektor

Tördelés: Finta Gábor

|| *Tartalom*

Bevezetés.....	7
Lelkigyakorlatok	17
Személynévmutató	103

Bevezetés

A *Lelkigyakorlatok könyve*, Loyolai Szent Ignácnak (1491–1556), a jezsuita rend alapítójának műve spanyol nyelven keletkezett 1521 és 1534 között, amikor Ignác a tökéletesség útját és hivatásának értelmét kereste. A mű 1548-ban pápai jóváhagyással *Exercitia spiritualia* címmel latin nyelven jelent meg Andreas Frusius fordításában. Ezt a szöveghagyományozásban „versio vulgatá”-nak nevezett változatot gyakran kiadták,¹ ebből készült a kötetünkben közölt magyar fordítás. A mű máig a szentség útjára terelgeti azokat, akik harminc napon át lelkigyakorlatozóként vagy lelki vezetőként használják. Az ignáci lelkigyakorlatokat folytató személy e kézikönyvvel elmékedéseire, aszketikus és misztikus gyakorlataihoz kap útmutatást. A gyakorló értelme, akarata és érzelme – elmélyült egyéni gyakorlatok hatására és a lelkigyakorlatot vezető tanácsaival támogatva – együtt jut az igazság felismerésére és arra az elhatározásra, hogy Krisztus-követéssel törekszik a tökéletességre.

Az *Exercitia spiritualia* harmincnapos, Szent Ignácól származó formáját „nagylelkigyakorlat”-ként szokás emlegetni. A jezsuitáknál a novíciusoknak és a tanulmányaikat befejezőknek (több mint egy évtizeddel később) a harmadik próbaév alatt is el kellett végezniük. Fellapozása a lelkigyakorlatokat elvégző számára további életében is fontos fogódzót jelent. Eredeti formájában a mű egy a lelki vezető számára készült „forogatókönyv”, s ettől kezdetben a hozzá készített kommentárok sem tértek el.² Az *Exercitia spiritualia* különböző feldolgozások és a belőle készült

¹ IGNATIUS de Loyola, *Exercitia Spiritualia*, ex Hispanico trad. Andreas FRUSIUS, Romae, Antonius Bladus, 1548. – Magyarországi első, metszetekkel ellátott kiadása: *Exercitia spiritualia Sancti Patris IGNATII Loyolae Societatis Jesu Fundatoris, recusa Tynaviae*, 1679 (RMK I. 1451). – Kritikai kiadása: *Exercitia spiritualia S. IGNATII de Loyola et eorum Directoria*, Nova editio, I: Sancti IGNATII de Loyola *Exercitia spiritualia*, ed. Iosephus CALVERAS, Candidus de DALMASES, Roma, 1969 (Monumenta Historica Societatis Iesu, 100).

² Vö. Claudius AQUAVIVA, *Directorium exercitiorum spiritualium*, Romae, 1591¹. – 1721-ben a nagyszombati nyomdában az *Exercitia spiritualiával* együtt, de külön cím-

összeállítások révén vált az elmélkedési irodalom alakulásának egyik meghatározó művévé.³

Szent Ignác saját életéből levont tanulságként figyelmeztet a világ haszontalanságaira, közben olyan „gyakorlatok” elvégzését kéri, amelyeknek eredményeként a gyakorló alkalmassá válik arra, hogy a kegyelem révén önmagát megismerje, rossz hajlamaitól megszabaduljon, és életét az üdvözülés reményében Isten kívánalma szerint rendezze. S miként ezt a *Lelkigyakorlatok* „kezdeti” leírja, Istent dicsérni, becsülni és szolgálni kell. Nem elegendő, hogy a krisztusi ember a világ teremtményeit pusztá eszköznek tekintsi, magát is az isteni akarat eszközének kell éreznie. A jezsuiták emellett kötelezik el magukat.

A kötetben közölt fordítás⁴ az első lapon olvasható bejegyzés szerint a trencsényi jezsuita noviciátusban készült („Exercitia S. P. N. Vngarice uersa Trinchinij 1663”), az ugyanott található tulajdonbejegyzés („Nouitiatus Trinchinensis Societatis Jesu 1663”) azt tanúsítja, hogy a noviciá-

lappal megjelentetett direktórium: *Directorium in Exercitia spiritualia* S. P. N. IGNATII, Tynaviae, 1721.

³ Vö. TÜSKÉS Gábor, *A XVII. századi elbeszélő egyházi irodalom európai kapcsolatai* (Nádasi János), Bp., Universitas, 1997 (Historia Litteraria, 3), 30–53. – Néhány, kéziratunk keletkezési idejéhez közeli időben Magyarországon megjelent mű: Nicolaus ELFFEN, *Scintilla cordis ex libello Exercitiorum spiritualium*, Coloniae, 1672¹, magyar fordítása: Nicolaus ELFFEN, *Nagy tűz kis szikrája, Loyola szent Ignác exercitiuma, az az: A keresztyén léleknek istenes dolgokban maga gyakorlása*, [ford. KECSKEMÉTI János], Bécsben, [1677¹?] (RMK I. 1575). Negyed évszázaddal későbbi, az év minden napjára belőle választott rövid idézet, hozzáfűzött elmélkedéssel: Gabriel HEVENESI, *Scintillae Ignatianae, sive Sancti Ignatii de Loyola [...] apophtegmata sacra*, Viennae, 1705¹ (RMK II. 4496). Hevenesi műve egész Európában elterjedt, több nyelvre lefordították. A 18. században Elffen munkáját harmincegy napra osztva gyakran kiadták. Például: Nicolaus ELFFEN, *Meditationes sic distributae, ut licet octiduana S. Ignatii exercitiis obeundis sint adaptatae, pro singulis tamen etiam mensis diebus servire possint*, Claudiopoli, 1744; *Mensis theologiae asceticae sive piae meditationes, in singulos mensis dies, excerptae majori parte ex asceti octiduana R. P. Nicolai ELFFEN e Societate Jesu, Cassoviae, 1741.*

⁴ Ismertetése: NAGY Anna, *Úton a jezsuita lelkiség magyarországi meghonosodása felé: Loyolai Szent Ignác lelkigyakorlatainak első magyar fordítása, Trencsén, 1663 = Summa: Tanulmányok Szelestei N. László tiszteletére*, szerk. MACZÁK Ibolya, Pilis-csaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely – Tanulmányok, 7), 230–232.

tus számára szánták. Trencsénben 1655 óta működött noviciátus, Lippay György esztergomi érsek támogatásával.⁵

A fordítás készítőjét olyan jezsuita szerzetesben kell keresnünk, aki 1663-ban a trencsényi rendházban lehetett. A *Regula* és a *Rendalkotmány*⁶ a novíciusmester lelki olvasmányokban és nyelvekben való jártasságát feltételezi. A trencsényi novíciusházban a honi nyelv fontossága nemcsak azért kerülhetett előtérbe, mert az anyanyelv alaposabb megértést biztosíthatott azoknak, akik később anyanyelvi prédikálási feladatra is számíthatnak, hanem a magyarországi jezsuiták azon törekvése is ösztönző lehetett, amellyel az osztrák provinciából kiválva önálló magyarországi provinciát szerettek volna létrehozni. Egy magyarországi provinciában pedig a magyar felértékelődött volna, a honi nyelv lett volna mérvadó. A magyar fordítás és a jezsuiták ekkori küzdelmei az osztrák provinciából való kiválásért nem véletlen időbeli egybeesés lehet. Lukács László 1989-ben alaposan elemezte az önállósodási törekvéseket, és közölte a vonatkozó forrásokat.⁷

A trencsényi jezsuita kollégium és noviciátus vezetője (rector et magister novitiorum) 1663-ban (1659 szeptemberétől) Vid László volt,⁸ aki 1680-ban a rendtartomány provinciálisa lett. Az ifjakkal való odaadó foglalkozásáról 1738-ban szép szavakkal emlékezik meg Kazy Ferenc.⁹ Műveltsége, jámborsága és novíciusmesteri feladatköre miatt egyaránt lehet ő is a keresett fordító. Jóllehet sem Kazy egyetemtörténete, sem a Vid halálakor készített nekrológ¹⁰ nem említi fordítói tevékenységét, a

⁵ Vö. PETRUCH Antal, *A trencsényi jezsuita noviciátus anyakönyve, 1655–1772*, Jezsuita történeti évkönyv, 1942, 266–477, a bevezetés: 266–272. (Klny. is.)

⁶ IGNATIUS de Loyola, *Regulae Societatis Iesu*, Romae, 1558¹; IGNATIUS de Loyola, *Constitutiones Societatis Iesu*, Romae, 1558¹. Mindkettőnek nagyon sok kiadása létezik.

⁷ LUKÁCS László, *A független magyar jezsuita rendtartomány kérdése és az osztrák abszolutizmus (1649–1773)*, Szeged, 1989 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 25).

⁸ Carlos SOMMERVOGEL, *Bibliothèque de la Compagnie de Jésus*, VIII, Bruxelles–Paris, 1898, 645. – Vid esetleges szerzőségére Molnár Antal hívta fel figyelmemet, akinek ezúton mondok köszönetet.

⁹ Franciscus KAZY, *Historia Universitatis Tyrnaviensis Societatis Jesu [...] ad annum [...] 1735*, Tyrnaviae, 1738, 292–294.

¹⁰ Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Quart. Lat. 1115/2, f. 112.

Paintner Mihály feljegyzésein alapuló bibliográfiákban¹¹ szereplő latin összefoglaló cím (Aliquot opuscula ascetica de religiosae vitae perfectione) magában foglalhat magyar nyelvű fordítást is.

Lanczmar Mártont az 1663-dik évre küldték Trencsénbe, ahol egyéb funkciói mellett az újoncok nevelésében is részt kellett vennie (socius magistri novitiorum). Ha az 1663-as évet meghatározónak tekintjük a fordító személyét illetően, a kijelölt feladat, a helyszín és írói képességek alapján Lanczmar Márton mellett is szólnak érvek. A török támadások, Érsekújvár eleste miatt ezen év őszén Nagyszombatból és Trencsénből menekítették a tanuló ifjúságot, a trencsényi novíciusokat Bécsbe, ahol az osztrák területek ifjaival együtt találjuk felsorolásukat az éves jelentésekben.¹² 1663 év végén nem vettek fel novíciust, de a következő két évben Bécsben „trencsényi novíciusokként” vették fel a magyarországi ifjakat.¹³ Lanczmar Márton 1662-ben töltötte le harmadik próbaévét, tehát akkor ismételtelen elvégezte a nagylelkigyakorlatot. Bár ő is csak néhány rövid írást tett közzé, trencsényi társai még ezzel sem dicsekedhetnek. Ha hitelt adunk annak a jelzésnek, amely a kézirat trencsényi fordítását tanúsítja, akkor csak néhány magyar anyanyelvű rendtársa jöhet szóba.

Természetesen megalapozatlan lenne annak lehetőségét kizárni, hogy a művet más rendtag fordította. Kéziratunk másolat volta nem zárja ki már meglévő fordítás felhasználását. Fordítóként szóba jöhetnek még a Szent Ignáccal és művével foglalkozó magyar jezsuiták, a Lanczmarnál

¹¹ Johann Nep. STOEGER, *Scriptores Provinciae Austriae Societatis Jesu*, Viennae-Ratisbonae, 1856, 377; SOMMERVOGEL, *i. m.*, 645.

¹² 1663-ban a noviciátusban tizenöt elsőéves és kilenc másodéves skolasztikus készült hivatására. Az 1664-ről szóló jelentésben a volt elsőéveseket a bécsi noviciusházban látjuk vizsgont. A trencsényi bejegyzések helyén az alábbi tájékoztatás olvasható: „Ob motus turcicos nulli hic magistri sunt; et novitii quoque omnes translati sint ad Domum procationis viennensem.” A novíciusok Bécsből 1666-ban tértek vissza Trencsénbe, felsorolásuk az 1667. évre már Trencsénben szerepel. – Ladislaus LUKÁCS, *Catalogi personarum et officiorum Provinciae Austriae S. J.*, II, Romae, Institutum Historicum S. J., 1982, 745, 790, 798, 833, 843; III, Romae, 1990, 24–25, 35–36, 70–71.

¹³ Jellemző és analóg példa, hogy Ebeczky Sándornak az Óbudáról (Vetus Buda) a törökök elől elmenekült klarissza apácák számára 1612-ben készült Szent Bernátfordítására Pozsonyban ezt a tulajdonosbejegyzést írta: „Sororum Conuentus de ueteri Buda”. (Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár, Duod. Hung. 7, f. 1.)

három évtizeddel fiatalabb Kecskeméti János (1633–1713) vagy Nádasi János (1614–1679). Kecskeméti 1677-ben jelentette meg Nicolaus Elffen *Scintilla cordis*ának magyar fordítását. Elffen művében Szent Ignác *Exercitia spiritaliá*jának szemlélődésre hívó pontjaiból elmélkedések lettek, olvasmányos összefüggő szöveg nyolc napra rendezve, már nem a lelki-gyakorlat vezetője, hanem az azt olvasó lelkigyakorlatozó számára.¹⁴ Kecskeméti fordítása és kéziratunk a latin terminológia magyarításában eltér egymástól, ezért nagy valószínűséggel kizárhatjuk, hogy Kecskeméti lett volna a *Lelkigyakorlatok* 1663-as magyarra fordítója. Nádasi János Rómában az 1660-as évek közepén *Hebdomada SS. Ignatii et Xaverii* címmel kilenc napos áhítatgyakorlatot jelentetett meg, de már 1643-ban Pozsonyban is foglalkozott Szent Ignác személyével.¹⁵ 1668-ban a nagyszombati Mária Látogatása Társulat kézikönyvében latinul olvashatjuk Szent Ignác (és Xavéri Szent Ferenc) officiumát,¹⁶ 1669-ben pedig magyarul jelentek meg e szentektől és róluk szóló imádságok.¹⁷

Az említett kiadványok azt is tükrözik, hogy a 17. század közepe a jezsuiták folyamatos térnyerésének ideje Magyarországon. Mindezt két százados jubileummal tette a rend emlékezetessé. 1640-ben a rendalapítás, 1661-ben a magyarországi megtelepedés százéves évfordulóját ünnepelték. Az ekkor megjelent kötetek közül kiemelkednek a Szent Ignác életét száz metszettel és a metszetek hátoldalán magyar kísérszöveggel bemutató, negyed- és nyolcadrét méretben is kinyomtatott kötetek.¹⁸ A

¹⁴ Elffen művének kiadását és magyar fordítását lásd a 3. jegyzetben. Vö. GÁBOR Csilla, *Misztika, struktúra, szöveghasználat – egy 17. századi Szent Ignác-kommentár példája = Misztika a 16–18. századi Magyarországon*, szerk. BOGÁR Judit, Piliscsaba, PPKE BTK (sajtó alatt). A kézirat rendelkezésemre bocsátását ezúton köszönöm meg.

¹⁵ NÁDASI János, *Jesu et Mariae cliens et clientum suorum patronus S. Ignatius de Loyola S. J. fundator*, Posonii, 1643 (RMNy 2021). – Nádasi műveiről: TÜSKÉS, i. m., 145–146, 376, 398–399.

¹⁶ *Manuale Sodalitatis Beatae Virginis Visitantis in Collegio Societatis Jesu Tyrnaviae [...]*, Tyrnaviae, 1668 (RMNy 3473).

¹⁷ *Két egő lampas: Szent Loyola Ignatz [...] es Szent Xaverius Ferencz [...] tisztességére deákbul magyarra fordítottatott áitatosságok es imádságok [...]*, Nagyszombat, 1669 (RMNy 3585).

¹⁸ *Szent Ignacz a' Iesus kisded társasága fondáloiának elete*, Nagyszombat, 1655, 4r, 81 t. (RMNy 2598). – [*Szent Ignacz a' Iesus kisded társasága fondáloiának elete*, Nagyszombat, 1655], 8r, 100 t. (RMNy 2599).

negyedré formátumú kiadást Wesselényi Ferenc nádornak ajánlotta a „Nagyszombati Collegium”. A fordító személyét nem ismerjük. E vonulatba illeszthetjük bele a kor egyik jeles magyarországi jezsuitájának, a pozsonyi német Trinckel Zakariás Ignácnak (1602–1665) a tevékenységét is. Trinckel 1647–1654 között Bécsben vezető funkciókat töltött be, 1652–1654 között az osztrák rendtartomány provinciálisa volt. Többször feladatkörébe tartozott a jezsuita növendékek nevelése. 1659-ben a jezsuita generálishoz írott tanulmány méretű levelében kiállt az önálló magyar provincia létrehozása mellett, s ezt a magyarországi jezsuiták többsége helyeselte. Főbb érvei: az osztrák provincia nagy kiterjedése, a magyarországi rendtagok megnövekedett száma és az eltérő nyelvi és műveltségi viszonyok. A rendtartományi gyűléseken folyamatosan napirenden tartották a szétválasztás kérdését.¹⁹ Amikor Trinckel Judenburgba ment a provincia terciáriusainak irányítására (1655–1657), Szent Ignác halálának századik évfordulóján terjedelmes kötetben jelentette meg a *Lelkigyakorlatok* kifejtését.²⁰ 1658–1665 között Nagyszombatban, majd Pozsonyban tevékenykedett. Az önálló magyar jezsuita rendtartomány létrehozásának híveként, mintegy a magyarországi jezsuiták vezéralakjaként ajánlotta művének új, metszetekkel ellátott kiadását 1660-ban a jezsuitákat segítő, törekvéseiknek háttérrel biztosító Lippay György érseknek.²¹ Lanczmar Mártonra közvetlen hatást is gyakorolhatott, például

¹⁹ LUKÁCS, *A független...*, i. m., 10–17. Trinckel levele a függelékek közt: nr. 6.

²⁰ Zacharias TRINCKEL, *Maior Dei gloria, finis ultimus, imo unicus veri socii Iesu, per Exercitia spiritualia S. P. Ignatii de Loyola, Societatis Iesu fundatoris, proposita et explicata in Asceterio PP. Tertiae Probationis Soc: Jesu, Judenburgi, Anno 1656, Viennae Austriae, Matthaeus Cosmerovius, 1656, 4r, 512, [3] pp.* (RMK III. 1954a).

²¹ Zacharias TRINCKEL, *Maior Dei gloria viris apostolicis per Exercitia spiritualia SP. Ignatii de Loiola, fundatoris Societatis Jesu proposita, et per R. P. Zachariam Ignatium Trinckellium, ejusdem Societatis Religiosum altera editione auctiori declarata: atque Anno Saeculari, seu centesimo ab inducta Soc: Jesu in Regnum Vngariae Tyrnaviam [...] Georgio Lippay [...] dedicata, Viennae, Jo. Jac. Kürner, 1660, 2r, [8], 480, [20] pp., 17 t.* (RMK III. 2107). – A műnek e bővített, második kiadását új címvéllel (és az approbáció újraszédésével) is terjesztették: Zacharias TRINCKEL, *Divinatorium viae et vitae aeternae, seu Methodus spiritualis [...] proposita per Exercitia Spiritualia S. Patris Ignatii De Lojola, Fvndatoris Soc: Jesu, Atque ita non tantum Patribus in tertia probatione dictae Societatis versantibus, sed et omnibus piae meditationi deditis per breves, easque varias meditandi formas, multiplici sacrarum sententiarum illustratione, et explanatione divino apostolicae vocationis thessera, alioque pias animas pascenti*

annak bécsi novíciusévei alatt (1647–1648), illetve nagyszombati tartózkodása idejének második felében (1658–1660).

A jezsuita szerzetességet vállalók rendbe lépésük előtt általában megtanultak többé-kevésbé latinul. Például a trencsényi noviciátusban az 1655–1662 között felvett százöt novícius mindegyike tudott latinul, tehát ezen a nyelven is végezheték a lelkigyakorlatokat. A novíciusok közül nyolcvanhét ismerte a magyar nyelvet, ezek közül azonban tizenhárom csak kielégítően, tizenhat pedig gyengén, s mindössze harminchat vallotta magát magyarnak. A magyar fordítás ténye és a jezsuiták függetlenedési törekvései egy irányba mutatnak: a folyamat eredményeképpen a trencsényi noviciátusban a magyarok száma és a magyar nyelv szerepe a 17. század további évtizedeiben kimutathatóan növekedett.²² 1663-ban a *Lelkigyakorlatok* kinyomtatására (de annak ignáci formájában még sokáig) nem lehetett igény, hiszen az közvetlenül a novíciusok és terciáriusok lelkigyakorlatát irányító személy(ek)nek szólt,²³ ráadásul a török veszély miatt a trencsényi novíciusok 1664-ben átmenetileg Bécsbe költöztek. Az *Exercitia spiritualia* mai ismereteink szerint első magyar nyelvű fordítása kéziratban maradt.

A kézitről

A közölt kéziratot „LOYOLAI SZENT Ignác *Lelkigyakorlatai* magyar nyelven, Trencsén, 1663.” címmel őrzi az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár. Az első lapon található bejegyzések azt rögzítik, hogy 1663-ban Trencsénben fordították, és a nemrég megnyitott noviciátus tulajdonára.²⁴ Szépen kiírt és rendezett tisztázattal; a néhány másolói tévesztésből

discursu morali devoto et sincero labore oblatus [...] editione auctiori declaratus, Viennae, Jo. Jac. Kürner, 1660, 2r, [8], 480, [20] pp., 17 t. (RMK III. 2201).

²² PETRUCH, *i. m.*, 266–272.

²³ Miként fentebb láttuk, a több olvasóra is igényt tartó Elffen-féle elmélkedéssé alakított változat magyarul is megjelent.

²⁴ Mai jelzete: Ms. II. 299. További adatok: Egy kéz írása, 200 x 150 mm. Kötéstábláján héber kódex-töredék. Possessor-bejegyzések: „Nouitiatus Trinchinensis Societatis Jesu 1663.”; régi jelzet: G. J. V. 25.; „Ex libris Antonii Farkas Parochi Spaczensis 1817.”; Esztergomi Káptalani Könyvtár, 1835.

egyértelmű a másolat volta. Hogy mikor és hogyan került ki jezsuita tulajdonból, nem tudjuk, talán a rend 1773. évi feloszlásakor. 1817-ben került Farkas Antal spáczai plébános birtokába, aki 1835-ben Pribely Ferenc könyvtáros kérésére az esztergomi káptalan könyvtárának adományozta.²⁵ Mai őrzési helyén a kézirat mellett mintegy kísérőiratként őrzik a plébános adományozó levelét.²⁶ Farkas Antal szerint a kézirat

²⁵ A kötetben olvasható: „Manuscriptum Isthoc ad preces Bibliothecarii hoc tempore Francisci Pribelyi una Studii Biblici Professoris I. O. in Lyceo Tyrnaviensi, ab Admodum Reverendo Domino Parocho Spaczensi Antonio Farkas Bibliothecae Venerabilis Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis donatum est, sicque etiam Catalogo ejusdem illatum. Anno 1835. die 26a Novembris.”

²⁶ Szövege:

Reverende Domine, Frater Dilecte!

Cum solatio legi scriptas ad me de dato 21^a c. m. et a. litteras, quoad manuscriptum anni 1663ⁱⁱ, per me Clarissimo, ac Summe Venerando Domino Professore Pribelyi medio Reverendae Dominationis Vestrae praesentatum: in nexu quarum id – ad praeclara Ejusdem declarata – addere debeo: sicut in Domino judicat idem Pretiosissimus Dominus, ita cum eodem opere instituere dignetur; denique orare etiam eundem statui: quatenus id in Protocolo suo adnotare gratiose dignetur: *a quo*, et *unde* opus isthoc, et *quando*, Insigni huic Collectioni, Bibliothecae quippe hujus, accesserit; ut nempe etiam post aevum pateat cuique; quantopere videlicet – in medio Slavicae gentis – mihi lingua Patria cordi fuerit.

Equidem illa intentione opus illud ad Tudományos-Gyűjtemény inserendum censebam; ut cunctis Patriotis nostris innotescat: lingua hungarica – prae Latina – et 1) quidem in oris vere-Slavonicis, 2) quod maximum ad rem argumentum per Jesuitas, qui Latinae Linguae-cultae! auctores isthic extiterant, potius hungarice ipsa plane Exercitia Spiritualia Novitiis Trenchinii praelecta fuisse. Istud erat meum praecipuum motivum, quo mediante innotuisset fere toti Regno, exponendi in dicto Tudományos etc. opere: Cur videlicet I. Societas Hungarica communi in Comitibus Regni postremis, et prioribus Patrum suffragio ubique linguam hungaricam veteri domicilio restituere, velut hucdum peregrinantem a Slavonicis his Locis, intendat, et tantopere implantare eandem contendat.

Sed et hic Spaczae [...] usque 1700. annum adhuc hungari puri fuerant: quod acta isthic docent. Cetera inter unum documentum, quod non pridem legi apud modernum A. R. P. Guardianum actualem, Tyrnaviae: hungarice appositum, me plane convicit, quod Spáca hungara fuerit inde ab origine sua. – Interim haec tantum per modum Dissertationis – si placet communicare Clarissimo meo Domino, qui dudum in medullis meis, ac in corde meo haeret: litteras has, dicta sunt, cui denique Honoratissimo ex me Salutem plurimam animitus deferre dignetur, cujus laus et honos manebunt in perpetuum!!

Nuper vero, dum in Seminario die 18^a c. m. egissem modicas moras, in defectu temporis, quin videre, ac revereri Dilectum mihi, potuissem, obstantibus etiam Praelectionibus eo-tum recessi in propria, velut die jam inclinante horis ad vesperam: faciam autem necessitudini huic alia ad vota utriusque, satis.

annak bizonyítéka, hogy a Trencsén környéki szlovák vidéken a latin nyelven művelt jezsuiták 1663-ban novíciusaikkal magyarul lelkigyakorlatoztak. A jegyzetekben közölt levele felidézi a reformkor hazafias felbuzdulását.

A szöveg átírásáról

A *Lelkigyakorlatok* szövegét betűhíven írtam át. Megtartottam a néha következetlen és a mai helyesírástól eltérő kis- és nagybetűhasználatot (a szóközi nagybetű kicsivel írása kivételével), egybe- és különírást, az eredeti központosást. A két pont között álló *s* kötőszót (*·s·*) a később általánosan használt *'s* formában adom vissza. A különböző betűformákat (például az *e*-t és annak néha – következetlenül – a betűalak jobb felső szélével érintkező gyenge hehezetjellel írt formáját, a *z* betű három változatát – mai forma, jobbra hosszán elnyújtott alsó szárral írt *z*, két vonal közti hármasszám –, a szokásos hosszú és kerek *s*-et, az *sz* *s*-ből és *z*-ből összeállított variánsait és a β betűformát) egységesen, a ma használatos alakokban (*e*, *z*, *s*, *sz*) írtam. A *v* és *u* betűket hangértéküktől függetlenül meghagytam eredeti formájukban, de a két ponttal vagy két vesszővel ellátott *V* betűt \check{U} -vel, \breve{U} -vel írtam át. A kézirat kettősponttal kísért kerek zárójelei (: ... :) helyett a mai alakot használom. A másolói javításokat (áthúzásokat, amelyek egyértelműen bizonyítják a kézirat másolat voltát) csúcsos zárójelben <...> közlöm. Szögletes zárójelbe [...] tettem minden olyan betoldást, amely a kéziratban nem szerepel. A kötet eredeti lapszámozását is szögletes zárójelben adtam meg. A kéziratban nagyobb betűkkel kiemelt szövegrészeket (címek, alcímek stb.) kurziválással jelöltem.

Interim atiam precor Divini Spiritus munera in praesusceptis sacris studiis: meque pristinis, aestimatisque affectibus fraternis commendo, ac propensa in dilectione persevero

Spácae, die 24^a, 9^{bris} 1835.

Reverendae Dominationis Vestrae
addictissimus frater
Antonius Farkas mp.
Parochus

LOYOLAI SZENT IGNÁC

Lelkigyakorlatok

(Magyar fordítás 1663-ból)

[1]

A LELKI GYAKORLÁS

*esméretire segítő fel Jed-zések, hogy mind az a' ki ezt adgya megh
segíttessenek, 's mind az ki veszi.**

[A margón:] Annotationes

Első Fel Jedzés ez.

Hogy a' lelki gyakorlás neve által mindenféle lelki esméretnek megh vizsgálása értetik: ismét az elmélkedés, lelki szemlélés, belső es külső imadságh, es mindenféle lelki foglalatosságh, a' mint ez után megh mondatik. Mert a' mint setálni, utat járni, futni, testi gyakorlások, szinten ugy a' gonoszúl rendelt indulatoknak föl emelésére el-rendelni, es hozza készíteni az lelket, 's ezeknek fel emelése utan keresni, es fel találni lelki üdvösséghre szolgáló életinek állapotjárul Isten akaratyát, lelki gyakorlások mondatnak.

Második fel jedzes. Szükséghes hogy az elmélkedés es lelki szemlelés ado hiven megh beszellye az elmélkedésre, es szemlélésre rendelt Historiat; elő hozvan röviden annak csak az kivaltkeppen valo ponctomakat avagy reszeket edgy rövid magyarázással: hogy vévén az Elmélkedő az Historia igassaghának első fundamentomját okoskodgyék es elmelkedgyék. Es így leendő, ha valamit a' Historiának megh magyarázására es mélyeb el fogására (akár [2] maga okoskodással 's akár Isteni megh világosítás által) fel talál gyönyörüsesgb lelki kostolást, es töb gyümölcsset szed, hogy nem ha valaki más ki terjesztve mondogta, es megh magyarázta volna neki. Mert nem a' tudománynak beövseghre,

* [A felső margón:] Exercitia S. P. N. Vngarice uersa Trinchinij 1663. – [Az alsó margón:] Nouitiatus Trinchinensis Societatis JESV 1663.

hanem az érzékenségh, es az belső kostolas szokta lelkünk kívánsagát be tölteni.

Harmadik. Mivel hogy minden lelki gyakorlasban <midön> értelmünkkel okoskodunk, és midön valamin megh indulunk, akaratumkal bá-nunk, tudnunk kel hogy ez ilyen munkalkodásban mely főkeppen az akaraté midön szoval avagy lélekkelis Urunkal Istenünkkel avagy az ü szentivel beszellünk nagyob tisztelet kívántatik, hogy sem midön értelmünkkel valamely dologhnak értelmén mulatunk.

Negyedik. Noha a' következő elmelkedésnek nigy hét tulajdonittatik, mivel hogy az gyakorlás négy részre osztatott, hogy minden resznek egy Hét adassek, tudnia illik hogy az Első Hétben legyen az Bünekrül valo megh gondolás: a' masodikban, Urunk JESVS Christus eletirül, Jerusálemben be meneteléigh: az harmadikban, Vrunck kinszenvedésérül: az negyedikben, az Feltamadásárul es Menyben menetelirul 's három fele Imadságghrul. De ugyan ezt a' negy Hetet, nem kel ugy ertenünk mint ha szükségheskeppen minden hétre nyolcz avagy hét napot számlálnank: mert ebben az Elmelkedökre kel tekintennünk, midön eddgyik a' masnal majd késedelmes majd gyorsabb, a' kevánt es keresett dologhnak feltalálásán (peldaként első Hetben az töredelmesseghnek [3] es a' bünekrül valo fajdalomnak es könyvezésnek) vannakis kik sokáigh, kik röviden az külembfele lelkektül viseltettnek, es próbáltattnak; hasznos azert neha neha avagy megh rövidetenni, avagy hosszsabbitanj az Hetet, <az> a' mint az elmelkedésre adott dologh kívánnya. De ugyan szokás szerent ennek az Elmelkedesnek folyása közönsegesen harmincz napot kévan.

Ötödik. A gyakorlo igen igen segittetik, ha az Elmelkedeshez nagy es beökező szivel járul minden szorgalmatosságát es tellyes akarattyát a Teremtő Istennek aldozván, hogy magárul és mindenirül azt rendellye, a' miben legh jobban szolgálhasson neki, az eö szent jo teczése mellett.

Hatodik. A ki penigh a' gyakorlást adgya ha eszeben veszi, hogy a' gyakorlonak semmi lelki indulása nincsen; ugmint vigasztalás, vagy szomorusagh, külömbfele lelkektül mozgatas: szükséggh hogy szorgalmatossan kerdezkedgyek, ha a' gyakorlást az el rendelt órákban el vigezie; es mikippen, megh tartya eppen a' hozza teteleket? Es mindenekrül számot vegyen, de a' vigasztalas es el pusztulas allapattyárul a' mint a' hozza-tettelekrülis ez után szollunk.

Hetedik. A Gyakorlas ado, ha lattya hogy a' Gyakorlo el pusztulásban avagy késértetben vagyon, minden kemenseghet el tavoztassan maghátul es a' szelédésghet es kedvességghet fel vegye, megh erössitve annak lelkit, ez utan vidám cselekedetekre megh mutatvan ellenseghünk ravassaghát es a' majd el jövendő vigasztalásra igyekezzek azt el rendelni. [4]

Nyolczadik. A Gyakorlónak vigasztalásiban, es el pusztulásiban, 's mind az ellenseghnek ravassággha ellenis segetseghül lehetnek az első két hétre, ugmint a' Külömb Lelkek megh válaztásra adatott Regulak.

Kilenczedik. Ha a' Gyakorlo a' Lelki dolgokban tudatlan és törtennék, hogy az Első Héttben, temerdek es nyilvánvalo kisertettel gyötrődik, mely által megh mutatattott neki bizonyos akadály az Isteni szolgálatra (ugymint nehezsegh, sanyargás, szégyen, es a' vilagi becsüllet miatt felelem), ennek a' Lelki attya ne adgya a' második hétre rendelt Regulakat, ugmint a' külömb féle Lelkek megh válaztásrul, hogy csak azokkal éllyen mellyek az Első hétre adattak. Mert a' mennyi hasznot más venne, ez annyi kárt vallana a' dologhnan éles elmésséghe es maghassággha miatt, midön illenek értelmét fellyül halladgyák.

Tizedik. Ha a' Gyakorlo oly kisértetekkel gyötrődik melyek valami jöt ábrázalnak, akkor erössitessék az oda fel mondott második hetre irt Regulakkal. Mert az Emberi nemzetseghnek ellenséghe a' jonak ábrázolása által főkeppen ostromollya azokat, kik annak előtt az életnek uttyán, mellyet megh vilagositonak mondunk inkab gyakorlattak, magokat, (es ezt felel a' masik hetre rendelt gyakorlásnak) hogy sem abban, mellyet Tiszitónak nevezünk, mely út az első Hetnek gyakorlasiban foglaltatik. [5]

Tizenegyedik. A ki az Első hetben gyakorlya maghát, hasznos ha nem tudgya mit kellessék cselekednie az másik hetben, csak erössen fáradjon annak megh nyeresen a' mit akkorán keress. Ugyanannyira mintha az utan semmi jot nem találhatna.

Tizenkettődik. Megh intessek az Gyakorlo mivel hogy minden napra öt Gyakorlás rendtetett (a' mint oda alá meg iratnak) ugy hogy minden Elmélkedésnek edgy egesz ora adassek; Igyekezék a' Gyakorló, hogy Lelki nyugadalmat ebben tanallyon, es bizonyos legyen hogy inkab megh hosszszabította hogy sem rövidítettette az el rendelt órákat. Mert az ördögh gyakorta azt cselekeszi hogy az Elmelkedésre, avagy Imádságra rendelt idő megh rövidettessek[.]

Tizen harmadik. Mivel hogy könnyü az vigasztalás folyasán edgy egész orát Elmelkedve be tölni: és viszontag ighen nehez az elpusztulás; Annak okaert a' kísértet, es el pusztulás ellen mindenkor harczollyunk, a' Gyakorlásra rendelt orat hosszasbitvan gyözedelemnek okáert. Mert így nem csak tanulunk ellene állani, de meghis vinya az ellenseghel.

Tizen negyedik. Ha a' Gyakorlo vigasztalással es Lelki hevseggel beövelkedik, ennek eleit kel venni, ne talám esztelenül, es hirtelen igirettel vagy fogadással megh ne kösse maghat. Es annal szorgalmatosban ez kivantatik, mennél alhatatlanab elmejü az Gyakorlo. Mert noha szabadon, [6] es jól edgymást a' Szerzetes állapotra <indi> inthettyük melyben az Engedelmességhnek, Szegenseghnek, es Tiszta életnek fogadása tetik: 's jól lehet nagyob erdemüis a' fogadásbul hogy sem e' nélkül tett dolog; mindazáltal nagj okosság kivántatik a' tulajdon valo állapotul. Ismét figyelmetesen megh fontollyuk micsoda haszon, avagy ártalom következhetnék a' fogadás megh tartásbul[.]

Tizen ötödik. A Gyakorlás ado, semmikeppen ne kinszericse a' Gyakorlót a' Szegenseghre, avagy ennek felfogadására inkább hogy sem az ellene vetetre, se ez, avagy amaz állapotra, mert noha a Gyakorlason kívül szabad es érdemes Tanacsul adni a' Tiszta életet, a' Szerszetben menetelt, es mindenféle Evangyeliumbeli tökéletességhet, mind azoknak, kik szemellyek, es állapotok szerént hihető képpen ezekre alkalmatossak. De sokkal inkább illik és jobbis a' Gyakorlasban errül nem szollani, hanem csak Isten akarattyat keresni, es attul várni, mighlen az Teremptönk es Urunk az aitato Lelket közlesse, es megh ölel<t>ése által magha szeretetire, dicsiretire, es szolgalyara rendellye, a' mint legh alkalmátosbnak tudgya. Annak okaert a' Gyakorlás ado az Egyenlöseghben allyon, es engedgye hogy minden eszköz nélkül a' Teremptö a' Teremptet állat es ez a' Teremptövel szerződgyek. [7]

Tizenhatodik. Hogy a' Teremptönk es Urunk magha a' Teremptet állatyában bizonyosban munkalkodgyék, ha törtenet szerént a Lélek valami kisseb és keveseb johoz indulna és hajolna, felette igen es minden erővel igyekezünk evvel ellenkezöre (ugymint ha valami tisztet, avagy egyházi hivatalt kívánna, nem Isteni dicsiret, vagy közönseghes Lelki haszonra, hanem csak magha alkalmatosságára es kereskedesnek oka-

ért) akkor szükséghe hogy az indulat szüntelen Imadságh által es töb aitas gyakorlással masfélé hajtassék, kirvén Istentül erre segítséghe, tudniaillik hogy ez illyen akaratot a' megh kivant tisztrül, Egyházi hivatalrul, es minden kivánt dolgochrül Istennek az szerént ajánljuk hogy semmihez nem igyekezünk mind addigh, migh az elebbeni indulatunk annyira megh nem változtatik, hogy semmit nem csak birnja, de még kivanni sem akarunk más véghre, az Isteni tisztelet, szolgálat, es becsüllet nélkül.

Tizen hetedik. A Gyakorlás ado, ha a' Gyakorlo tudátlan gondolatirul es büneirül szükséghe ha tölle a' külböfélé lelkektül be adott bér nagyobb, 's bár kisebb lelki jóra von'o gondolatokrul hiven megh tudossittattott, hogy a' jelen valo lelki szükséghe alkalmas gyakorlásokat parancsollyan.

Tizennyolczadik. A Gyakorlo állapotja es mivolta szerént; ugmint idejéhez, tudományához es elmejéhez [8] kell az elmelkedéseket alkalmaztatni: hogy ne talám valami tudatlan, gyenge es erőtlen avval terheltesék, melyet artalom nélkül el nem birhat, nem hogy lelki haszonnal fel venne. Azert a' gyakorlo igyekezetihez szabjuk az adando Elmelkedéseket, hogy segítséghe lehessenek nekj. Amellett annak a' ki csak olyan oktatást es tökelleteséghe kivan, hogy lelki nyugadalma lehessen, adasék ennek előszer a' rez szerint valo lelkiismeretnek megh vizsgálása, az után a' közönséges, ezek mellet a' Tiz parancsolatrul es a' hét Halálos bünrül valo Imadságh, hogy reggel fel oraigh ebben mulasson. Tanacsul adván hogy minden héten megh gyonyék, es két hét alatt, avagy ha a' lelki indulattya rea hajol, minden nyolczad nap az oltári szentséget maghahoz vegye. Ez illyen gyakorlás tulajdon a' Tudatlanoke, es a' kik irashoz nem ertenek. Azért ennek felette effeleknek, az Isten tiz, es az Anya Szentegyhaz öt parancsolattyát egygyenkent a' het halálos bünt, az öt erzekenseghe, es az irgalmassagnak cselekedetit szükséghe megh magyarázni. Azonkeppen ha az Gyakorlás ado meg esmerj hogy a' Gyakorló gyenge természetü es oly goromba, hogy kevés hasznot es lelki gyümölcsöt remelhet, hasznosb hogy csak edgynehany legh könyeb elmelkedessel gyonásigh gyakorlya. Ennek utanna enyhany lelki ismeretnek megh vizsgálását es a' gyakor gyonásra rövid utat, es oktatást adgyon, hogy a' mostani lelki előmenetelt es hasznot megh tarthassa, es

oltalmazhassa. Nemis kel az első hétnél fellyeb menni, el hagyván a' megh választásrul adatott oktatástis, főkeppen ha többen jelen vannak [9] nagjod haszonnal es töb lelki gyümölcselel gyakorlandók, nemis engedi az üdönek szorosságáha hogy mindennek minden adhassek.

Tizenkilenczedik. Ha valaki a kössegh avagy más illendő dolgaiban foglalatos, bár elmés bar tudosis legyen ha foglalatossághábul minden nap másfel órát szakazhat az Elmelkedes kedveért. Elöszer megh magyarázando neki, mi veghre teremtetett az Ember, ez után fel órára a' resz szerent valo Leleki esméretnek megh vizsgálása, es ennek utanna adassek neki az közönseges lelki ismeretrül valo megh vizsgálás, es tanittassek az igaz rend szerent gyonyásra es Urunk elvetelere, eleiben adván hogy három nap reggel edgy egy oraigh, az első, második, es a' harmadik elmelkedgyék. Az utan ismet három nap a' bünnek elömenetelirül; es három nap azokrul az kinokrul mellyekkel a' vetkek büntettnek. Ebben a' három órában megh magyaráztassek neki a' tiz Hozza tetel, mely az első hetnek legh utollyán tanaltatik. Vrunk JESVS Christus eletinek titkairul, az szerent legyenek az Elmelkedések a' mint a' gyakorlásban büven magyaráztatik.

Huszadik. A ki a' tisztectül, es más foglalatossaghoktul üresseb, ha büseghes lelki gyümölcset szedni akar, egeszen adassanak neki, a' mint rendszerent van[10]nak a' gyakorlások (es hogy reá emlekezhessék hasznos hogy az elmelkedésre rendelt titkok sommája irva adassék) mely elmelkedeselel (a' közönseges ki menetel szerént) annál nagyob lelki eleb menetelt tanál, mennél inkább minden attyafiaitul, esmerössitül, es minden vilaghi szorgalmatossághtul el vonya maghat. Ugymint, ha magha házat azonban el hagyvan más házba, vagy maghán valo czellaba menne, de ugj hogy a' reggeli Imádsághra szabadon, es bátorságosan a' szent Miséreis es Vecsernyére minden esmerői közbe szollitás nélkül mehetne. Mert bizonyára ez illyen magha hazának el hagyása a' sok más haszon közt, ezt a' harmatis maghaval hozza. *Első.* Mert el tavaztatván maghátul minden attyafiat es baráttját, mindenféle világhi az Isteni szolgálattal nem szinten egyező szorgalmatosságht, ez által nem kicsin malasztot erdemel. *Masik.* Mert a' magan valo lakás által az ertelem nem oly nyughatatlan a' sok külömbfele <k> gond miat, hanem inkább mint egy öszve szedvén minden gondolattyát egy bizonyos czillyre; tudnia

illik a' Teremtő Istennek szolgáltyára és magha lelki üdvösseghére sokkal nagyobb szabadsággal es serenyseggel, a' természetül adott ereivelis fárad hogy azt felkeresse a' mit annyira kivan. *Harmadik*. Mert mennel inkább el választotnak es maghan tanalya maghat lenni az Lelek, annal alkalmatosb, hogy Urát es Teremítőjet fel keresse [11] es megh tanálya. Annak felette mennel közeleb Istenhez jarul, annál jobban rendeltetik az Isten joságanak ajandeki el vetelire.

*Bizonyos lelki gyakorlások,
mellyekkel ember igazgatik, hogy maghát megh gyözhesse es eletinek
allapattyát, minden gonosz indulattul szabad vigezéssel, el rendelhesse.*

Előszér. Hogy ez illien gyakorlások által, mind az a' ki ezeket adgya, 's mind a' ki veszi megh segittessék, tudunk kel, szükségeseznek lenni, hogy minden aitasos keresztyén felebaratyanak homalyos mondását inkább jóra, hogy sem gonoszra magyarazza. Ha penigh ezt semmikippen nem oltalmazhatná, felkeresse mi véghre, es micsoda akaratbul mondatott: és ha valamiben hibal avagy gonosz ertelme volna, azt kegyessen megh fedgye, ha pedigh ez nem elegendő, minden uttal azon legyen, hogy jo ertelemre hozza, es a' tévelygestül megh szabadicsa.

Kezdeti, avagy fundamentoma a' Lelki gyakorlásnak. [12]

Teremtett az ember a' veghre, hogy Urát Istenét dicsérje, becsüllje, es annak szolgálván üdvözüllyen. [A margón: Principium, sive fundamentum.]

Az töb e' földön valo Teremtett állatok pedigh ember kedvéert teremtettek, hogy teremtésinek vighere segítsék.

Innet következik, hogy ezekkel annyira ellyünk avagy megh tartoztassuk magunkat, a' mennyire az elrendelt veghünkre hasznosok avagy ártalmasok.

Minek okaért szükségsegh hogy minden külembsegh nélkül a' teremtett állatokhoz legyünk, (a' mennyire nem tilalmasok, es szabad akaratunk

alá vetettek) ugy anyira (hatalmunk szerent) hogy az egesseghet ne keressük inkább a' betegseghnél, se a' gazdagsághot a' szegenyseghnel, a' becsülletet a' megh utalásnal, a' hosszu eletet a' rövidnel felyeb ne becsüllyük: hanem illendö hogy mindenekbül csak azokat válasszszuk es kivanyuk, melyek az el rendelt veghünkre igazgatnak.

Rész szerént, es minden napi lelki esmeretnek vizsgálása.

[A margón: Examen particulare.]

Ez a' vizsgálás három alkalmas időt foglal magában a' lelki esmeretnek a' lelki ismeretnek el rendelesre es vizsgálásra. [13]

Első a' reggeli idő. Azert mihent fel <kélt> kél, szükséggh hogy el szánnya az Ember bizonyos vetektül magha megh örzését, melyben jobbitást kíván.

Második. A Dél után valo, melyben kérendö az Isten malasztya, hogy reá emlekezhessék, hányszor eset légyen ama resz szerént valo vétekhben, vagy bünben, es hogy ez utan el kerüllye. Ennek utanna fogjon az első vizsgálashoz, kérvén számot lelkétül a' megh nevezet <lel> vétekrül, es a' reggeli fel kelestül mind az oráigh által lássa az el mult napot, oránként hányszor vetett légyen, es az eseteket szám szerént a' fölső lineán feljegyezze az oda alá le irott abrázaton, es ezek utan, ismét el szánnya maghában, hogy nagyob szorgalmatossagghal estvéigh megh tartoztattya maghát.

Harmadik. Az estvéli üdö.

Ebberis Vacsora utan szükségghes a' vizsgálás, által menvén minden órán a' tött vizgálástul, es hasonlatossan számszerent az által hagast, az also lineán megh írja.

Negy hasznos hozzá tétel, a' könnyeb es hamaráb való vétkeknek, avagy bünekhnek ki gyomlálásra. [14]

Első. Valahanszor Ember abba a' vetekbe avagy bünben esik, kezét melyéhez tévén, bankodgyék az eseten: 's ezt masok elöttis veghez vihetni hogy eszekbe ne vegyék.

Másik. Hogy estve felé az ebledi, es a' vacsora utan tett vizgalásnak jedzését megh számlallya, mellyeket a' ket lineán talál, es lássa melyen

többedzések vannak, es következetté az első vizgálástul a' másodikhoz valami jobbitás.

Harmadik. Hogy a' második napnak esetit, az első napnak esetivel öszve számlállya reá vigyázzván ha napról napra következette valami jobbitás.

Negyedik. Hogy edgy hétnek vizgálásit, a' másik hetben tött vizgálások eleiben tegye, hogy tudhassa, következette jobbitás avagy roszabítás.

Fel jedzésre melto hogy az abrazolásban, egy linea a másiknál hoszab, a' legh hoszszab Vasárnapra rendeltetett, a' másik Hetfőre, a mely rövidebis: es az után naponként rövidebbek; mert illik hogy minden nap megh kissebbitessék a' veteknek avagy bűnnek esete. [15]

*A' közönséges lelki esmeretnek megh vizgálása, lelki tisztításra
es a' gyonásra legh hasznosb.*

[A margón:] Examen generale.

Bizonyos mindeneknél hogy emberben három fele gondolat tamad; Az Első magha az Embernek belső indulattyából ered. A' ketteje, a' jó, vagy gonosz Angyal adogatásából származik.

A gondolatrul.

A Gonosz, es a' halálos bűnre ingerlő (mert erről szollunk) gondolatbul két modon szedünk hasznot. Először. Midőn adogatik halálos bűn cselekedetire való gondolat; ha ezt mingyárást ellene állással megh gyözzük. Másodszor. Mikor ez ilyen gonosz immár többször el üzött, de ujjonnan visza vert adogálásnak szüntelen, es ugy ellene áll az ember, migh eppen megh gyözze es ki vesse.

Bocsanando pedig bűnben esik, ha a' halálos bűnre ingerlő gondolatban valamenyire mulat, mint egy fülelve, avagy ha imigy amigy valami erzekenséghnek gyönyörkedesit veszi: es ha annak a' gondolatnak el tavoztatásában valami restséghet mutatott. A halálos bűn penigh gondolatul két modon történik. Először. Ha a' gondolatul akar mi modon egyetert ember. Másodszor. Mikor a' gondolatot cselekedettel be tölti, es

ez <három> nagyobb, három okból az felsőnel. [16] Mert több üdöt foglal maghaban: Az cselekedet inkább ki terjesztetet a' gondolatnál, es többnek bontrankozas<á>ra és kárra okot ad.

A szorul.

Szoval sokkeppen megh bántatik az Isten, a' mint a' káromlasban és esküvesben, mert se a' Teremtőre, se a' Teremtett állatra nem kell eskünni; hanem a' hol ez a' három dologh tanaltatik: ugymint az igazságh, a' szükségsegh, es becsüllet. A szükségseth penigh így kell ertennünk; Hogy nem akár mely igazsághnak bizonyítására, hanem csak annak mely derekas lelki, avagy testi 's avagy más e' vilagi jonak szükségseghére vagyon. Becsülletnek mondjuk, mikor Isten nevet fel vivén, azt gondolkodva cselekeszük, úgy hogy a' Teremtőnek es Vrunknak illendő tisztelet adassék.

De tudásra szükségseghes noha a' vakmerő es <haban> hiaban a' Teremtőre tett esküvés nagyobb bűn, hogy sem a' Teremtett állatra, de ugyan nehezab a' Teremtett állatra hogy sem a' Teremtőre eskünni, Megh tartvan az oda fel előhozot kornyül állásokat. Eloszer. Mert midőn a' Teremtett állatot<ra eszközünk> emletyük, melyre esküdni el szándekoztunk, fel nem ebredik annyira elménk, nemis figyelmezünk annyéra, hogy igazsaghabul, es szükségseghből esküdjünk; a' mint midőn a' mindenek Teremtője neveztetik. *Masodszor.* [17] Mert lassabban indittatunk az Isteni tiszteletre hogj ezt illendő becsüllettel eő Felseghenek megh adgyuk, a' teremtet állatnak nevezésébül, hogy sem a' Teremtő Isten nevének ki mondásabul. Annak okaert a' teremtet állatokra esküdni inkább engedetik a' tökellteseknek, hogy sem a' Tudatlanoknak: mivel hogy a' tökelltesek, a' szüntelen Elmelkedésbül, és megh világositott ertelembül jobban megh esmerik, es által lattyak, Istennek minden Teremtett állatban valóságát, jelen létét, es hatalmát. Innét származik hogy ezek job keszülettel vannak az illendő esküvésre, kivánt Isteni becsülletre, hogy nem mint azok a' kik az tökelltesseghben erőtlenek. *Harmadszor.* Mert az esküvésnek megh erőssítésére a' Teremtett állatoknak gyakorlása bálványozásra hoz maghával alkalmatosághot; melytül inkább feltyük az tökéletleneket, hogy sem a' Tökéleteseket.

A mellet (a' töb szoban valo bünök közt) el kerülyük a' haszontalan szótis; ez pedigh az, mely se a' mondónak, se a' halgatónak nem használ, se arra a' veghre nem mondatik hogy valakinek valami javára lehessen. A mellet semmikeppen haszontalannak nem kel mondanunk azt a' szot, mely lelki, testi, avagy valami más, noha el mulando dologhnak előb menetelire szolgálhat, es ha maghabanis olyan nem volna, ha ugyan oly veghre mondatott: es noha az ember állapattan kívül szollyon, ugy mint az Szerzetes a' Hadakrul, a' kereskedésrül. Tovabba a' jo veghre rendelt beszednek lelki jutalma vagyon, de a' gonosz, avagh haszontalan véghre valo beszéd bünt szül. [18]

Ezekis a' Szozatnak bünej, ugymint a' hazugságh, hamis bizonyítás, es a' ragalmazás. Mert mást ragalmazni, avagy más ellen morgolodni nem kell. Es valaki felebarattyának titkos halálos vetkét gonosz igyekezetbül, es annak jo hiriben, nevében, derekas kárral ki mond halálos bünt: a' ki penigh bocsánandót bocsánando bünt vall. A mellet, valahanszor más ember vetkét ki mondjuk magunketis mutattyuk. Noha a' hol jo igyekezet vajjon felebaratunk vetkérül, szabad mind két keppen arrul beszélgetnünk.

Előszer: ha nyilván valo a' vétek a' mint a' kurvaságh, avagy Törvénybül ki mondott, avagy a' közönseghes veszedelemre igyekező <val> a' kösségh közt, ugymint nyilván valo tevelygesre hozo.

Másodszor. Ha annak jelentyük a' ki a' bünöst seghetheti hogy vetkét el hadgya: csak hogy bizodaljunk legyen a' seghitéghrül és a' veteknek el hagyásáru.

Ezek közzé számlalhatnak a' megh nevetes, a' bosszuságh, es ilyen másfele vitkegis, mellyeket elő hozhat a' Gyakorlás adó, a' mint szükséghegnek fogja itilni.

A cselekedetriül.

Vesd lelki szemeid eleiben Istennek tiz parancsolattyát, az Anyaszentegyház, 's Elöljároid parancsolatival edgyüt, es valamit ezek ellen cselekedtél az halálos avagy bocsánando bün. Az Elöljáróink parancsolati közzé szam[19]lalyuk a' Közönseghes Anya-Szentegyház pasztorinak engedelmes irasit, melyek a' Pogánysaghnak es Eretnekséghegnek ki gyomlálására, a' közönseghes körösztýén békességhnek megh szerzésére, jok-

nak vallanji es ki hirdetni szoktanak: 's azokatis melyekkel a' hiveket a' gyonásra es az oltári Szentseghnek el vitelire ingereltetnek es hivatnak. Mert nem könnyü vetket vall, valaki az Anya Szentegyhaznak oly aitasos rendelésit, es intésit megh veti, es altal hágja.

*A közönséghes maghával valo számvetésnek módgya,
avagy lelki esmeretnek megh vizsgálása, mely öt cikkelt,
avagy pontomat foglal maghában.*

[A margón:] Examinis generalis modus.

Első Pont. Vradnak Istenednek az sok el vett joert adgy hálát.

Második. Kerj malasztot hogy büneidet megh esmerhedd, es ez után megh gyözhesd.

Harmadik. Vess számot magaddal, minden órát reggeltül fogva megh vizsgálván. Elöszer pedig a' gondolatokrúl. Az után a' szorul; Harmad-szor a' Cselekedetekrúl; Az szerént a' mint a' resz szerént valo vizsgálás-ban mondatott. [20]

Negyedik. Igaz töredelmességgel büneidnek bocsánattyát kérjed.

Ötödik. Tökéletés szándékkal el veghezd magadban, hogy Isteni segítséggel ez után megh oltalmazod magadot a' büntül, es hogy eletedet megh jobbitod. Vegezetre mongy aitasosan egy Miatyánkot.

*AZ ENNYIHÁNY ESZTENDÖRUL, AVAGY AZ EGÉSZ ÉLETRÜL
valo Gyonásnak, es a' Sz. Aldozatnak el vetele modgyárul.*

Ez illyen <g> közönseghes büneeknek gyonásabul, a' többi közöt ez a három haszonis származik.

Első. Noha ez illyen g[y]onásra megh azok sem köteleztetnek, melyek csak egyszer esztendönként gyonnak, de ugyan a' ki ezt cselekszi nagyob hasznót, es erdemet nyér a' töredelmességh által, mert a' vallott bünökrúl es az el mult életnek gonosságárul sokkal nagyob ez illyen gyonásban a' töredelmességh[.]

Masodik haszon. Mert a' lelki gyakorlás által nyilvánban által láttya a' bűnök természetit, es gonosságát; melyből sokkal nagyobb hasznot, es erdemet bizonyosan fel tanál. [21]

Harmadik haszon. Következendő hogy az Ember ilyen rend szerent valo gyonással, es keszülettel az Ur vételére alkalmasb. Az oltari Szent-segh pedigh legh inkább segíti embert a' bűnök el tvasztatására, az el vett malasztanak megh tartására es szaporadására.

De ez a' közönseghes gyonás legh alkalmasb az első Hetnek gyakorlási után.

ELSŐ GYAKORLÁS.

A három Lelki tehetségnek, a' háromféle bűn körül szemlélése.

Ez az Elmélkedés foglal magában: egy keszitő Imadsaghot, ket Elöl-járást, es főkeppen Három pontomat, Egy szollo beszéddel.

A keszitő Imádságban kerünk az Urtul malasztot, hogy minden ereink, es cselekedetünk tisztán eő Szent felseghe dicsiretíre, es szolgatlattýára igyekezzenek.

Első elöl járás. Egy bizonyos helynek szerzése, melyrűl ved eszedbe; hogy minden testes dologrul valo Elmelkedésben, es szemlélésben, ugy mint Üdvözítönkrűl, szükséghe hogy elménkel abrazalyunk valami helt magunknak, mint egy Templomat, avagy hegyet, melybe fel találljuk az edes JESVST, vagy a' Boldogsaghos Szűzet, kikrűl elmelkedni igyekezűnk. Ha [22] pedigh a' lelki nezésre test nélkül valo dologh adatik, a' mint a' mostani, a' bűneknek megh gondolása a' helynek allapattya illjen lehet. Mint ha abrazolás által latnánk, hogy a' mi lelkűnk, ebben az el rothatando testben, mint egy tömlőczben rekesztetet, es mint ha az ember maghais ebben az nyomorusaghnak volgyiben az oktalan állatok között számkivetesben volna.

Masik elöl járas. Kerjed az Urat, hogy az megh adassék neked, a' mire az elmélkedést el szandekoztad: ugymint ha Üdvözítönk feltamadásarűl lenne az Elmélkedés, kerendő az öröm; hogy az örvendező Kristussal eörűlness, ha penigh Urunk Kinszenvedisirűl elmelkedűnk, sirást, kint, szorongatást kerjűnk, hogy a' kénszenvedő Kristussal edgyűt

szenvedhessünk. Tehát e' mostani Elmelkedésben, a' Bünrül valo szegyent, es gyalazatot kerjük, rea emlekezven, hogy szántalan ember csak egy halálos vetekertis el kárhozott, es hogy mi sok halálos büneink miatt ugyan ezt gyakorta megh erdemlettük.

Eztis megh ercsük hogy minden Elmelkedes vagy Szemlélés egy kiszitö Imadsagon, es két Elöl járáson kezdetik.

Az Imadságh mindenkoron egy féle: de az Elöljárások külömbeznek, a' mint az Elmélkedésre rendelt materia kivannya.

Elsö pont. Gyakorlyuk elmenket az legh első Angyaltol vallot bünben, melyhez értelmünk foglalatosságha, [23] es akaratumk inditasa járullyon, igazgatván bennünket, hogy elménkben forgassuk, es megh esmerhessük mind azokat, mellyek pironkodásra, es megh szégyenítésre alkalmasok, a' mi sok az egy Angyali bünhez valo hasonlításbul. Melybül ki vehettyük, ha ezek csak egy bün miatt Pokolra vetettenek, hányszor megh erdemlettük mi ezt a' kint? Annak okaért reá emlekezünk mikippen kezdetin az Angyalok Isteni malasztban teremtettenek, de (a' mint szükseghes vala a' boldoghságnak tökellelességhére) Teremtöjének a' becüsületet szabad akarattyok által, es az engedelmes szolgálatot nem akarván megh adni, hanem az ellen fel fuvalkodván a' malasztbul a' gonossághra fordultak, es az Éghbül Poklokra vettettenek. Ez után megh merdegelve értelmünkis ezt megh jobban megh fontolya, hogy akaratumkis ezen megh indulyan.

Másik pont. Ittis mind a' három lelki tehetségunket gyakorlyuk Elsö Atyánktul (mely esetet második bünnek nevezünk) vallot bünben. Reá emlekezvén mely hoszsu poenitentia tartással sanyargattak e' földön mind ketten magokat: mely szörnyü romlást tett az egy bün, az egész emberi nemzetben? hány ezer Poklokra vettetett? tudnia illik elménkel megh forgassuk, mikippen Adám Damascus nevü mezön agyagbul formaltatott, onnét a' gyönyörüséghnek Paradicsomában helyheztetett, holot egy oldal csontyából a' jo [24] Isten, első Anyankat Evát segitönek epitette neki, ottan a' jo, es gonosz tudásnak fája gyümölcset megh tilalmazta nekiek az Isten, hogy abbul ne egyenek: de mivel hogy ezt a' parancsolatot által hágták, mingyarást a' vallott bün után Paradicsombul ki vettettenek, beör ruhában öltöztenek, es a' Teremtessel adott igazsághtul megh fosztattanak, egész eleteket fáratsághban es nagy nyomoru-

ságban, poenitentia tartás által fogyattak. Ennek utanna értelmünk úgy foglallja ebben maghát, hogy az akaratis a' mint oda fel intettük megh indulljon[.]

Harmadik pont. Hasonlóképpen ebben a' punctomban is elmelkedgyünk a' halálos bűnnek állapotjáról és mindenikről rész szerént (ezt pedig harmadik bűnnek mondjuk hogy a' felyül elő hozót bűnőktől külömbezes legyen) gondolkodván: tudnia illik, hogy ezt, avagy amazt, a' halálos bünt csak egyszeris veghez viven sokan talám poklokra vettetenek, és hogy talám számátlanak vannak mellyek kevessebb és kisebb bűnnek miat, a' mienknél, örökke kinlodnak; Annak okaért erőssen forgassuk elmenkben, a' halálos bűnnek terhét és gonossághát melyel a' Teremtő Isten és mindeneknek Vra megh bantatik. Okoskodgyunk e' mellet hogj a' halálos bűn, az örökke való kinnal meltán büntetik, mivel hogy az Veghetetlen Ioság ellen veghez vittetett. [25] Utolyára, ebbenis az akaratsnak indulati szükseghesek, a' mint oda fel emletettük.

A' szolló beszéd így legyen. Abrázalyuk elménkben, mint ha az fel feszítettet JESVS előttünk volna, és kérdezkedgyünk magunktól, mi okaert a' veghetetlen, mindeneknek teremtője Teremtett állatya lett, és az eörökke való élet az ideigh való halálra bűneinkert meltoztatot el jünyi. Fedgyük megh a' mellet magunkat kerdezkedvén ha cselekdünke valamit mind eddigh emlekezetre valót Christusert? mit cselekeszünk ez után avagy mit kellessék cselekednünk? és a' fel feszültetet szemeinket emelven szollyunk hozzája, a' mint lelkünk indulatya akkor maghával hozza. A szolló beszédnek penigh tulajdona hogy olljan legyen mint ha egy Atyafi mástul valamit és a' szolga Urától kegyelmet kérne: avagy mint ha vetkeiről maghát vadolná: neha pedig, mint ha titkait közlene, tanácsot vagy segetseghet kérvén. Utolyára mondassék egy Miatyánk etc.

MÁSODIK GYAKORLÁS.

*A' bünökrül valo Elmelkedes, foglal maghában a' készítő Imátságon
kivül két Elöljárást, öt cikkelt, avagy pontomat,
veghén való szóbeszéddel.*

A készítő Imadsagh hasonlo az előbbenihez.

Az Első Elöljárásis olyan mint az előbbeni. [26]

A' masikban pedig kerjük azt a' mit ebben az Elmélkedesben kere-
sünk, tudnia illik nagy bánatot, es büneinkrül beövseghes könyhullatást.

Első pont. Jutassuk elmenkben egész életünknek büneit, megh visgal-
ván életünket esztendönkent, melyben hogy könnyebben el járassunk e'
három dologhrul gondolkodgyunk: holot lakoztunk: kikkel tarsolkod-
tunk: minemü tisztetek viseltünk.

Masik pont. Fontollyuk megh büneinket, es ezeknek természetek
szerent undogsaghat es gonossághát, noha nem tiltatná<k>nak.

Harmadik pont. Gondolyuk megh kicsodak, es micsodak vagyunk
peldák altal, melyek magunk megh utálásra bennünket vigyenek, midön
megh esmerjük mely korocskak legyünk özve hasonlított az egész em-
beri Nemzethez: es mi legyen az emberi sokaságh az Isteni Angyali, es
minden Szentei képest: es ez után figyelmezzünk mi legyen az egész
teremtett állat az Teremtő Isenhez hasonlított: mar egy Emberecske mi
es ki lehet. Utolyára nezzük megh egészszen valo romlásunkat, lelkünk
gonossághát. Egész testünk undoksághát: Azert csak egy daganatnak, es
fekélynek tartasuk magunkat, melynek büneibül annyi genyetségh, es oly
nagy vetkeknek döge ki folyt.

Negyedik pont. Gondollyuk megh mi legyen az Isten kit annyira megh
bántottunk, egybe szedvén természet szerént [27] valo tökéletességhit,
hasonlítva ezeket, a' mi ezekkel ellenkező vetkeinkel, es fogyatkoza-
sinkal: ugymint Istennek veghetetlen hatalmat, bölcsesseghet, josághát
es igassághát: az utolso erőtlensegünkkel, tudatlansághul, gonossághunkal,
es hamisságunkal.

Ötödik pont. Fel kialcsunk valóságossan megh indult szivünkbul,
csudálkozván mikippen az egész teremtett állatok (okosodvan reszenként
mindenekrül) bennünket mind ez ideigh el szenvedtek, es tartottak!
mikippen az Isten Angyali az igassághnak fegyverét viselvén, reank jo

szemmel nezhettek, bennünket oltalmaztak es imadsággal segítettek! mikippen az Isten szentei erettünk esedeztek! mikippen az Égh, Nap, Hold, es a' töb csillagok, az Eltető állatok, minden féle elő állatokkal, es a' földnek szántalan termése a' megh erdemlett boszszu állás helyet szolgáltak nekünk! mert hogy a' föld hasadási el nem nyeltenek bennünket, es ezer poklot megh nyitván azokban vetettek, hogy erdemünk szerént ottan kinlódnánk?

Veghezödgyek az Elmelkedés szollo beszeddal, magasztalván Isten irgalmasságát, minden erönböl hálát adván, hogy életünket eddegh hallogatta. Azért tökelletes szándekkel el vegezzük életünk megh jobbitását, es mongyunk egy *Mi atyánkot*. [28]

HARMADIK GYAKORLÁS.

*Első es második gyakorlásnak elmelkedésre vissza hozása,
három szollo beszeddal.*

A keszitő Imadságh es a' két Elöl járás utan ved elődben az első es masodik gyakorlást, reá emlekezvén azokra a' pontomokra, melyekben immár annak előtte nagyob lelki vigasztalást, pusztulást, avagy más jóra valo indulást erzettel, es ezekben legh inkab mulass. Es minek utánna, azokban lelki indulást erzettél, a' következendő három szolló beszedhez fogj.

Első szolló beszéd. Legyen a' Boldoghsagos Aszonyunkhoz edes JESVS Anynyához, könyörögven hogy esedezzek eretted Sz. Fiánál, es hogy malasztot nyerjen, melyre három okbul szükseghed vagyon. Elöszer. Hogy a' büneidnek belső természetit megh esmerjed, es azoknak megh utálását szivedben erezhed. Másodszer. Hogy rendnelkül valo cselekedetidet megh ismévén, azoktul el iszonyodgyál, es ezeket megh jobbitván, hogy az után Istenesen es igazán eletedet el rendelhed. Harmadszer. Hogy által látván, és kárhoytatvan e' Vilagh gonossághát, annak hüvsaghatul el forduly. Ezek utan mongy egy *Udvözletet*.

A masodik Szolló beszed legyen Kristus Urunkhoz, ugymint Közben járonkhoz, hogy az oda fel kert malasztot [29] az Atya Istentül megh kérje, es mond el ez alá irt Imadsaghot.

Imádságh.

Christus lelke szentely megh engem: Christus teste üdvözics engem: Christus vére reszegics megh engem: Christus oldala vize moss megh engem: Christus kinszenvedise erőssics megh engem: ó kegyes JESVS halgass megh engem: az te Sz: sebeidben rejcs el engem: ne eged hogy el tavoZHassam tülled: a' gonosz lélektül ments megh engem: halálom oráján hijj engem: es parancsolljad hogy hozdad menynek, es hogy szenteiddel örökkön örökke dicsirjelek teged. Amen.

A harmadik szolló beszéd az Atya Istenhez legyen, hogy ugyan azzal a' három malasztal teged megh ajandekozzan.

NEGYEDIK GYAKORLÁS

a' harmadik gyakorlásnak vissza vett Elmélkedése.

A' felső Gyakorlásnak vissza vett Elmelkedése előhözdogalása mind azoknak mellyekrül elmelkedtünk az előbbeni Gyakorlásokban, hogy azokrül szüntelen rea emlekezvén, értelmünk könnyebben, es budozás nélkül okoskodhassék. Ittis [30] a' három felső szolló beszéd szükséghes.

ÖTÖDIK GYAKORLÁS,

A pokolrul valo megh szemlélés. Foglal maghában készítö Imádsághot, két elől járást, öt pontomat, egy szolló beszéddel.

A készítö Imádsagh a' mint oda fel.

Első elől járás. Abrázolyad mint ha szeméd előt volna a' pokolnak hoszaságha, szelességhe, es melységhe.

Másik elől járás. Könyörogj hogy nagj erőssen elmédben nyomtassék az el kárhozott Lelkek kinynya: Ugy hogy ha az Isteni szeretetrül valaha el feletkeznel, hogy méghis a' kinok felelme a' büntül megh tartoztasson.

Első pont ez: Abrázolás által Pokolnak kietlen nagy gyuladásit latni; es a' lelkeket valami tüzes testekben, ugymind tömleczben be rekeszteteknek lenni.

Másik pont ez: Abrázolás által hallani azoknak sirását, jajgatását, kiáltását; Kristus Urunk es az eő Szentei ellen káromlását.

Harmadik pont ez: Ábrázoló Szaglással a' füstet, az éghő kénkövet, es mindenfele mosléknak, ganének, rothadásnak nehez szagját erzeni.

Negyedik pont ez: Kostolni ezeknek epénel keservesb köny hullatásit, senyvetseghit es a' lelki esméretnek férgét.

Ötödik pont ez. Mint egy tapasztalni azt a tüzet, melynek [31] illetésébül mégh a' lelkekis éghnek.

A szollo beszéd Udvözitönkhez legyen: es juttasd elmédben az el kárhazott emberek lelkeit; melyek azért a' Pokolbeli kinokra vettek, hogy avagy nem hitték, Kristus Vrunk el jövetelit, vagy ha hitték, de ugyan parancsolati szerent nem éltek: törtent penigh veszedelmek, vagy Kristus el jövelele előtt, vagy e' világon jelenlétekor, avagy menybe menetele után. Ezek után tellyes szivedbül, adgy hálát Üdvözitődnék hogy olljan veszedelemtül <hogy> megh oltalmaztattál, és hogy mind eddigh nagy aitatoz irgalmással lött legyen hozzád.

Veghezd egy Mi-atyánkal.

INTÉS.

A' Gyakorlás adó jo teozése szerént ha a' gyakorlo Elömenetelire volna töb ilyen Elmelkedésekkelis ezt gyakorltatthattya, ugy mint a' halálrul, az Itiletrül, es másféle Bünnek büntetésérül es kinnyárul etc. Es ne arán<s;>za hogy ez tilalmaztatik noha it ezek nem iratnak.

A Gyakorlás ideje penigh így el rendelendő, hogy az el[!] első éjfélikor: a' másikk reggel mihent fel kelünk, a' harmadikk Mise elöt avagy mingyárást az után Etel elöt legyen: a' negyedik Vecsernye tajan: Az ötödikk egy oraval az Vacsora elött. Mely időnek el osztása köz mind a' negy hétnék: de ugyan lehet abban változás, es ezt vagy hosszabithatni, vagy rövidéthetni, a' mint kinek kinek az megh mondot öt Gyakorlásnak veghez vitelére életinek ideje, [32] lelki es testi rendelése avagy a' természetnek be foglalása szolgál.

*Hozzá tételek,
Melliek a' gyakorlásnak iob voltára es az el rendelt czilre
igen hasznosok.*

Első. Hogy estve az álom elöt, egy kevés ideigh migh egy Üdvözet mondatnék gondolkodgyam, a' fel kelésre rendelt oráruul, es a' közelgetö gyakorlásrúl.

Masik. Hogy fel serkentetet mingyárást ki rekeztvén minden más fele gondolatokat, csak arrul gondolkodgyam a' mirül az első, ugymint éfélkorj, gyakorlásban szemlélni igyekezem: es hogy nagyob szemérmerteseghemre, es szegyénuilesemre illyen példával illyek. Micsoda orcza pirulással, gyalázattal, es félelemmel, allana valami vitéz a' Király es az eö Vdvari népe, es szolgai elöt, ha a' kiralyt, sok el vett ajándék es tetemenyi után, sok es nagy vetkekkel megh bántotta volna. A második gyakorlásráis reá emlekeztvén, melyben megh visgaltam, mennyi bünt vallottam légyen. Azert abrázolyam hogy lanczokkal megh kötözöt, rövid üdö mulva, mint egy vasba verett es megh kötözöt, halálra valo rab a' feö bíró eleiben vitetem. Ilyen es hasonlo gondolatokban, a' mint az elöttem valo elmelkedés kivanni fogja foglalatos lévén, ruhazzam fel maghamat. [33]

Harmadik. Egy vagy két lépéssel a' helytül, melyen elmelkedni akarok, migh egy Miatyánk mondatnék fel emelt elmémmeel, gondolljam hogy az Vr JESVS jelen legyen igyekezetemre vigyázva, ezt azert mély terd hajtással megh becsüliem.

Negyedik. Hogy a' szemlélést el kezgyem, vagy terden álva, vagy arczal, vagy hanyatta a földön feküve, bár ülve, 's bár álva: tudniaillik oly modon mely által remenlem hogy legh könnyebben igyekezetemet be tölthetem. Holott kettöre kel vigyáznom: Első. Hogy ha terden álva vagy más helyheztetésben igyekezetemet fel tanáltam hogy többet ne keressek. Masodik. Hogy abban a' punctumban melyben a' kivant aitatossághot fel tanáltam mulassak, es nyugodgyam, a' töb pontomak szorgalmatosságágha nélkül.

Ötödik. Hogy el veghezvén a' gyakorlást, ülve, vagy setálva, egy fertály oráigh oráigh[!] megh visgallyam az Elmelkedésnek folyását, es ha roszt volt föl keressem ennek okát, szanakodással, es megh jobbitásra

valo szánakodással. Ha pedig jó volt a' kimenetele, hálát advan Istennek, az utannis hasonlóképpen elmelkedgyem.

Hatodik. Hogy minden örömré indító gondolatokat a' mint volnának Vrunck dücsösseghes halottaibul fel tamadásáru ki rekeszszem: mert ez illen gondolat az könyhullatásnak [34] es bánatnak akadályos, melyeket mostan büneimrül keresek: vegyük tehát erre segítsegül a' halálru es Itiletrül valo Emlekezetet.

Hetedik. Ez okaért minden világosságna fenyesseghetül megh fosztom maghamat, mind ajtot, 's mind ablakot, még ott mulatok be szegezvén, kiválván midön olvasok vagy eszem.

Nyolczadik. Hogy a' nevetéstül es legh inkább a' nevetesre indító beszdedtül oltalmazsam maghamat.

Kilenczedik. Senkire szemeimet ne vessem, hanem csak köszöntesnek okaért.

Tizedik. Hogy az Elmélkedéshez hozza adgyak büneimért valo elég tételt, vagy poenitentia tartást: ez pedig két féle, belső es külső. A belső a' bünekrül valo banat, az el szánt akarattal, hogy ez után mind a' vallot, 's mind mindenfele más büneket el kerülem. A külső pedig a' belső poenitencziának gyümölcse, tudnia illik a' vallot bünökrül magham maghamtul valo büntetés. Mely legh inkább három keppen leendő. *Elöszer.* Etelben es italban: midön nem csak a' beövelkedő (mert ez a' mértékletességhre es nem a' poenitentia tartásra nezendő) de még a' szükséghe etel, italtulis megh tartoztassuk maghunkat. Ez<t> pedig annal jobban veghez vitetik, melynel nagyob fogyatkozást szenvedünk, el tavoztatván mind az által a' Természetnek megh bomlását, vagy derekas erőtlenséghet, vagy betegséghet. [35]

Másodszor. Az álomban es az ágyban mikor nem csak az puha es gyönyörüséghe szolgáló eszközöktül de még az alkalmasoktulis a' mennyire egesseghünk, es életünk derekas artalam nélkül lehet megh fosztyuk maghunkat. Annak okaért az szükséghe álmot megh ne rövidécsük, hanem csak hogy a' gonosz szokást ha valaki föletteb álmos mértékletességhre hozzuk.

Harmadszor. A testünken hogy ezt fájdalommal sanyargassuk, ugy-mint szörsákkal, kötéllel vagy retez viselessel, korbacsolással, disciplinálással, es töb effele kemény, es a' testnek kedvetlen eszközökkel. De

mind ezekkel ugj elljünk hogy csak a' test a' fájdalmat erezze, de a csontokat megh ne sercze, eghessegünk ártalmával. Azért midön testünket veréssel büntettyük, madzag ostorral verjük, hogy a' külső es nem a' belső testünk tagjai szenvedgyenek, egessegünk veszedelmire. De mind ezekben mégh negy jegyezésre valo vagyon.

Első. Hogy a' külső poenitentia három vegre tétetik, es hogy ennek három féle gyümölcse 's haszna vagyon. Tudniillik: hogy a' vallott büne-kért valamennyire eleghet tegyen: hogy ember maghát megh gyözze, es az alsó részt, mely érzékenséghnek mondatik, a' felső, ugymint az ertelem alá vegye. Utolyára hogy fel keressük, es megh nyerjük valamely Isten malasztyának ajándekát, a' kit kivanunk, ugymint büneinkrül belső es igaz szívünk törödelmességhét, es a' köny hullatásnak beöséghét. [36] Es ezeket vagy büneink miatt, vagy Kristus Vrunk kinszenvedesinek es fájdalminak emlekezetire, avagy valami ketséghes dolognak mely bennünket keserit fel odására.

Masodik. Az első, es masodik hozzá tétel, csak az éfeli es hajnali gyakorláshoz valok, a' negyedikkel penigh csak othon es magán, de a' Templomban es mások elöt ne ellyünk.

Harmadik. Hogy ha a' gyakorlo az Elmelkedésben keresett lelki indulatot nem erzi, ugymint banatot, vagy vigasztalást, hasznos hogy az etel, italt, almot, es mas poenitencia tartásra szolgáló cselekedetet megh változtassa. Es igy a' mely poenitencia tartásban foglalatos volt, hogy azt két, vagy három nap el hadgja, a' mint kinek kinek nagyob, vagy kisseb poenitenciára szükséghe vagyon. A mellet mivel hogy gyakorta testünk szeretetibül, es tevelgő itiletbül illjen poenitenciat el hadgyuk, mint ha természetünk erőtlenséghe, es az egésséghnek derekas megh bántása el nem türhetné. Neha pedig poenitenciaival testünk erejben bizván mod nélkül elünk. Annak okaert a' mint oda fel emletettük a' poenitenciákat változtassuk, es majd ebben, majd másban gyakorlyuk magunkat. Mert történik közönsegessen, hogy a' kegyelmes Isten a' ki természetünket által látta megh mutassa, mely poenitencia kinek kinek legh alkalmasb es legh hasznosb.

Negyedik. Hogy a' resz szerint valo lelki szám vetést, vagy vizsgálást fordicsuk azoknak a' vetkeknek, es hivolkodásoknak ki gyomlálására,

melyek a' gyakorlásokban es [37] a' hozza tetelekben mind egy becsusznak. Ezt pedig a' következő három héttennis megh tarcsuk.

MÁSODIK HÉT

Kristus JESVS orszagharul valo megh szemlelés e világhi kiralynak hasonlatosságábul, a' ki az alatta valoít Hadba hijja.

A keszitő Imádságh szokás szerént.

Első elől járásban. A helynek megh ábrázolása: tudniaillik mint ha szemeid előtt volnanak a' Synagogák, Faluk, Városok, es a' több helyek, melyeket praedicálva el járt Udvozítönk.

A második előljárársban. Istentül kerendő a' malaszt, hogy megh ne siketüly Kristus hivatalyára; hanem hogy követisire, es Engedelmes-sighire kesz lehess.

Első pont. Tekencs emberi Istentül választot Kiralyra, kinek a' Fejedelmek es minden Keresztyén nepek méltó becsülletet adnak, es szolgálatyára keszek. [38]

Másik pont. Gondolyad mint ha az alatta valokhoz szollana, mondván: Az en igyekezetem, hogy minden pogány es hitetlen Tartományokat, birodalmom allá hozzam; azert valaki engem követni akar, szüksegh hogy kesz legyen nem külemb eledellel, ruhazattal, es egyeb eszközökkel, hanem csak az enyimhez hasonlokkal, egyféle munkában, vigyázásban, törtenetekben, velem együt forgolodni, hogy reszes legyen a' gyözedelemben, es minden szerencsémben, a' mint fáratsagimban es bántásiban reszes volt.

Harmadik pont. Fontold megh, micsoda választ adásra kötelesek az eo hivei, ilyen szerelmes es adakozo királynak, es mely kesz ajánlásra, hogy akarattya szerént mindenben el jarjanak. Viszontag ha valaki nem engedne, micsoda gyalázatot mindeneknel erdemlene, es mely tunya vitéznek becsültetnek.

Második része ennek a' gyakorlásnak, abbul ál, hogy a' megh nevezet kiralyrul valo hasonlatosságot Vrunck JESVS Kristusra illessük, mind a' három pont szerént.

Először. Hogy ha e' világhnak Királya, a' ki az alatta valoit hadba hijja méltó a' rea halgatásra es az engedelmes szolgálatra: mennél inkább Kristus örökke valo, es az egész vilagon tekéntetes Király? a' ki ezen szoval mindeneket maghahoz hijja. Ez az én igasságghos akaratom, hogy az [39] egész vilaghot birodalmom alá hozzam, minden ellenseghimet megh győzzem, es így ez után Atyám dűcsösseghében mennyek. Azert valaki be akar abban menni, szűkseghes hogy velem edgyüt faradgyon, mert a' fáratsághoz egyenlő lészén az ajandék.

Másodszor. Okoskodgyunk hogy nem volna annak okosságha, a' ki nagy kivansághal maghat Kristus Vrunk szolgálatyára eppen nem ajánlaná es kötelezné.

Harmadszor. Itillyük megh hogy azok a' kik tellyesseghesen, hozzaja köteleztettek, hogy nem csak a' munkának el tűrésére; hanem megh nagyobbakra es jelesbekreis ajanlyák magokat: a' testet az erzeńseghet; magokat, es e' vilagh partütö szeretetet megh győzvén. Azért ki ki mint egy ilyen modon felellyen. Ime ó mennyei király es mindeneknek Vra, noha legh méltatlanab szolgál lévén de ugyan malasztodban, es segítseghedben bizván, tellyességhesen ajánlom felsegednek maghamat, es mindenemet, a' te Sz. akaratom alá vetvén; bizonsagot teszek veghetetlen ioságod elöt, es a' te dűcsösseghes Szeplötelen Szűz Anyád, es az egész mennyei seregek elöt, hogy ez az en el szánt akaratom, ez az en kivansághom, es tökellel vegezésem (csak Sz. felseged nagyob dicsiretíre, es Szolgálatomnak elöbmenetelire legyen) [40] hogy minden tehetseghemmel tegedet, úgy mint Kiralyomat, mindenekbe ez után követem, minden ellenkedes, es boszuságh el szenvedésben, igaz lelki, es testi szegénységghben. Csak Sz. Felsegednek teczék, engemet oly állapotra valasztani, es fel venni.

Ez a' gyakorlás ketszer legyen Napjába, reggel mihent fel kelünk, es egy orával, Ebed, vagy Vacsora elöt.

Ebben a masodik hétben, a' mint a' jövendökbenis, hasznos neha valamit a' Sz. Evangeliumbul, vagy más aítatos könybül olvasni: ugmint Kempis Tamásbul, Kristus követisirül, vagy a' Szentek életirül.

ELSŐ NAPRA RENDELT ELMÉLKEDÉSEK

ELSŐ ELMELKEDES.

Üdvöztönk Kristus JESVS megh testesüléséről.

Foglal maghaban Keszitő Imádsághot. Harom Elöl járást, harom Pontomat, Egy Szollo beszéddel. [41]

A keszitő Imádságh a' mint oda fel.

Első előljárás. Foglald elmedben, az egész elmelkedésre valo Historiát. Ugymint: mikippen a' harom Isteni Személ szemleli az egész emberekkel megh tölt földet, melyek az örökke valo kárhozatra mennek vala, de az Istenségnek örökke valóságban el vighezik hogy a' háromságának második személye az emberi Nemzetnek üdvösseghéért az emberi természetet fel vegye. Azert az el rendelt üdőben Gabriel Archangyal az boldogsághos Szüz Mariához követnek rendeltetik. A mint oda alá mondatik.

Másik elől járás. Gondolyad mint ha az egész földnek kerekséghét látnád, melyet oly sok es külömb féle Nemzetseghnek lakják. Ezek utanna e' Vilagznak bizonyos helyére Galilea tartományban, Nazáreth Varosban, vesd szemeidet a' Boldogsághos Szüz kis hazikóra.

Harmadik elől járás. Kerj malasztot hogy jól megh ismerhesd, mi modon az Isten fia, mi erettünk emberre lett, hogy ezt ez után buzgosagossan szeressed, es szorgalmatosban kövessed.

Ved eszedbe. Hogy ennek a' hétnek es a' következendőknek elmelkedesiben kívántatik mind a' keszitő Imádságh 's mind pedig a' három elől járás, de ezeket a' gyakorlásnak titkaihoz szüksegh alkalmaztatni. [42]

Első pont. Szemleld megh egyenkent a' Személyeket melyek ebben a' titokban foglaltatnak. Legh előszeris ennek a' földnek lakóit, es ezeknek külemb erkölcsét, külömb magha viselését, külömb foglalatosságait, mert ezek közt, kik fejerek, kik feketek, ezek békesseghben nyugodnak, azok haborusághal nyomorgattatnak, edgyik sir, másik nevet, ez beteghes, az eghességhes, sokan szüületnek, sokan halnak: a' mellet a' kimondhatatlan sok és hirtelen külömböztetést. Az után szemléld megh az Istenségnek harom személyet, mikippen a' Kiralyi Szekekbül szemlelik e' földnek mindenféle Nemzetséghit, hogy mint a' vakok ugy illyenek, es

szellel hirtelen halállal ki muljanak, es a' pokolbeli kinra mennek. Más felöl gondolkodgyál a' Boldogsaghos Szüzrül mint köszöntetik az Angyaltul es forduly magadhoz, hogy minden illjen gondolatbul lelki gyümölcsöt szedhess.

Másik pont. Mint ha hallanád mind ezeknek beszidit, ugymint az Emberek csácogását, káromlását, es szidalmát. Az Sz. Háromsághnak pedig Menyországban az Emberi Nemzetnek megh váltásrul köz beszélgeteset; es a' Boldogsaghos Szüznek az Angyallal, es kis czellában, az Isten fianak megh testesülese titkairul tanácskozását. Mind ezeketis magdra tulajdonicz, hogy lelki gyümölcsöd lehessen.

Harmadik pont. Vigyazz mindennek foglalatossághára: ugymint, mi-kippen az Emberek, egymást, izgattják, verik, ölik, es minyajan pokolban rohannak. Az Sz. háromsagh pedig [43] az Istenseghnek masodik személynek testesülését, vighez viszi. Az Angyalis hiven el jár a' követseghben: es a' Boldogsagos Szüz nagy alazatosan ö Sz: Felséghének halakot ad; Ezekbülis lelki gyümölcsöt szedegess.

A szolló beszedben keress kivalkeppen aitas es nyájas szokot, melyekkel a' Sz. Háromsagh személyét mindeniket külen az Teste lett Igét, es a Boldogsághos Szüzet meltosagossan megh szollithasd, könyörögven aitas indulatod szerent, azt megh adatni, a' mi legh jobban teged segethet, hogy a' most Testben öltözött Kristus IESVST követhesd.

Veghezd egy *Miatyánkal*.

MÁSODIK SZEMLÉLÉS.

Üdvöztönk Születésérül. Luc. 2.

A *keszitö Imadságh* mint az előbbeni.

Az *első eljárás* függ a' historiabul. Mely kezdetik a' Boldogsághos Szüz Mariának Nazareth Varasbul ki menetelitül. Tudniaillik: mikippen már kilencz holnaptul fogva terhes, számaron ülve, (a' mint aitasossan ezt elmelkedhettyük) Sz. Josephel, egy szolgálóval es egy ökörral fel mennek Bethlehemben, hogy a' Csaszárnak a' rendelt adót megh adgyák.

Másik előjárás. Ebben gondold megh az utat, megh fontolván ennek hoszaságát, horgassaghat, igyenességhét, vagy [44] darabossaghat, ez utan

a' Születesnek helyét, mint egy barlangot ennek széles, vagy kesken voltát, alkalmas, es alkalmatlanságát.

A harmadik előjárás Hasonlo az ellebbeni Szemlelesben adothoz.

Első pont. Ez a' pont az Istállóban levő személyeknek szemlelisibül áll; Ezek pedig a' Boldogsaghos Szüz Isten anyja, Sz. Joseph, a' szolgáló, es a' mostan születetet JESVS. Ezek között gondolkodgyál mint ha magadis volnál mint egy szegeny szolga, tehetseged szerent minden szükséghekbén nagy becsüllettel szolgálván nekik. Utolyára gondold meg mi hasznot vehetz ebbül a' Szemlélesből.

Másik pont. Mint ha azoknak beszedit hallanád, es azokbul igyekez-zél lelki hasznot szedni.

Harmadik pont. Az Istállóban levő Szemelyek igyekezeti szemlélese. Ugymint: miért vettek fel ezt az utat, ezt a' faratsághot, miokaert a' természet szerent mindeneknek Vra, a' legh nagyob szegényseghben születetet, mely holtigh valo szegényseghben, sok faratságot, ehséget, szomnyuságot, hevségheget, hideget, gyalázatot, verést, es utolyára a' Keresztetis en érettem el szenvedí. Mind ezekbülis lelki jüvedelmet szedegess.

Veghezd el egy szollo beszeddal, es egy Miatyánkal. [45]

HARMADIK SZEMLÉLÉS.

A ket elebbeni Szemlélesnek, vagy Elmelkekedesnek[!] vissza hozása.

A harmadik gyakorlásban vagy Szemlélésben vissza hozatik a' ket felső szemlélés, a' keszitő Imadsággal, es a' három Előljárással: arra vigyáztván (a' mint az első hétben meg jedgjzettük[]) hogy azokban a' pontomokban legh inkább mulassunk, melyekben annak előtte lelki vilagosítást, vigasztalást, vagy pusztulást erzettünk. Veghezödgyek a' Szemlélés Szollo beszeddal, es a' Miatyankal a' mint oda fel.

Ved eszedben: hogy a' Szemléléseknek vissza hozása, ebben a' hétben, a' mint a' jövendökbennis hasonlo az el mult hétnek vissza hozasival, noha más materia es más fele titkok minden hetben az Elmelkédesekre el rendeltenek.

NEGYEDIK Megh SZEMLÉLES.

Ez a' megh szemlélés mindenekben hasonló a' harma[46]dikhoz, mert csak az Első és a' második megh Szemlélésnek másodszor való Viszsa hozása.

ÖTÖDIK MEGH SZEMLÉLÉS.

Az első, és második megh szemlélésről, az öt érzékességnek belső illetése.

A keszitő Imadság, és a' három oda fel megh magyarázat elől járások után, igen hasznos hogy az első, és a' második megh szemlélésben öt belső érzékességünket következő kppen gyakorlyuk.

Első pont. Abrazolyad gondolatoddal, mint ha testi szemeiddel mind azokra a' személyekre neznél melyekről az első, és a' második megh szemlélésben emlekeztünk, és fel jegyezvén mind azokat, melyek ezek környul vannak, lelki hasznodra fordicsad.

Másik pont. Mint ha hallanád ezeknek beszélgetésit; de mint ha aztis, mit, és mint illendőkeppen kellenék azoknak beszélgetni: mindenekbül lelki gyümölcset szedvén. [47]

Harmadik pont. Mint ha kostolnád, és szagolnád gyönyörüségheit, és idességheit annak a' Leleknek, melyet a' jo Isten malasztal és más Sz: Ajándékival megh szállotta és megh töltötte.

Negyedik pont. Mint ha ugyan azoknak a' személyeknek ruházatit, nyomdokit, maghát a' heltis melyben az Isten fia születtetet, nagy aitatossággal csokolnád: hogy ebbülis aitatosságod nőjjen, és minden lelki javaid szaporodgyanak.

Ezt a' megh szemlélestis, a' mint a' fölsöket veghezd szollo beszédel, és egy Miatyánkal.

A mellett erre az öt oktatásra es pontomra figyelmezz.

Első. hogy mind ebben a' hetben, 's mind a' jövendőkben ne olvass, neis gondolkodgyál más titkos Szentseghrül, hanem csak arrul, melyrül a' legh közeleb valo órában, avagy azon a' napon elmélkedésre rendeltett, mert eddgyik a' másiknak akadályt teszen.

Második. hogy üdvözitönk megh testesüléserül valo első gyakorlás éféltre rendeltet, a masik hajnalra, a' harmadik a' Sz: Mise elöt, vagy a' majd utanna valo órára, a' Ne[48]gyedik Vecserne korára, ötödik egy órára Vacsora elötte, es minden Elmelkedésnek adassek egy egész ora. Ez a' rendelés ezután minden gyakorlásban megh tartossék.

Harmadik. hogy ha a' Gyakorló üdös, vagy ha az első hétben ereiben el törödöt, job hogy neha ejjel fel ne kelljen, es csak háromszor elmélkedgyék, hajnalban, a' szent Mise elöt, vagy mingyárást az utan es az Ebedlés elöt. Vecsernye taján pedigh a' három közzül eggyiknek legyen vissza hozása, es Vacsora elöt, az öt erzekenseghnek illetés által Gyakorlás.

Negyedik. Hogy ebben a' masodik hétben a' tiz hozza tetelbe, melyek az első hétre adatnak, különböztetés kívántatik. Ugymint a' másodikban, hatodikban, hetedikben, es a' tizedikbenis egy részént.

A' masodikban: hogy mihent álombul fel serkenünk, mingyárást az előttünk valo gyakorlásrul gondolkodgyunk, es lelki kívánságot bennünk indicsunk, hogy világosban megh esmerhessük az megh testesült Iginék hozzánk valo kegyelmét, hogy ennek mértéke szerént magunkat hozzája kapcsoljuk, es neki szolgalljunk.

A' hatodikban. hogy gyakorta megh emlekezzünk Üdvözitö Kristus eletirül, ugy mint: Az megh testesülésrül, A következő Elmelkedésre rendelt, avagy a' [49] napra, titkos Szentséghigh.

A hetedikben. Hogy vilagosságban, vagy homalyosságban, tiszta, vagy fel haborodott Éghben gyönyörködgyem, a' ki mennyire szolgál a' fel teczilre.

A tizedikben. Hogy ugy viselyem maghamat, a' mint kíványa a' titkos Szentségh, melyrül elmélkedem. Mert ezek közöt nemelyek poenitencia tartást parancsolnak nemelyek pedigh nem. Azért a' tiz hozzá adással környül nézve, es okosságal ellyünk.

Ötödik. Fel jedzésre valo hogy minden órának gyakorlásában (kivalva az Efeli es hajnali) vegyünk fel valami egyenlöt ahoz, a' melyrül emlekezik a' masodik, es a' harmadik Hozza tétel.

Ilyen formán: Hogy miként eszünkbe jü, hogy az Elmelkedésnek orája el érkezett, minek elötte el kezgyük, megh fontolyuk, hová igyekezzünk, es ki eleibe megyünk, es hamarsaggal a' gyakorlásnak egy részén gondolattal által menvén mingyárást el kezgyük a megh-szemlélést.

MASIK NAPRA RENDELT

Megh szemlélések.

ELSÖ ES MÁSODIK MEGH SZEM- lélésnek Sommája. [50]

Üdvöztönk Templomban be mutatása. Melyrül oda alá Pag. 96

Es Aegyptusban futása. Melyrül Pag. 97

Ezt a' ket elmélkedést viszontag kétszer gyakorljad; A mint az első napra rendelt megh szemlélésrül mondottuk. Ugy hogy ebben a' két vissza hozásban a' harmadik, es a' negyedik elmélkedésre rendelt órában foglalatossak legyünk. Az ötödik órában legyen ezekrül az öt erzekenséghnek illetése.

Ved eszedbe. Hasznos neha hogy a' gyakorlo noha mind elméjében, 's mind a' testi erökben jo allapatban vagyon, engedgyen magának valamit, ennek a' második hétnek, a' mint a' harmadik es negyedik elmelkedesekbennis, hogy alkalmasban ahoz juthasson a' mit kíván. Azért tegye hajnalban az elsőnek szemlélést, Mise taján a' masikát: a' harmadikban Vecsernye taján hozza vissza a' két Megh Szemlélést, es Vacsora elöt légyen megh az öt erzekenséghnek illetése.

Harmadik nap elmelkedgyél. Mikippen a' gyermek JESVS Nazareth Várossaban engedelmes volt Szüleinek. A mint fel tanalod oda alá Pag. 98. Masodszor. Mikippen Szüleitül fel tanaltatott a' Templomban[.] Luc. 2. Pag. 98.

A harmadik es negyedik elmelkedés a' két felső Elmélkedesnek ketszerte valo vissza hozása. [51]

Az ötödik. A két elmelkedésben megh nevezett személyekről az öt erzekensegnek illetése.

Valami elől járás; Embernek külömbféle életnek rendbeli állapotjáról méltó gondolkodásra.

Mivel hogy előhozott oda fel üdvöztönk példája ez életnek oly állapotjáról, mely Isten parancsolatinak megh tartásából áll; es első, avagy közönseghes állapotnak mondatik, most ismét önnön magha Vrunk, midőn halljuk hogy Szüleinek engedelmesnek mondatik; Más, es a' második életnek állapotjára mely az engedelmesseghben fundáltatik, példát mutat, es az Evangeliumnak tökéletességét hozza maghával, midőn Templomban ment az fogadott Attyát, es a' természet szerint annyát el hatta, hogy az öröki Attyának szolgálatiban foglalná maghát. Annak okaert, az alkalmatosság hozza maghával, hogy miis illetit megh szemlelvén keressünk, es könyörögjünk azt az életünk állapotját, melybe eö Sz. Felseghe kivannya szolgálatunkat.

Azert hogy ezt feltanálhassuk, nagy segítségünkre lehet a' következő gyakorlás, Kristus Vrunk akarattjára figyelmezven, <es> ezt az ellenségnek evvel ellenkező akarattjához öszve hasonlítván. Ugyan ebből is megh tanuljuk, micsoda magunkról valo el rendelésre, szükségünk legyen, hogy abban az állapotban tökéletesek lehessünk, valamelyikét a' jo Istennek be adásából választunk. [52]

NEGYEDIK NAP.

Ezen a' napon legyen a' Két Zászlóru Elmélkedés; ennek edgyike pedig a' legh feőb es legh job Fejedelmünke Kristus JESVSE: A másik pedig a' halálos ellensegünke Lucifere.

A keszitő Imadságh közönseghes.

Első előjárás. Gondolkodgyál mint ha egy fele Kristus Vrunkat; más fele Lucifert látnád, mikippen mind ketten az Emberi Nemzetséget Zaszlojok alá hijják.

Második előjárás. Ábrázolyad Jerusalem Varossának egy nagy mezőseghét, melyen Vrunk JESVS Kristus a' tökelleseghnek feő Kapitánya jelen vagon. Ismet másfele a' Babyloniai mezön az tökeletlenséghnek feje, a' gonoszak, es hitetlenek Fejedelme a' Lucifer.

A harmadikban. Könyörögj malasztot, hogy az Istentelen Fejedelemnek csalárdságit megh esmerhessed, es Isten segitseghevel ezeket el kerülhessed. A mellet hogy az igaz, es legh job Fejedelemnek Kristus Vrunknak tökelletes erkölcsét meg esmervén, a' malaszt által követhessed.

Első pont. Abrázolyad a' Babyloniai mezön az Istentelen Fejedelmét egy füstös, es tüzes székbén, iszonyu ábrázatban, es rettenetes tekintetben.

Másik pont. Tekincsed mikippen az számlálhatlan gonosz Lelket, az egész Világhnak artásara el küldi, hogy se [53] Városoknak, se helyeknek, se semmiféle személynek nem engednek.

Harmadik pont. Halljad praedicálását, melyet Szolgainak teszen, melyeket izgat, hogy mindenek eleibe tört vessenek; Es mint erős lanczok által, legh előszer, (a' mint közönséghesen történik) az gazdagságnak kivánsághára vonnyanak; mert ez által könnyebben a' Vilagi tiszteteknek, es tisztessegheknek kivánsághában hozhattják, es utolyára a' Kevelységhnek meljséghébe el merithetik.

Es így a' kisertetnek ez a' legh feőb három gradicsa: ugymint az gazdagsaghban, e' vilaghi becsülletbe, es a' Kevelyseghben fundaltatott, mellyekbül a' töb mindenféle vetkekben könnyü, es hirtelen a' le futás.

Hasonlókeppen. ennek ellenbe gondolkodgjal a' legh feőb, es a' legh job Fejedelemről, es Vezérünkrül Kristusrul.

Első pont. Mint ha a' gyönyörüseghes Jerusalemi mezon Kristust latnad; Jollehet noha alacson helyen, de igen igen szép es ekes ábrázatban es felette szerelmes tekintettel.

Másik pont. Elmelkedgyél mint 's hogy magha az egész vilaghnak Ura, a' megh választott Apostolit, Tanitványit, es más Szolgaitis az széles világhra küldi, hogy külömbezés nélkül mindeneknek a' Szent, es üdvöseghes tudomant hirdessék, es osztogossák.

Harmadik pont. Halljad ennek praedicálását, meljel inti es parancsollja erre a' tisztre választott es rendelt, Attyafiainak, es Szolgainak, hogy mindeneket segítsenek, mindeneknel az lelki szegenységhez indulatot Szerezzenek: A mellet (ha az Isteni szol[54]gálatnak es a' mennyei

megh választásnak becsületi azt hozza, hogy mindenek el hagyásávalis a' Szegénységhez kövessék[)] ez után a' magha megh utálásának es gyálázatnak kívánsághára idessgessék; melyből származik az alázatosság.

Es ezekből jö ki az igaz tökelletségnek három gradicsa: ugymint: a' szegénység, a' megh utálás, és az alázatosság. Meljek egyenesen ellenkeznek, a' gazdagsággal, becsülettel, es a' keveljességgel.

Az első Szollo beszéd a' Boldogsághos Szüzhez legyen: könyörögvén, hogy szerelmes fiatul malasztot nyerjen, hogy annak zaszloja alá irottass, es az alat megh maradhass: 's legh előszer csak a' lelki szegénység által, avagy a' külső jóságoknak el hagyása altalis (hogy ha erre meltoztat tegedet hinya es be venni) az után hogy a' megh vetés es gyalázat altalis, eö Szent felseghez legh közeleb követesd, de könyörögvén, hogj a' te megh utálásod, se felebarátod karára, se Isten meg bántására ne essék. Ez az első Szollo beszéd vegezedyék egy üdvözzettel.

Az második Szollo beszéd Kristus Vrunkhoz ugymint emberhez legyen, könyörögve hogj az Atya Istentül, ugjan az oda fel kért ajandekot es malasztot megh kérje. Veghezd el az alá irt Imadsággal.

Kristus lelke szentely megh engem: Kristus teste üdvözics engem: Kristus vére reszegics megh engem: Kristus oldala vize moss megh engem: Kristus kin szenvedise erősics [55] megh engem: ó Kegyes JESVS halgass megh engem: a' te sz. sebedben rejcs el engem: ne enged hogy el tavoztassam tülled: a' gonosz lelektül ments megh engem: halálom órájan hij engem: es parancsold megh hogy hozzad mennyek: hogy szenteiddel örökken örökke dicsirjelek tizedet. Amen.

A harmadikban. Könyörögj az Atya Istennek, hogj könyörgesedet megh ne vesse, es mondgj egy Miatyánkot.

Ebben a' gyakorlásban éfelkor előszer, es masodszor hajnalba legy foglalatos.

A másik ket elmelkedésre pedigh vissza hozása előszer legyen a' reggheli Mise, masodszor Vecsernye tajan, az oda fel adot három Szollo beszéddel.

ÖTÖDIK ELMÉLKEDÉS

*Ugyan erre a' negyedik napra rendeltetett: ugy mint. A tökelletességhre
igyekező három rendbeli embernek külömbshirül: hogy a' legh job
reszt választhatd.*

Az keszitő Imadságh szokás szerént.

Első előjárás. Gondolkodgyál mintha három rendbeli embert látnál, es ezek közöt, mint ha mind a' három rendbeliek tiz tiz ezer Aranyot szerettek volna magoknak, nem Isten szolgálatyára, sem Isten szereteti-re, hanem valami másvéghre: de [56] immár minyajan Isten engesztelni akarják es üdvözülni igyekeznek, le teven szivekrül valahogy az üdvösséghre artalmas penzhez valo indulatot.

Második előjárás. Abrázolj magadnak egy bizonios heljt, melljen Isten, és minden szentei előtt nagj kívánsággal gondold magadot állani; tudni akarvan mi modon es mint legh inkább teczhess Istennek.

Harmadik. Kerj malasztot hogy azt választhatd a' mi Istennek legh kedvesb, es neked legh hasznosb.

Első rendbül valok: Kivannják a' mi azt illeti a' kereset marhátul a' szivbeli indulatot le tenni, hogj Istennel megh bikelhessenek, de erre illendő es szükséghes eszközökhöz soha nem njulnak.

A másikkbul. Azo<k>nkeppen ezekis a' rozsoszul <rend> rendelt indulatot el akarnak hadni, de ugyan a' marhát mindenkeppen megh akarnák tartani; es az Istent inkább magok teczésére akarnak vonni, hogj sem az akadált le tenni, es alkalmas állapot által Istenhez jarulni.

A harmadikkbul. Ezek nem csak a' keresményhez valo rendetlen indulatot készek<le> le tenni; de mégh a' kereset marhátis külömbsegh nélkül készek hogy azt vagy le tegyék, vagj megh tarcsák, a' mint Isteni Szolgálatra, Isteni izgatásbul, vagj az ertelemmek jo vallásából alkalmasbnak megh esmerik: 's azomban mindeneket helyen hagjván csak azt forgattják elmejekben, es azon fáradnak, hogy csupán a' legh [57] nagjjob Isten dicsiretire a' keresett marhat megh tarcsák vagj le tegjék.

Három Szólló beszeddél vegezödgyek, a' mint oda fel a' három Zászlorul valo elmélkedés.

Feljedzésre méltó hogj ha a' telljes Szegénységgel (meli mind az jol el rendelt akaratban 's mind a' külső joszaghnak el hagyasában áll)

ellenkező, es a' gazdagsághoz hajlando indulatot erzünk, nagj segítse-
günkre leszen, illjen indulatnak ki vetésére, Istentül könyörögni (noha a'
test ellene tusakodik) hogj az igaz szegenjségnek allapattyára valaszon
bennünket. De a' mellet megh tarcsuk indulatunknak, szabadsághát, hogj
szabad legien az Isteni Szolgalatra alkalmasb uton járnunk.

ÖTÖDIK NAP.

*Következik Vrünk Nazarethbül Jordan vízhez által menetelirül,
es meg keresztelésérül elmelkedes a' mint Pagin: 98.*

Legyen ez az Elmélkedés mind Efelkor 's mind hajnalkor. A mellet
ketszer vissza hozassék elmelkedésre, ugy mint Mise es Vecsernye
táján, a' Vacsora előtt legyen az öt erzekenseghnek illetése. Mind az öt
Gyakorlás pedigh keszitő Imadsággal, es harom előljárással, a' mint a'
felső Megh szemlélésekben [58] Vrunk megh testesülésérül, es születé-
sérül adatot. Vegezedgyenek három szollo beszeddal, a' mint a' harom
rendbeli emberekrül valo elmelkedésben.

A' resz szerent valo lelki visgalás, vagy számvetés, mely szokas
szerent, Ebéd es Vacsora utan szokot lenni; legyen ebben, es a' követ-
kezendő Elmelkedesekben, azokrul a' vetkekrül, es restsegekrül, melyek
az napi elmelkedésekben, es a' hozza tetelekben törtennek.

Hatodik napon. Szemléld megh mikippen Üdvöztönk Jordan
vizetül a' Pusztára ment, es az ottan törtent dolgokrul. Ennek a' napnak
töb Elmelkedési legyenek, az ötödik napnak formája es modgya szerént
a' mint az utan valo Napokonis. pag. 99.

HETEDIK NAP.

Mikippen Sz. András, es ennek utanna a' többiis Kristust követték. Pag.
99.

NYOLCZADIK NAP.

A' hegyen valo beszedrül; mely a' nyolcz boldoghságrul vala. Matt. 5.
Pag. 100.

KILENCZEDIK NAP.

Mikippen jelent megh a' hajozo Tanitvanyoknak a' Tengeren járvan.
Matt. 14. v. 25. Pag. 102. [59]

Tizedik nap.

Mint tanjtott legjen Kristus a' Templomban. Luc. 19. Pag. 105.

Tizen egyedik nap.

Mikippen Lázárt halottaibul feltamasztotta. <Joan> Joan. 11. v. 43. Pag. 104.

Tizenkettodik nap.

Vrunk nagy pompával es enekléssel Jerusalem Várossában be menetelirül. Matt. 21. Vide Pag. 104.

Három megh jegyezendő dologh.

Első. Ebben a' második hetben (a' mint az üdö engedj, es a' mint a' Gyakorlonak haszna kivannya) az elmélkedeseket szaporithattyuk, ugy mint ezekrül a' Titkokrül: A Boldogsagos Szüz Ersebethhez tett közön-tésérül; A pasztorokrul. A Környül metélesrül. A három Sz. Királyrül. Avagy ugyan kevesebbithettyükis, el hagván nemellyeket az oda fel valokbul, ha a' Gyakorlo haszna kivannya.

Második. Hogy a' bizonyos állapotnak megh választására szolgáló vizsgálás kezdődjék Üdvöztönk Nazarethbul Jordánhoz menetelirül, es vegezödjek az ötödik napi Elmélkedéssel.

Harmadik. Hogj minek előtte a' Valasztásra szolgáló vizsgálashoz kezdünk; hogj az üdvöztönk tulajdon, es igaz tudomannak el vitelire indulatunkat hozza kiszitcsük, igen igen hasznos [60] egj egész napnak szüntelen valo a' három alazatosagnak modgjárul, melljek mindgjarást következnak, es a' szollo beszedekrül gondolkodása: melyekkel eltünk a' két Zászlórul valo Elmélkedésben.

Első alazatosághnak mondgja ez, es a' lelki üdvösséghre szükseghes. Hogy minden keppen alá vessem magamat, az Isten Törvényinek megh

tartására: úgy hogj se az egész világhnak urasághaért, se életünk oltalmaért, se megh tartásáért, szánszándekkel, se Isten, se ember parancsolattját által ne hágjuk, melyre halálos bün alatt köteleztetünk.

A másodík. Nagjób tökelleteseghet foglal maghaba; úgy mint hogj allando akarattal egy aránt hajoljak a' gazdaghsághoz es szegeniseghez, a' becsüllethez, es gjalazathoz, a' rövid, es hosszu elethez, a' hol egyenlő mind a' két reszrül Isten dicsiretíre, es lelkem üdvösseghére alkalmatsságh adatík. Ugy annjira; hogj semmi világhnak gazdagságháért vagy szerencséért, semmiféle testi életemnek kedvéértis, soha vagy bocsanando bünnek veghez vitelire akarattal ne hajolík.

A harmadík, Legh tökelletesb. Hogj az a' ki a' két felső alazatossághnak gradicsan már fel ment: hogj noha mind két reszrül Isten dicsiretí egy arányu volna; De ugyan hogj jobban, es inkább Kristus Vrunkat kövessem, a' szegeny megh [61] gyalzattott es megh-nevetett Kristussal, inkább válasszam a' szegenyseghet, a' megh utálást, es esztelennek nevét, a' gazdagsag<g>nál, becsülletes tisztelnek, es bölcsességhnél. Erre pedígh az alázatossághra, rövid utat mutat, a' három szollo beszédnek gyakorlása, melljékür emlekeztünk a' két Zaszlorul való Elmelkedesben, mellyek által könyörögjünk (ha az Isten kegyesseghének úgy teczenék) hogj arra a' megh válaztásra vezerljen, bár az en Istenhez való Szolgalatombul, es az Isteni dicsiretbül, nagyob, 's bár egyenlő hasznom következzék.

A megh valasztásra Elöljárás.

A jo megh válaztásra szükseghes a' mi reszünkür, hogj tiszta es edgjes lelki szemmel megh tekínsük mi véghre teremttetünk; tudniilík: Isten dicsiretíre, es lelkünk üdvösseghére. Annak okaert csak azokat válasszuk mellyek hasznossak vegünkre; mivel hogj mindenüt az eszköz a' veghre, 's nem a' vegh az eszközhöz rendeltetik. Vetkeznak azert azok, a' kik eleb a' hazassághot vagj valami Egyhazi meltosághot választanak, es így az után Istennek szolgalni, vissza fordulva elvén a' véggel es az eszközzel: nem egjenesen Istenhez jarulván, hanem félen Istent magok akarattjokra hozni ígyekezen. Midon éppen hogj ellenkezve viseljük magunkat, kivantatík, ugymint: hogj legh elöszer az Iste-

ni dicsiretet es szolgálatot mind utolso veghünket szemünk elöt viselvén, az utan valasszuk az házassaghat, vagy [62] Papsághot a' tobbivel edgyütt, a' mennyire hasznos az utolso vetkünkre. Annak okaért ne tanaltassek semmi mely miatt megh indittasunk, hogy emez vagy amaz eszközzel eljünk vagj ne elyünk, hanem csak a' mennyire az Isteni szolgálatra, es lelki üdvossegünkre szolgálják.

A megh választásra valo dolgoknak megh esméretire be vitel:

Foglal maghában négy pontomat, es egy fel Jedzést.

Első. hogy minden megh választásra valo dologh szükseghes keppen jok legyenek; vagj legh aláb hogy gonoszsak ne legyenek es az Anya Szent egyháznak tudomanjával edgjezenek.

Második. Hogy két felek azok meljek a' megh valasztásra alkalmasok. Vannak melyeknek a' megh valasztása el valtozhatatlan, a' mint a' Papságh, a' Hazasságh; Vannak melyek megh valtoztathatnak: a' mint az egyhazi és vilagi jóvedelem; mert ezt megh tarthatod es <megh tarthatod> el hagjhatod bizonyos okbul akarated szerént.

Harmadik. hogy azokrul melliekrül már egiszer az el valtozhatatlan megh valasztás megh lett, semmi valasztás nem lehet. Hanem szüksegh hogy arra vigyazzunk, ha valaki valamit gondolatlanul, es felen valo indulatokbul választott, meljben már viszsza nem czafolhat, e' vagjon hatra; Ha a' tett megh valasztásrul bánkodik [63] hogj ennek karát, jambor etivel es jó czelekedetekkel viszsza hozza: mert viszsza czafolni nem szabad, noha meghis teczenék hogj a' tött valasztás nem Isten hivatallja, ugjmint felen valo es balgatag. Mely dologhban nem kevensen vetkeznek midön a' gonosz<t> es felen valo megh valasztást Isteni hivatalnak tartják lenni: mert ez tiszta es világos es semmi testi indulattal, semmi visza fordult szorgalmatossaggal sincs el elegyitet.

Negyedik. Hogy ha valaki, valamit mod szerent, es jo rendtartással, minden test es vilagh indulattya kivül valasztott, meliben valtozás lehet, nincsen oka miatt ezt fel boncsa, hanem inkab azon igyekezsek, hogy abban elöb 's elöb mehessen.

Ez penigh fel jegyzésre meltó hogy ha a' valtozando dolgokban nem szinten igazan es tisztán lett volna a' valasztás, illendő hogy megh jobbitassek hogy beövebb es Istennek kedvesb gyümölcset hozzon.

Az igaz megh választáshoz háromfele alkalmasb üdörül.

Első üdö ez: Mikor ember akarattját az Isten ereje ugy hajtya, hogy nem csak minden ketelkedést, de mégh erre valo tehetseghétis ki veszi a' lelekbül; mert hogy nem követne azt az indulást az mint olvassuk Sz. Pal es Sz. Mathe felöl es masokkalis nem kevesekkel történt midön Kristustul hivattattak. [64]

Masodik üdö ez. Mikor elég világos es megh ertetett Isten teccése[!], valami jeles vigasztalás, avagy más jo lelki indulat által.

Harmadik. Midön valaki lelki csendesseghbe megh gondolta a' véghet melyre Istentül teremtetett, (Isten dicsiretire es magha lelki üdvöséghe) választ maghának bizonyos az Anya Szentegyháztul jóvallo allapatot, mely által mint egy eszköz által alkalmasban, es batorságosban Istentül rendelt utolso veghére igyekezhetik. Akkor pedigh esmertetik a' csendesseghnek jelen leti, mikor a' lelek minden zugás nélkül, a' természetnek ereivel szabadon bir. Es igj hogj ha az első vagj a' másik üdönek segítséghevel a' megh választás megh nem lett, szüksegh hogy a' harmadikhoz folyamodgyunk, meljril ide alá két keppen tanuságh adatik.

*Az epséghes, es a' jo megh választásnak első modgya:
mely hat pontot foglal magaban.*

Első pont. Hozd elő a' Tanacskozásra valo dolgot, ugjmint a' vilagi Tisztet, vagy az Egyházi meltoságot, melyel szabad vagy hogy fel vegyed, vagj el hadgyad; es igy minden más dolgotis, mely az Valtozható megh választásra nezendő.

Masik. Lelki szemeid előtt viselvén a' teremtésednek veghét [65] ugymint: hogy Istent dicsirvén üdvözülly; A tanácsra vett dologhnak vagy Tisztnek se az elvévésére, se az el hagyására ne hajolj, hanem mint egy mértéknek igyenességhe helyeztesd magadat, oly kiszülettel, hogy mingyarást eppen affele hajolj, mellyet megh ösmérsz hogy mind Isten dicsiretire, 's mind Lelkednek üdvöséghe alkalmasb.

Harmadik. Könyörögj az Isten keyelmének hogy ertelmedet oktassa es akarotodat arra indicsa mellyre job es hasznosb neked hajolnod: de a'

mellet az aitasos es hiv ertelmednek okoskodásávalis élyly, mellj által el fogván es javalvan az Isten akarattyat; evvel a' megh valasztáshoz indul.

Negyedik. Fontold megh micsoda hasznod, vagy segetseghed lehet emez, vagy amaz vilaghi, vagy Egyhazi Tisztnek fel vitelibül, utolso veghednek előb menetelire: viszontag micsoda alkalmatlanságh es veszedelem kövekezendö. A mellet aztis megh gondold, micsoda haszon, es segítség, kár, vagy veszedelem annak a' tisztnek el hagyásából ki jöhet.

Ötödik. Ezek utanna mind ket fele okoskodgyál, es ertelmednek oktatása szerént, le téven minden testi kivansagot, veghezd el a' megh valasztást.

Hatodik. El veghezvén a' valasztást, nagy hamarsággal siess az Imád-sághoz, a' megh valasztást Istennek eppen es egeszsen ajánlván, hogy az eö teczese szerént ezt fel vehesd, es abban állando lehess. [66]

*Az ephséges es jo megh valasztásnak masodik modgya:
negy Regulára es egy Fel jegyzésre ki osztot.*

Első Regula. Miuel hogy szükseghes a' megh valasztásnak oly indulatbul lenni; mely mennyegbül az Isten szeretetibül emberbe öntetett: illik hogy a' valasztó maghaban erezze, hogy minden indulattya (bár nagy 's bár kicsin legyen) melyel a' megh valasztott dologhoz vitetik, csupan csak Isten szeretetibül, es tekintetibül szarmazik.

Másik. Gondolkodgyál ha valaki a' legh szerelmesb barátid, vagy Atyádfiai közzül, (kinek minden tökelltesseghet, es szentseghet kivanal) az megh valasztásba kitelkeden hozdad jarulna, micsoda tanacsot adnál neki? es azt a' Tanácsot által latván, ugj cselekedgjel magad, a' mint annak tanácsul adnad.

Harmadik. Arrulis gondolkodgyál ha haláloednak orája el közelget volna, mimodon akarnad hogy e' mostani megh valasztást tetted volna? es könnyen megh erted, hogy a' szerent kellessek most a' megh valasztásnak lenni.

Negyedik. Jól reá figyelmezz, hogy midőn Isten itilő szeke eleibe vitetel, micsoda tanacsál kívannád hogj eltel volna, mellyet megh esmer-vén, most ellj azzal, hogy abban az oraban csendességbe lehess. [67]

Vtolszor. Ved eszedbe. hogy ezt a' negy Regulát lelked üdvösseghe-dért es lelki esméretednek csendesseghéért egészen megh tartván: szükséghes hogy az első megh választásnak negyedik pontoma szerént veghez vigyed a' megh választást, es azt Istennek hogy jonak vallja, ajánljad.

Mint kellessék minden féle állapotban embernek magha életét megh jobbitani, avagy megh uyittani:

Elöszer Vedd eszedben. hogy az a' ki vagy a' hazassághra, vagj Egyhazi méltosághra köteles (a' Vilaghi jövedelemnek pedigh mennyi-ségéhérül bár sok 's bár kevés mind egy) reá nem erkezik, avagy aka-rattya sincsen hogy a' változato dolgokrul tegyen megh választást; Hasz-nos hogy ez illyennek a' megh választás helyet egy rövid ut, vagy bizo-nyos mód adassék, mikippen állapotok szerént életet megh jobbitsák.

Köteles azért mindenik a' ki illyen állapotban vagyon hogy teremte-sinek es életinek véghét jól rendellje, es kövesse az oda fel adott gyakor-lások szerént: Es vigyázzván a' megh választásnak külemb fele modgyára, jól megh fontollja, es gondolkodva megh vesse, micsoda udvart, mennyi nepet, es szolgát jó lelki esmérettel tarthat, mi modon kellessek azokkal bánni, micsoda szoval es példával ezeket oktatni? [68] a' jövedelembül mennyit maghára es házára költhet, mennyit kellessék a' Szegenyeknek, vagy más aítatos es Istenes helyekre osztani? ezekben semmit mást se keresni, se kívánni az egy Isten tisztességhénél, es lelki üdvösséghnél. Mert ezt minden ember maghával el hitesse, hogy a' lelki tudományba annyira elől ment, a' mennyire a' magha szeretetitül, es tulajdon alkalmatosságának indulatitül el távoztatott.

HARMADIK HÉT

Első megh szemlélés.

Vrunk utolso Vacsorául Matt. 26 Joan. 13.

Legyen Éfelkor. Foglal maghaban keszitő Imadsághot. Harom elől járást. Hat pontot, Egy szolló beszdeddel.

A keszitő Imadság szokás szerint a' mint oda fel.

Első elől járás. Ez a' historiában fundaltatik, mikippen üdvöztönk Bethaniabul a' két Tanitvánt, Jerusalembé küldette, hogy vacsorát keszitsenek; a' hova maghais az után a' töb Tanitvanyival üdvöztönk el mene, holot a' Husvétí barány megh etele után el vegezvén a' Vacsorát, tanitvanyi[69]nak labait megh mosa, es magha szentseghes testét, es vérét ugyan azoknak adta, es el osztogatta. Utolyára Judás el menetele után a' ki ütöt el adta, hoszu beszdedet tet a' tanitvanyokhoz.

Másik elől járás. Vedd ezt a' helybül, honnét indultak, merre mentek, es a' hol ettek. Fontold megh az utnak hoszszuságát vagy rövidségét, darabosságát, vagy egyenesseghet, a' többivel, melyek azon az uton törtenthettek. Ez után a' Vacsora hazat, ugymint: Széles volte, avagy szoros: alávaloe vagy fel ékessétet: es ezekhez hasonlokat.

Harmadik előljáras. Ezt ved az elmelkedésben kivant dolgokbul: ugy mint. A banatbul, a' magadra valo boszonkodásbul, szégyenedbül, hogy mindeneknek feö Ura, büneidert oly nagy kén alá veti maghát.

Első pont. Tekéncs a' Vacsorállókra, hogy ezekbül lelki hasznot szedhes.

Másik pont. Ezeknek beszedit hasznodra fordicsad.

<Harma>*Negyedik pont.* [A margón: NB.] Vedd eszedbe, mind es mennyit immár nem csak kíván, de kezdis szenvedni Vrunk. Tehát ugyan itten teis banatot, szomorúságot, es köny hullatást indics fel bened. A mellet valami testi sanyarusaghotis vegy magadra, a' mint a' következendő napokonnis.

Harmadik pont. [A margón: NB.] Ugyan ezeknek minden cselekedetit megh visgálljad, hogy a' joban előb mehess.

Ötödik pont. Elmelkedgyél, mikippen mint egy el [70] rejtetik az Istensegh, tehetseghe szerint ellenseghit el nem veszti, hanem inkab oly kegyetlen kin alá veti az Emberi természetit.

Hatodik. Ha az Isten fia ollyakot szenvedet büneidert, mit kel teneked cselekedned es szenvedned ö erette?

A Szollo beszed Vrunkhoz legyen. El veghezedgyék egy Miatyankal.

A Szollo beszedeokrül közönsegesen ez fel jedzendo (a' mint oda fel immar resz szerent megh magyaráztuk). Hogy a' cselekedet mellet, könyörögniis kel valamit, a' mint maghaval hozza az indulat, avagy az elmélkedésben valo állapot; tudnia illik a' mint magadban erzesz vigasztalást, vagy fel haboritást, a' mint ezt vagy amaz tekelletesseghe kivanod. Avagy a' mint el tekelletted hogy imigy vagy amugy magad állapotodrul rendelsz. Es a' mint az elmelkedesben megh gondolt dologrul erülni vagy szomorodni kivánsz. Ez utan könyörögñ azt megh adatni, a' mit bizonyos dologhban leghinkáb kivánsz. Egy szollo beszed mindenkor Üdvözitönkhez legyen. Noha három szollo beszedetis tehecz, ha az aitatosságod maghával hozza, ugy mint: Az Boldoghságos Szüzhöz, a' Fiu es az Atya Isten[71]hez, a' mint adatot a' masik hétnek, a' három rendbeli emberekrül gyakorlásban, az utánna tet fel jedzéssel.

Második megh szemlélés.

Hajnalkor. Üdvözitönk Vacsora után es a' kertben törtent titkairul, cselekedetirül. Matt. 26. Marc. 14.

A keszitö Imadsag a' mint annak előtte.

Elsö előljárás. Ez foglalja maghában a' historiat: Mikippen Kristus JESVS a' tizen egy Tanitvánnyal a' Sion hegyrül, a' hol vacsorat ett vala le ment. Es által menván a' Josaphát nevü völgyen ott hagyá a' nyolcz tanitvánt, az harmat kertbe vivén, magha egy kevesse előb megyen, orczájára borul, vért veritekezik, háromszor azon beszeddel Atyához imadkozvan. Fel költi alombul tanitvanyit, két szoval (En vagyok) ellenseghit, Judással edgyüt, a' ki<t> ötet csokkal el arulta, földre veti: Malcüst kinek Peter el vághá job fület megh gyógyittyá. Ezek utánna megh

fogatik, es mint egy lator kotözve ugyan azon Josaphát völgyén Annas hazához legh előszer vittetik 's vontatik.

Másik előljárás. Itt gondolkodgyal, mint ha az utat melyen JESVS által ment, es melyen a' gonosz Sidok [72] kötözue vittek <a' es a' k> a' volgyel es a' kertel latnad es ezeknek minden alkalmas es alkalmatlansághat.

Harmadik. Könyörögj hogy a' kinszenvedő Jesussal edgyütt szenvedhess szomorusaghot, sirást, szorongotást, es más effele kint. etc. pag. 105.

A harmadik hétre szolgáló négy feljedsz.

Első. Hogy a' keszitő Imadságh után es a' három Elöljárás ennek a' második gyakorlásnak, eppen azt a' modot es rendet mind a' pontomokban, 's mind az szollo beszedeekben megh tarcsuk az előbbeni (ugymint az utolso Vacsoráról valo) elmelkedesben tartottunk. A mellett hogy Mise es Vecsernye táján a' ket felső gyakorlást elmelkedésre vissza vegyük. Vacsora előtt pedigh az öt erzekenseghnek gyakorlása legyen. Minden megh szemlélés keszitő Imadsaggal es három Elöljárással kezdögyek, alkalmaztatván ezeket a' gyakorlásra vett titkokhoz: a' mint elegendő keppen a' második hetben megh irattatott.

Második. A gyakorlónak ideje, ereje, es alkalmatossagha szerent, mindennap öt, vagy keveseb gyakorlás veghez vitessek. [73]

Harmadik. Hogy ebben a' harmadik hétben, resz szerént szükségesh a' változás, a' második es a' hatodik hozzá tetelekben; Mivel hogy (a' mi a' másodikat illeti, mihent fel serkenünk gondolkodgyunk igyekezünk tünkrül, es az előttünk valo elmelkedést mint egy megh kostolván midőn ruházzuk magunkat, es az Elmelkedesre készülünk, igyekezünk banatot es faidalmot szivünkben fel indítani, oly nagy es annyi Kristus Vrunk kinnya felől. A hatodikban pedigh el tavoztassuk inkább, hogy sem keresük, avagy helt adgyunk a' vigh gondolatoknak, noha ezenkívül hasznosak, es szentek, ugymint Kristus fel tamadásáról es dücsösséghérül. Es ezek helyet Üdvözítőnk kén szenvedését szüntelenül elménkben forgatván fájdalomra, kin szenvedésre, es felelemre indicsuk szivünket.

Negyedik. A maghan valo lelki szamadás; mind a' gyakorlásrul, 's mind a' hozza tetelekrül ugy legyen a' mint a' felső hetben.

Második nap éfélkor legyen Kristus Üdvözitönk megh fogásárul, es Annás hazához vitetesrül megh Szemlélés. Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. Jo. 18. A mint pag. 106. Hajnalkor pedig a' Kaiphas házánál történt dolgokrul. Matt. 26. a' mint Pag. 10<6>7. Az után a' két vissza hozás es az öt erzekenséghnek illetése, a' mint tegnap ugy ma. [74]

Harmadik Nap. Éfélkor Szemlelljük megh, mikippen JESVS Pilátushoz vittetet, es az ottan történt dolgokrul. Lássad Pag. 107.

Hajnalkor pedig azokrul a' történetekrül melljek megh lettek midön Kristus Haerodeshez vittetet, es ennek hazánál. Keresd fel Pag. 107. Következzenek a' szokot vissza hozások, es az öt Érzékenséghnek illetése.

Negyedik nap. Éfélkor, Legyen a' megh szemlélés, mikippen Haerodestül Pilátushoz vissza küldetett. A mint fel tanalod Pag. 107. A Pilátus házánál történt Titoknak utolyát hajnalkor szemleld megh. A visza hozások, es az erzekenségeknek illetése szokas szerént legyen.

Ötödik nap. Efelkor, Pilatus Törvény ki mondásatul a' Megfeszitesigh Pag. 108. Hajnalkor pedig Szemlelljük megh a' titkokat, a' Kereszt fel emelésitül Urunk haláláigh. A vissza hozások, es az erzekenséghnek illetése a' mint oda fel. pag. 108.

Hatodik nap. Efelkor. Mikippen a' megh holt Vrunk le tetetet a' Keresztrül, es a' Koporsohoz vittetet. [75] Hajnalkor pedig a' temetes után történt dolgokrul, mind addigh, migh a' Boldoghsághos Szüz a' koporsótul valamely házhoz be nem ment. Pag. 109.

Hetedik nap. Ejjel es hajnalkor fontolyuk megh Üdvezitönknek egész kénszenvedesinek rendit es folyásat. Azután a' három elmelkedes helyet, egész nap gondolkodgyunk mikippen a' Szentséghes Kristus teste lélek nélkül marada: holot es mint el temettetet. Emellet mely nagy, es keserves lött legyen a' Boldoghsághos Szüz MARIA magán leveö allapattyában. A tanitványok nagy bánatakulis elmélkedhetünk.

Erreis kel vigyáznunk; ha valaki továb, es töb nap Üdvözitönk kénszenvedésiben mulatni akar: szükség hgy egy elmélkedésre csak egy titkot vegyen. Ugymint az Első elmelkedésben, csak az utolso Vacsorát, a' masodikban csak a' láb mosást; Harmadikban az Vr Vacsoráját; Ne-

gyedikben a' Vacsora utan töt beszédet. Etc. Hasonlokeppen a' többi-rülis.

Ismét által menven Üdvöztönk egész kinszenvedésin; másnap ugyan azt mingyárást elő vehettyük: úgy hogy egy nap ennek első részén, más nap másodikán által mennyünk, harmad napra ismét egészen elő vegyünk.

Ha pedig viszontag valaki a' napokat el akarna rövidíteni: elmelkedgyék eczaka egészen az utolsó Vacsoráru. Hajnalkor a' kertrül. Annas házárul mise tajan. Caiphas házárul Vecsernye kor. Pilatus itileő házárul estve felé. Hasonlokeppen más nap, más öt titkot vegyen elmelkedésre, A vissza hozást, és az öt erzekenseghnek illetését hatra hagyván. De el vigezven [76] az egész kinszenvedest, melto hogy azt egészen egy nap elő vegyünk, bár egy gyakorlásban 's bár több órára el osszjuk, a' mint ki ki magának alkalmasbnak itili lenni.

Egynehány Regula az Ételnek és italnak jó el rendeléséről.

Első. A kenyertül való megh tartoztatás nem oly szükséghe a' mint a' másféle etkekrül, mivel hogy se a' torkosságira, se a' kisertetisre nem oly alkalmas.

Második. Az italban szükséghe a' mertekletesség hogy sem a' kenyerbe: azért okos vigyázás kívántatik hogy az italban a<z> hasznos mérték megh tartassék, és az artalmas el hagyassék.

Harmadik. Mivel hogy a' feőt és sült etekben, mind a' kívánsághnak a' bünre; 's mind az ördöghnek a' kisirtetre nagyobb alkalmatosság adatik, azért a' mertekletesség ezek körül legh szükséghe. Tehát jó mérték ezekben tartassék. Ez<t> pedig két módon megh lehet, hogy avagy parasztab étkekkel ellyünk, és ilyenekhez szoktassuk természetünköt, avagy a' gyenge etket fősvénnyen, és kevesenként vegyünk.

Negyedik. Mennél többet ki ki magának az alkalmas etkekbül el vonson (csak az egésseghnek [77] nagy veszedelme ne kövezkezzék) annal hamaráb az igaz, és szükséghe mind etelben, 's mind italban Mertéket fel tanallia: mert így jobban maghát alkalmaztatván, és törökedve a' tökelletségire igyekeztvén, megh erzi neha neha magában, nemely belső megh esmeresnek sugarit, és az mennyei vigasztalásnak indulatit: melyek-

bül könnyen megh esmerheti az etel 's italban valo alkalmasb modot: a' mellet ha valaki illjen etel 's ital meghtartoztatás által erőtlenebnek maghat találja, ugj hogy a' lelki gyakorlást alkalmason veghez nem vihetne, könnyen ki veheti micsoda mertéket mind az etelben 's mind az italban a' természetnek szükséghe kíván.

Ötödik. Hasznos az itel között gondolkodni, mint ha Urunkat Christus IESVST latnánk Tanitvanyival enni: reá figyelmeztvén mint eszik, iszik, nez, es beszél, hogy ötet kövessük. Mert történik hogy midön értelmünk inkább foglalatatos ilyen elmelkedésben hogy sem a' testi taplálásban, könnyebben fel tanallyuk az itel, 's ital igazgatását.

Hatodik. Külembseghnek okaert az etel között, másfele elmelkedesek iszolgalhatnak. Ugy mint a' Szentek eletirül, valami aitasos tanításrul, avagy más lelki üdvesseghre hasznos, vagy szükséghes dolgokrul. Hogy igy az eteltül elmenk el vonyitatott, annak gyönyörüseghé lassan megh erzessék. [78]

Hetedik. Ezt legh inkább el kerüllyük, hogy az etelben ne legyünk, ne legyünk mint egy ki öntettek, es hogy mohon es sietve ne együnk. Hanem a' kívánságon mindenkor uralkodván, az etelnek mertekét es modgyát meg tarcsuk.

Nyolczadik. Az itel 's ital mertekletlenséghnek ki gyomlálására igen igen segít. Ha ebéd es Vacsora elöt, avagy üdö köztis midön az ehsegh nem bánt, magunkban el vigezzük, es az itelben melynek el vitelére készülünk bizonyos mertéket szabjunk; meljet az utan soha se kívánságunk se ellensegünk ingerlése miat felyül ne haladgyuk: Hanem inkább hogy mind kettöt megh gyözzük, a' rendelt merteketis valamenyire megh kissebbicsük[.]

NEGYEDIK HÉT

Első megh Szemlélés.

*Mikippen Vrunck JESVS halottaibul fel tamadvan
Sz. Annyának megh jelent. A mint Pag. 110. [79]*

A készítő Imadságh szokás szerént

Első elől járás. Ez az Elöl járás az elmelkedésre rendelt historiabul vetetik. Mikippen Üdvözítőnk mihent a' Kereszt fán megh hala, a' test (melyet az Istensegh el nem hagyot) el temettetet, a' Lelek az Istenseghgel egybe foglalt, poklokra szallot, es ki hozván onnet az igazak Lelkét, a' koporsohoz <visz> menven, a' Lelket a' Testel ujjonnan egybe foglalta, es fel tamadván megh jelent a' Boldoghsaghos Szüz annyának, a' mint aitatossan, es hihetőkeppen tarthattyuk.

Másik előljárás: Belső szemeiddel tekincs a' koporsóban, es a' Boldoghságos Szüz hazába, es ezeknek minden reszit, a' cellulával es oltarockkaval egyenként megh nezegesd.

Harmadik előljárás. Kerj malasztot hogy a' megh merhetetlen Kristus, es MARIA örömben reszes lehess.

Az első, második es harmadik pont hasonlók lesznek a' három ponthoz mely az utolsó Vacsoráru való megh szemlélésben megh magyaráztunk. Ugymint gondolkodgyal az jelen való személyekről, ezeknek beszedi, es cselekedetirül.

Negyedik pontba. Ved eszedben mikippen a' kinszenvedesnek es halálának idejen, az el rejtetett Istenségh [80] megh mutattya maghat a' fel tamadasban, es sok csudakkal az utan ki vilagosodik.

Ötödik pontba. Becsüld megh mely hamar es mely böven el járt Urunk, az Vigasztalo tisztbe, hasonlatossaghon vivén magadnak egy igen igen nagy szerető barátod vigasztalásából.

Egy vagy több Szollo beszeddal veghezödyék a' megh szemlélés, utolyara mondván egy Miatyankot.

Feljegyezendő pedig: Hogy a' következő elmelkedésekben rend szerint elő vegyünk a' fel tamadásnak es mennyben menetelnek minden titkait, mindenkben a' kinszenvedesről való elmelkedésekben adatot formát, es modot követvén: Peldank legyen a' fölső Üdvözítőnk fel tama-

dasarul valo elmelkedes. Annak okaert ez legyen Regulaja a' többinek mind az előljárásokban (hanem hogy ezeket az Elmelkedesre vett titkokra alkalmaztassuk) 's mind az pontomokban, es hozzá tetelekben. Hasonlokeppen a' gyakorlások visza hozásokban, es az öt Erzékenységben: 's mind pedig a' gyakorlásoknak es titkoknak szaporodásban, vagy megh kissebitésben, a' mint a' felső hetben Üdvözitönk kenszenvediserül valo elmelkedesekben tanittattunk.

Masodszor. Tudnunk kel: hogy inkab illik ehez a' negyedik hehez, hogy sem a' fölsökhez a' negy naponként valo elmelkedés. Ugymint az első, reggvel, majd az utan hogy fel költünk: a' második Misekor, vagy egy kevesse az ebed [81] előtt, az első elmelkedésnek visza hozása helet: harmadik Vecsernye táján, a' második elmelkedesnek visza hozása helyet: a' negyedik vacsora előtt úgy mint az erzenkegeknek illete; hogy lelkünkbe erősebben be nyomjuk, a' három azon nap tett elmelkedést, fel jegyezvén, es melyeb forgatván azokat a' reszeket es helyeket melyekben nagyob lelki edesseghet es hathatob indulast erzettünk.

Harmadszor, Noha a' Gyakorlonak bizonyos számu pont minden Elmelkedesben adatik ugymint három vagy öt: de ugyan szabad az Elmelkedést kevesse, vagy töb pontra osztani, a' mint alkalmasnak lenni megh esmerte. Melyben nagy segítséghe leszen ha a' gyakorlás előtt megh gondollyuk, es bizonyos szamba rendellyük a' pontomakat.

Negyedszer. Eszünkbe vegyük, hogy ez a' negyedik hét változtatást kivan, a' második, hatodik, hetedik es tizedik hozza titelben. A másodikban jollehet hogy mihent az alombul fel kelünk, mingyarast belső szemeink eleibe vegyük a' következő megh szemlélést, és az Vr örömirül, melyben a' Szenteivel vagyon miis igyekezünk örülni. A hatodikban: hogy elmenkel olyakot forgassuk, melyek lelki vigassághat inditanak, úgy mint a' dücsösseghrül valo gondolat. A hetedikben. Hogy az Eghnek es vilagosságának alkalmatossaghával ellyünk a' mint az üdö hozza, ugymint Tavaszkor zödello füveknek, es [82] viragoknak teken-tisivel, verőfenyes helynek gyönyörüseghevel, telben pedig a' Napnak es tűznek alkalmas melegheghével. Hasonlokeppen masfele testi es lelki illendő gyönyörkettetisselis, melyek által Teremtönek es megh váltonknak örvendezhessünk. A tizedikben: A poenitentia tartás helyet a' mertekletesseghel es az etelben valo közepseghel megh eligéttessünk,

kiválvan az közönseges Anya Szentegyhaztul es a' hustul megh tartoztatásra rendelt üdöt: mert ennek mindenkor engedni köteleztetünk, mikor derekas akadaly nem tanáltatik.

A lelki Szeretetre ingerlö megh szemlélés.

Elsöben két dolgot jól kell eszünkben vennünk. Első ez: hogy a' szeretet inkább függ a' cselekedetektől, hogy nem a' szobul. Másik ez: hogy a' szeretet a' tehetségnek, jóságának es cselekedeteknek közlésében áll. Ugymint: a' tudománnak, gazdagságnak, tiszteletnek, es másféle jók közléséből.

A keszitő Imadságh szokas szerént.

Első eljárás. Gondolkodgyál mint ha Vrank az eö Angyali es minden Szentei előtt, (melyek kegyelmesek hozzád[]) állanál.

Második eljárás. Kerj malasztot mely által megh esmerhesd a' sok neked adatot jó teteményeknek nagysághát, [83] hogy így egészen az Isteni szeretetben, tiszteletben, es szolgálatban foglalatos lehess.

Első pont. Megh emlekezzél a' Teremtésnek, es megh Valtásnak jó teteményekről: es a' magad rész szerent való es tulajdon ajándékid magadban elő számlálljad 's nagy belső indulattal visgáld megh mennyit cselekedett es szenvedet te eretted a' kegyelmes Urad: mennyit adott az eö kencseiből, es hogy az eö Isteni rendelete, es jó tevése szerént, maghatis a' <z> mennyire lehet neked ajandekozza. Ezeket jól által látván, terj magadban, es keresd fel szorgalmassan a' te kötelezésedet eö Sz. Felségéhez. Es ketsegh nélkül feltanalod hogy mindenedet, magaddal együtt kellessék neki adnod. Azert kötelességhed szerént add Istennek magadot ezekkel vagy hasonló szokkal.

Ved én Vram az én Szabadsághomat, ved elmémet, értelmemet, es minden akaratomat. Valamim vagyom, valamivel bírok, mindent visza adok, es a' te akarotodnak vezérleése alá vetem. Csak Uram a' te szeretetedet es szent malasztodat add en nekem, ezekkel eléggh gazdag vagyok, es semmit mást nem kívánok. [84]

Másik pont. Vigyáz es tekencs megh Istent minden Teremtett állatokban lenni, az eltető állatoknak advan valóságat: a' faknak, virágok-

nak, füveknek, az életet: annakfelette az elő állatoknak az erzekenseghet: utolyára az embernek értelmetis. Ezek közöt te is mind ezeket el vetted, úgy mint: a' Valóság, az életet, az erzekenseghet, es értelemmel edgyütt: 's tegedet <minde> mint egy Templomnak választott maghának midön magha kepere es hasonlatosságára teremtett. Mind ezeknek csudalatos mivoltaibul fordulj magadhoz es szol Istenedhez a' mint a' felső pontomba, avagy megh jobban a' mint az aitatossaghod maghaval hozza, a' mint a' következő Pontomokbannis.

Harmadik pont. Gondolkodgyál hogy ugyan ez az Isten, es Ur te eretted minden teremtett állatban mint egy munkalkodik es farad, midön a' Valóság adja nekik; es megh tartja a' mibe vannak, a' mit tehetnek, es a' mit mivelnek. Es mind ezekbülis fordulj magadhoz.

Negyedik pont. Tekincs megh mikippen ajándék, es minden jó megnyeghbül ered, úgy mint a' hatalom, az igasság, a jóság, a' tudomány, es minden más emberi megh határozott tökéletesség, mely ama veghetetlen minden jónak [85] kincsibül mint a' világosság a' Naptul, a' Viz a' forrásbul származik. Ittenis mind ezekbül terj magadhoz.

Következik a' szolló beszéd. Veghezendő egy *Miatyankal*.

Háromféle Imadsághnak modgya.

Első Imadsághnak modgya ez: Hogy a' Tiz parancsolatot, a' het halálos bünt, a' három lelkünk hatalmát, es az eöt erzekenséghet, jól megh gondolyuk, es megh visgalljuk: mert ez nem annyira imadság; mint egy lelki gyakorlás, mely által a' lélek segittetik, es az Imadsagunk kedvesb Istennel.

Annak okaert minek előtte ilyen Imadsághoz kezdesz, a' mint a' harmadik hozzá tételben emletünk vala; le ülve avagy setálva (a' mint lelked nyugadalma kivanya) gondolkodgyál hova kellessék menned; es mit cselekedned. De ugyan ez a' hozza tétel minden fele Imadságh előt Szükseghes.

A keszitő Imadság', a' malasztanak könyörgését foglalja magaban: hogy adassek neked megh ösmerni, valamit a' Tiz parancsolat ellen vitkeztel; eletednek megh jobbitására, hogy a' Parancsolatokat világosban által

[86] latvan. (a' mint illik) Isten dicsiretire es lelked üdvösseghedre ezeket ez utan jobban megh tarthasd.

Elöszer azert ved elő a' Tiz parancsolatot, es mindeniket maghan visgald megh, rea vigyazván, mint es hogy azt megh tartottad, avagy által hagtad, es az eszedben jutot vetkekrül, bocsánatot kerj mondvan egy Miatyankot. De egy parancsolatnak megh visgalása elegh ha addégh tart migh három Miatyankat mondhatnánk. Esztis ved eszedben, hogy abban a' parancsolatban, mely ellen ritkan vetettél, rövidebben; abban pedig hosszabban mulas mely ellen gyakrabbann, es mint egy szokasbul vitettel. Hasonlokeppen a' hét halálos bűnnek visgalásábannis cselekedgjel.

El veghezvén a' Tiz parancsolatrul valo megh visgalást, be vado-lasod, es a' Segítő malasztnak könyörgese után, hogy ezeket továbbá szemesben megh tarthasd, a' szollóbeszeddel Istenhez fordulj, a' <'>z előtted valo dologhnak alkalmatosságha szerént.

Masodszor. Hasonlo keppen legyen az Imadságh a' hét halálos bűnrül, mind az hozza tetel 's mind a keszitő Imadsagh szerént. Mert e' kettő között más külembezés ennél nem tanaltatik: hanem hogy a' Tiz parancsolatot megh kel tartanunk: a' hét halálos büntül [87] megh kell magunkat tartoztatnunk. A többi mind egj, es veghezödik ezis szolló beszeddel.

Tudásra szükséghes, hogy a' bűnek es vetkek megh esmeretire ighen segítő, ezekkel ellenekező jo cselekedetekrül, es tekellertes szokasokrul valo elmelkedés. Annak okaert Isten malasztya es mindenféle aitato gyakorlat által ki ki faradgyon, hogy a' hét halalos bűnekkel ellenkező tökellertessegheket magának szerezzon.

Harmadszor. A három lelkünk hatalma vagj hathatosaghi mellet hasonlokeppen legyen a' gyakorlat mind a' hozzá tételben mind az Imadsághban, 's mind a' megh visgalásban, minden hathatosagrül maghán gondolkodvan. 'S ezis szollo beszeddel veghezödgyék.

Negyedszer. Azöt testi erzekenséghnek megh visgalása hasonlo a' felsökhez. Csak erre vigyáz: hogy a' ki Kristust az öt erzekenséghben követni kivannya, szükséghes hogy a' keszitő Imadsághban maghat e' veghre Istennek ajánlja, es minden erzekenséghnek megh visgalása után, egy Miatyankot mondgyon. A ki pedig a' Boldoghsaghos Szüz Mariat,

ezekben követni akarja, ennek imatkozzek hogy ezt edes Fiatul neki megh nyerje: Es minden erzekenséghnek megh visgalását el vighezvén mondgyon egy Üdvözletet. [88]

*Második Imadság'nak modgya,
Mely abban al hogy minden szonak vagy iginek, mely az Imadsaghban
vagyon, maghán valo ertelmet megh gondolliuk.*

Az oda fel emletet hozza tétel ittennis előljár.

A keszitő Imadság' alkalmaztassék a' személyhez a' kihez imadkozunk.

A masodik Imadsághnak modgya ez. Hogy terden álva avagy le ülve (a' testnek allapattja es leleknek aitatossagha szerent) be hunnyuk, vagy bizonyos helyre fordicsuk szemünket semmikeppen testova nem nezvén, kezdjük a' Miatyánkot, es mingyarást az első szóban (Atyank) az elmelkedést el kezgyünk, es mind addigh mulassunk valamigh abban jedzéseket, hasonlatosságokat, lelki idessegheket, es mas féle aitato indulatokat erzünk. Hasonlokeppen a' masodik szobannis mulassunk, es ezt minden Imadsaghban cselekedgyük. [89]

Három Regula, vagy Intés erre az Imadsághra szükséghes.

Első. hogy minden effele Imadsághnak elmelkedesben egy egész oraigh mulassunk. Es az után mongyunk egy üdvözletet, vagy egy Hieszek egy Istent, vagy Kristus lelke etc.: vagy egy Menyorsaghnak Kiralnéja. etc.: Es ezt bár csak gondolat altalis, 's bar szoval.

Masik. Ha ez illyen Imadsághnak egy vagy ket szobannis az elmelkedés es a' belső lelki gyönyörüsegh alhatatos, tovabba ne menyünk, noha az egész orát ebben, vagy ezekben végheznénk: Hanem a' hatra maradot Imadsághnak reszit közensegheg modon veghezetre el mondgyuk.

Harmadik. Ha egy vagy töb igikben egész oraig mulattunk, más nap közönseghes modon el mondvan azt az reszt a' melyben mulattunk; a' következő szonak elmelkedésére fogjunk.

El vighezuén pedig illjen modon a' Miatyánkot, vegyük az Üdvözletet, es ez utan más Imadsághotis hogy igy szakadás nélkül ennek az Imadsághnak gyakorlása folyon.

Ezek fölött. El vigezuén ilyen módon egy Imadsághot, ahoz a' személyhez fordulljunk, a' kinek szollunk [90] vala az Imadságban, es attul rövideden, kerjünk valami malasztot, avagy tökelletesseghet, melyre legh nagyob szüksegünket erzüik.

Harmadik Imádsághnak módgya.

Ez az Imadság' abban áll hogy bizonyos Imadság'nak minden szavait avagy igejét magan bizonyos üdö folyásához szabjuk, vagy mint egy megh merjük.

Ittenis az oda fel valo két fele Imadsághoz adatott hozza tetellel elljünk. Az keszitö Imadsaghis hasonlo a' felsökhez.

Ennek a' harmadik Imadság'nak modgya ez: Hogy egy lehellésig, bizonyos könyörgesnek, ugy mint a' Miatyanknak maghán egy egy igijet el mongyuk, es annak magyarázattyát, megh visgálljuk<,>: avagy pedigh annak a' személynek meltosághát mellyhez az Imadságh rendeltetett: avag<1>j magunk alavalosághunkrul gondolkodgyunk: avagy egy más között különbsegünket megh fontollyuk egy lehellésig. Hasonlokeppen cselekedgyünk a' második, harmadik, es a' töb igikben migh a' gyakorlasnak orája el mulik. Ittis ha az üdö kíványa tegyük hozzá az oda fel említett Imádságokat, ugymint az Üdvözletet, Hiszek Istent etc.

Két ide valo Regula.

Elsö. El veghezuén illy módon imadkozva a' Miatyankot, más nap avagy a' következendö orában vegyük az [91] Üdvözletet, minden igijét maghán egy lehellesigh, a' mint oda fel megh mutattuk fontolván. Ezt pedigh más külembfele imadsagokbannis cselekedgyük.

Másik. A ki ezt az Imadsághnak modgyát tovabba megh akarná tartani, az oda fel megh nevezet könyörgeseket mind ilyen módon mondgya el, avagy legh alab azoknak nemely részét, de ugy hogy a' lehellések egyenlök legyenek az igikkel. [92: üres lap] [93]

Vrunk JESVS Christus eletének titkai.

Eszünkbe kel vennünk elsöben, minden következendö titkoknak igiit, az melyek be rekesztés jegyivel, rekesztetnek be, az Evangyeliumbul ki szedetteknek lenni.

Ezen kívül mindenik titokban, mindenkor avagy gyakrabban, tétetni három pontomat, hogy a' Szemlélés annál hamaréb lehessen, mennél rendeseb.

A Boldogságos Szüz Mariának megh hirdetett Vrunk Kristus testesülésérül. Luc. 1. v. 28.

Elöszer. Mikippen Gabriel Angyal a' boldogsagos Szüzet köszöntvén, Isten Igienek fogantását hirdeti (Be menvén az Angyal hozzája, monda: Üdvöz legy malasztal tellyes etc. <es Ime Ersebeth> Ime mehedben foganz es fiat szülsz)

Másodszer. Megh erőssiti az Angyal a' jövendölést a' Keresztelő Sz. János csudálatass fogantatásával (Es ime Ersebeth a' te rokonod öis fiat fogadot vénségheben)

Harmadszer. Felele a' Boldogsagos Szüz az Angyálnak (Ime az Ur szolgálója, legyen nekem a' te igéd szerént)

<Második Szemlélés Üdvöztönk Születiserül> [94]

A Boldogságos Szüz MARIA Ersebeth Rokona latogatásárul Luc I.

Elöszer. Mikippen megh latogatta MARIA Ersebethet, es az Sz. Janos Anya meheben megh erzette MARIA köszöntését, es röpösöt (hogy hallá Ersebeth a' MARIA köszöntését repese a' magzat az ö mehebe: es be telék Ersebeth Sz. Lélekkal es nagy szoival fel kialta, es monda: Aldot vagy te az Asszony allatok között, es aldott a' te mehednek gyümölcse)

Másodszer. A Boldogságos Szüz nagy örömbibe ezt az eneket monda (Magasztallia az en lelkem az Vrat etc.)

Harmadszer. (Maria pedigh eö velle marada ugymint három holnapigh es megh tére az eö házába)

Üdvöztönk Születéséről.

Előszer. A boldogságos Szüz az eö Jegyessével Josepphel Nazareth Varasbul Bethlehembe megyen (Fel mene pedig Josephis Galilaeabul a' David Várossábul Judeaban a' David Várossába, mely Bethlehemnek hivattatik etc.: Hogy be vallaná maghát MARIAVAL eö neki jegyeztetet nehezkes feleséghevel)

Masodszor. (Es szülé az eö első szülött fiat, es be takara eötet polákba, es a' jászolba fekteté.[])

[95] Harmadszor. Az üdöben (Lön az Angyallal mennyei sereghnek sokaságba, dicsírvén az Istent es mondván: Dücsössegh magasságba az Istennek etc.[])

A Pasztorokrul Luc. 2.

Előszer. Megh jelentetik az Angjal által a' Pasztoroknak Kristus születése (Nagy örömet hirdetek nektek etc. Mert születet ma nektek üdvöztö etc.)

Másodszor. A Pasztorok sietnek Betlehembe, (Es elmenének sietve: es tanálák Mariat es Josephet, es a' jászolba tetetet gyermeckét.)

Harmadszor (Es vissza térének a' Pasztorok dicsöitven es dicsírven az Istent etc.[])

Vrunk Környül metéléséről Luc. 2.

Előszer. Környül meteltetett a' Gyermekek.

Masodszor. (Hivattaték az eö neve JESVSnak, melynek hivattatott az Angyaltul, minek előtte méhben fogantattnek.)

Harmadszor. Vissza adatot a' Gyermekek az Anyának, mely szánakadott rajta, latván a' vér kiontását. [96]

A három Magus Királyrul. Matt. 2.

Előszer. A három Magus Király jöve a' Gyermekek JESVST imádni, vezelő csillagh által. (Lattuk a' csillagját Napkeletben, es imadni jötünk ötet)

Masodszor. (Le borulván imadák ötet, es megh nyitván kincseket, ajándekokat adának neki; Aranyat, Temjént, es mirrat)

Harmadszor. (Feleletet vevén almokban, hogy vissza ne mennek Haerodeshez, más úton terének az ő Tartományokba)

Üdvöztök Templomban be mutatásáru, es a' Boldogsághos Szüznek megh tisztulásáru. Luc. 2.

Elöszer. Vivek a' gyermeket Jerusalemben, hogy be mutatná ötöt az Vrnak, úgy mint első Szülöt, Aldozatot Törvény szokása szerént advan. (Egy bokor gerliczet vagy két galamb fiat.)

Másodszer. Simeon azon órában Templomban mene. (Ölebe veve ötöt, es alda az Istent, es monda: Most bocsátod el Vram a' te szolgádot a' te iged szerént bekességbe etc.)

[97] Harmadszer: Anna (El érkezvén halát ad vala az Vrnak, es szól vala ő felölle mindeneknek a' kik várják vala Izraelnek valtságát)

Udvöztök Aegyptusban futásáru Matt. 2.

Elöszer. Haerodes igyekezvén a' gyermeket JESVST megh ölni, megh ölette az artatlan gyermekeket. De ime az Vr Angyala megh jelenék Josephnek álmában, intvén ötöt hogy Aegiptumban szaladna (Kellj fel es vedd a' gyermeket, 's az Anyát, es Aegiptusba fuss)

Másodszer. Megh indula Joseph Aegiptusba (Ki fel kelvén, véve a' gyermeket, 's az Anyát<,> ejjel, es el mene Aegiptusba.

Harmadszer. (Es lön öt az Haerodes haláligh)

Vrunk Aegiptusbul vissza jövetelirül. Matt. 2.

Elöszer. Az Vr Angyala inti Josephet hogy az Izrael földebe menyen (Kelli fel, es vedd a' gyermeket, es az annyát, es meny Izrael földebe)

Másodszer. (Ki fel kelvén veve a' gyermeket es az annyát, es jöve Izrael földébe.[])

Harmadszer. De halván hogy Archelaus Haerodes fia uralkodnek Judeaba, Nazarethbe tére<,>.[98]

Vrunk tizenkét esztendötül fogva eletirül, harminczigh Luc. 2.

Elöszer. Elmélkedgyel mikippen JESVS Szüleinek engedelmes vala.

Masodszer. (JESVS nevedik vala bölcsesseghben es üdöben, es kedvesseghben Istennél, es embereknél. Luc. 2)

Harmadszor. Ugy teczik hog az Ács mesterseghet gyakorlotta, mert Sz. Márk c. 6. azt írja (Nem eze az Áács?[])

Údvözitönk tizenkét esztendős korában a' Templomban valo fel menetelirül. Luc. 2

Elöszer. Mikor JESVS tizenkét esztendős lett vala Nazarethbül fel ment Jerusalemben.

Masodszor. Elmarada a' Gyermekek JESVS Jerusalemben, es ezt eszekben nem vévék a' Szülej.

Harmadszor. Harmad nap utan megh tanalak ütet a' Templomban a' Doctorok között ülve. Kerdezvén a' Szülej az el maradásnak okát, monda nekik (Nem tuggyátok valae hogy azokban melyek az en Atyame kel nekem lennem?[])

Vrunk Keresztelésirül. Matt. 3.

Elöszer. JESVS Anyatul el bucsuzvan Nazaretbul Jordan melle mene, a' hol Janos Keresztölt. [99]

Masodszor. Megh keresztelkedet Janostul az ki elein tiltja vala ötet, de ezen szóval rea-kenszeritetet: (Had rea most: mert így illik be töltenünk minden igasságot)

Harmadszor. Rea szálla a' Sz. Lelek és szózat lön mennyeghbul mondván: (Ez az én Szerelmes fiam, kiben nekem kedvem tölt)

Vrunk Kisértetirül. Luc. 4. Matt: 4.

Elöszer: A keresztelés után a' pusztában mene JESVS, és büjtölt negyven nap és negyven éjjel.

Masodszor. Az ellenséghtül haromszor kisertetett (hozzá jarulván a' kisertő monda neki: ha Isten fia vagy, mongyad hogy e' kövek kenyerekké legyenek. Bocsásd alá magadat. Ezeket mind neked adom, ha le esvén imádasz engem.[])

Harmadszor. (Ime az Agyalok jövének és szolgálának neki)

Az Apostolok hivatalyáruul.

Elöszer. Ugy latczik hogy Sz. Péter és András haromszor hivattattanak. Elöszer csak hogy Urunkal megh esmerkednének. Jo. 1.

Az után csak ideigh valo követésre oly akarattal, hogy vissza térjenek a' halaszásra Luc. 5. Harmadszor. A holtigh valo követésre.

Masodszor. A Zebedaeus fiait hitta. Matt. 4. es Filepet, Joan. 1. es Máthét Matt. 9.

Harmadszor. Hivattattanak a' többi is; noha nemelleyek hivatalakrül és annak rendirül az Evangelistáknál nincsen nyilván valo említés.

Harom dologh talaltatik itt megh gondolatra valo. Elöszer, mely elvetett állapotuk valának az Apostalak. [100]

Masodszor. Mely nagy méltósággra és mely edesdeden hivattattak.

Harmadszor. Mely nagy malasztanak ajandékival, mind az ó, 's mind az Uj Testamentom Sz. Atyaknál felyeb emeltették.

Vdvözitönk első csudájárül a' menyegzőben. Joan 2.

Elöszer. Ehivattatik JESVS és az eö Tanitványi a' Menyegzőre.

Masodszor. El fogyot vala a' bor, tön intést az Anya (Nincs borok) és monda a' szolgálknak (valamit néktek mond megh cselekedgyétek)

Harmadszor. Az Ur a' vizet borra változtatta (Es megh jelenté az eö dücsösségét, és hjuvenek eö benne, az eö Tanitványi.)

Az árosok Templombüül első ki-hanyásárül. Joan. 2. v. 15.

Elöszer. Kötelecskékbül mint egy csinált ostorral ki-veti Templombul az Arasokat.

Masodszor. A pénz váltok pénzét el-ontá, és az asztalokat fel döjtte.

Harmadszor. A kik a' Galambokat árulyák vala, csendesen monda (Vigyétek el ezeket innét, és ne tegyetek az én atyám házát kereskedés házává.)

A hegyen valo beszédriül: a' nyolcz boldogságrül, Matt. 5.

Elöszer. Szerelmes Tanitványinak nyolcz fele boldogságot magyaráz, mondván: Boldogok a' lelki szegények. A szelidek. A kik sirnak. A kik ehezik, es szomnyuhozzák az igassághot. Az irgalmasok. A tiszta szivük. A békességhepek. A kik öldözést szenvednek. [101]

Masodszor. Inti öket hogy az el vett ajandékokkal és Talentomokkal igazán illyenek. Ugy világoskodgyék a ti világossághotok az emberek

előtt, hogy lássák a ti io cselekedetiteket, és dicsöicsék az Atyatokat kj menyeghbe vagyon.

Harmadszor. Megh mutatta hogy eö a' Tervént fel nem bontya, ha-nem be tölti. Megh magyarázván nekik a' parancsolatokat; A Gyilkos-ságh el-tavoztatásrul, orzásrul, Paraznasághrül, Hit szegésrül, es az ellen-segek szeretetirul-is. (Szeressétek ellenséghteket, jól tegyetek azokkal a kik tikteket gyülölnek.)

A tengeri indulatnak megh chendelésérül. Matt. 8.

Elöszer. Christus alusik vala, és ime nagy indulat lön a' tengeren.

Masodszor. Fel költék ötöt az megh rémült tanitványi, melyeket Urunk megh feddet, mondván (Mit félték kichiny hitüek?).

Harmadszor. Parancsola a' Szeleknek, és a' tengernek hogy megh nyugodjanak, és mindiart chendesség lön: innét chudalkozván mondák vala az emberek (Minemü ez, mert a' szelek, és a tenger engednek nékj.)

Vrunk tengeren valo járásárül. Matt. 14.

Elöszer. Midön megh a hegyen volna Kristus megh parancholá Tanitványinak hogy a' hajócskában be menyenek (Es el bocsátván a' sereget fel mene a' hegyre egyedül imatkozni.)

Masodszor. Midön ejjel a' hajocska a' tengeren hanyattatnék, hozzá-jok megyen a' Tengeren jarván, és megh haborodának a' Tanitványi mondván: hogy szemfénvesztés. [102]

Harmadszor. Mihent azt mondá (En vagyok, ne felljete) Sz. Péter mondá. Vram ha te vagy parancsold nekem hogy hozzád menyek a' vizen. De a' vizen jarván, és az erős szelet látván megh ijede, es merülni kezdet; megh feddé azért Pétert kicsin hiti miat: es be megyen a' hajocskába, és megh szünék a szél.

Kristus a' praedicállásra el küldöt tanitványokrul. Matt 10.

Elöszer. JESVS maghához hijja vala Tanitványit, és hatalmát ad vala azoknak hogy ördögöket üzzenek, és mindenfele betegeket gyógyicsanak.

Masodszor. Eszességhe és türesre tanitya öket. (Ime én el küldlek tikteket mint juhokat a' farkasok közibe, legyetek azért okassak a' mint a' kigyok, és együgyüek mint a' galambok.)

Harmadszor. A praedicállásban mint visellyék magokat tanitya vala öket, mondván: (Ingyen vettétek, ingyen adgyátok, ne legyen arányatok, se ezüstetek) mit praedikallyanak arrais tanittyta öket. (El menvén pedigh praedicalljatok, mondván: hogy el közelget menyeknek országáha.[])

Magdolna megh térésérul. Luc. 7. v. 37.

Eloszer. Le telepedék Kristus Pharisaeus házánál, és egy Aszszony állat ki a' varosba bünes vala be mene a' házba (bár Maria Magdolna Marta attyafia, s-bár más lett legyen) és hozza alabastromat kenettel.

Masodszor. Megh álván hátul a lábáinál, könnyhullatásokkal kezdé öntözni a' lábáit, és fejének hajszálaival törli vala, és csokolgattya vala a' labáit, és a' kenettel kenj vala. [103]

Harmadszor. Vetkeztetj Magdolnát a' Pharisaeus, de Kristus menti vala mondvan a' Pharisaeusnak (Megh bocsattatnak neki sok bünei, mert igen szeretett) Mondá pedigh az után az Aszszony állatnak (A te hited megh szabaditot teged: menyel bekevel)

Az öt ezer embernek táplálásárul. Matt. 14. v. 15.

Elöszer. Kerik vala JESVST az eö Tanitvanyi, hogy el bocsataná a' seregeket.

Masodszor. Megh parancsolá JESVS hogy el hoznák a' kenyereket, es megh áldá, es megh szeghé es adá a' Tanitvanyoknak, hogy a' le telepedet seregheknek adnák.

Harmadszor. Evének minyajan, es megh elegendének, es tizenkét kosár maradékokkal megh telék.

Kristus Szinye változásárul. Matt. 17. v 1.

Elöszer. Melleje vive JESVS a' három legh kedvesb tanitványát Petert, Janost, es Jakabot (Szinyebe el változék előtték<,>. Es fenlek az orcza mint a' Nap, a' ruhái pedigh fejerek lönek mint a' ho[]).

Masodszor. Es szol vala Mojsessel es Illyessel.

Harmadszor. Könyörög a' Peter, hogy három hajleket csinállyanak. Jöve szozat a' ködbül mondvan: (Ez az en szerelmes fiam. etc. ötet halgassátok) Megh felemlenek azért a' Tanitvanyok, es orczajokra esének, de illetve őket Christus mondvan: (Kelljete fel es ne fellyete etc. senkinek ne mondgyátok a' látást mingh az Ember fia halottaibul fel [104] nem tamad)

Lázár fel támasztásáról. Joan. 11.

Elöszer. Halván JESVS hogy Lázár betegh volna, megh marada azon helyen ket nap hogy annál vilagosb lenne az csuda.

Másodsor. Minekelötte Lazárt halottaibul fel tamasztana, mind két Atyafianak fel izgattya mondvan (En vagyok a' fel tamadás es az élet: a' ki en bennem hiszen, ha szinten megh halis él)

Harmadsor. Minek utanna <es> sirt es imatkozott volna parancsolattal fel tamasztatta Lázárt, mondvan (Lázár jöj ki)

A' Virág Vasárnaprul Matt. 21.

Elöszer. Megh parancsollja Vrunk Tanitvanyinak, hogy a' Szamart es a' vemhet el hoznák (olgyátok megh, es hozzátok el nekem: es ha valaki nektek valamit mond, mongyátok hogy az Vrnak ezekre szükseghe vagon, es mindgyárást el bocsattja azokat.[])

Masodsor. A Tanitványok ruhájokat teven ' Szamárta JESVST felljrül rea ültettek.

Harmadsor. A sok seregh eleibe megyen, agakat es ruhait az uton le terite, es enekelve monda: (Hosanna a' David fianak;<)> aldot a' ki az Ur neveben ju: Hosanna magosságba[)] [104a] NB.

A Betania Vacsorariül. Matt: 26. v. 6.

Elöszer: JESVS, és Lazár a' poklos Simon házánál vacharát étt vala.

Masodsor. Maria ki-önté a' fejére a' draga kenetet.

Harmadsor. Boszonkodik Judas: (Mire valo e' vesztegetés?) ujjonnan menti Christus Magdolnát (Miért váltok ez Aszszony állatnak bantására? mert io chelekedetet chelekedett velem.) [105]

A Templomban valo praedicállásról. Luc. 29.

Előszer. Minden nap tanított a' Templomba.

Masodszor. El vegezvén Tanításat vissza ment Bethaniaba, mert senki sem tanáltatott a' ki maghahoz hina.

Vrunk utolso Vacsoráról. Matt. 26. Joan. 13.

Előszer. Meghétette a' Tanítványokkal a' Husueti báránt: es megh in-tette őket Vrunk magha haláláról. (Bizony mondom nektek, hogy egy közülletek el arúl engem)

Masodszor. Megh mosa Tanítványok es Judás labait: el kezdvén Petertül. Peter tekintvén Kristus Fölseghet es magha meltatlansághát; ellene mond (Vram te mosode megh nekem a' labaimat) Nem tudván hogy Vrunk az alazatossagha Peldát adna, a' mint az utan megh magya-rázza nekik, (mert peldat attam nektek hogy a' mint én cselekedtem veletek, tiis ugy cselekedgyetek).

Harmadszor. Az oltari Szentséghez szerzette.

Es hogy nagy szeretetít megh mutatná, így szol vala: (Vegyétek es egyetek etc.) a' vacsora után pedigh ki mene Judás hogy ötöt el adna.

*Udvözítőnk Vacsora utan, es a' Kertben törtent<, > titkairul,
cselekedetirul. Matt. 26. Marc. 14. [106]*

Előszer. El vegezvén a' vacsorát es el mondvan a' Soltárt el mene Jesus az Olivetus hegyre az tizenegy tanítványival, melyek tele voltak felelemmel: nyolczát Gettzemani nevü majorban hadta, mondvan nekik: (Ülljete le itt migh imatkozom)

Másodszor. Maghához vette Petert, es a' Zebedaeus két fiat, három-szor imadkozott mondván (Atyam ha lehetséghes mulliek el e' pohar tüllem, mind azáltal nem a' mint én akarom, hanem a' mint te) es a' halállal tusakodván hoszszabban imatkozik vala.

Harmadszor. Midön annyi hatalmot engedett volna a' felelemnek, ugy hogy mondana (Szomoru a' lelkem mind halalig) sok verrelis veré-tekezett, bizonyittja Sz. Lucacs c. 22. (Es lön az eö vereteke, mint a' földre folyo vérnek cseppej) honnet ki vehettyük hogy a' ruházattya is verrel megh nedvesedett.

Christus Vdvözitönk megh fogásáru, es Annas házához vitetesrü. Matt.

26. Marc. 14. Luc. 22. Jo: 18.

Elöszer. Urunk JESVS megh engette hogy Judas csokkal el arulná, es hogy mint egy lator megh fogattatnék. (Mint latorra ugy jöttetek ki kardokkal es dorongokkal engem megh fogva, minden-nap nállatok ülek vala tanitván a' Templomban, es megh nem fogtatok engem) Es mikor kerdezik vala (kit kerestek?) minnyajan az ellenséghe a' földre estenek. [107]

Masodszor. Petert a' ki a' feö Pap szolgának fület el vagta igr szollitya (Ted a' hüüelybe a' kardodat) es megh gyógyította az szolgát.

Harmadszor. Megh fogák JESVST es a' Tanitvanyok el hagyák ötet. Annas házához vittetik, holott a' Peter a' ki tavul követte vala ötet, egszer megh tagadgya: es egy igr szollo szolgátul (Igy felelsz a' feö Papnak) arczul csapatik.

Kaiphas házánál törtent dolgokru. Matt. 26.

Elöszer. A megh kötözöt JESVS Annástul Caiphas házához vitetik, a' hol ismet Peter ketszer megh tagadgja. De rea tekintvén az Ur (Oda ki menven keservessen sira)

Masodszor. Azon egsz ejjel kötözve marada JESVS.

Harmadszor. A környül álló Vitezek csufolyák, orczáiára pökdösnek, es be födözék utet, es verjk vala az orczáiát es kerdezik vala ötet, mondván: (Prophetald megh kicsoda a' ki tegedet ütött?) es sok egyebeket karomkodván mondanak vala ellene.

Kristus Vrvnk Pilatus elöt valo vadolásru

Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 18.

Elöszer. Kristust Pilatushoz viszik vala, es kezdek hamissan vadolni (Ezt tanaltuk hogy fel fordította nemzetsegünket, es megh tiltotta a' Csaszárnak az adot adni.) [108]

Masodszor. Egszer, másodszoris kerdezi ötet Pilatus, 's az utan az Sidokhoz mongya vala (En semmi ökö, nem tanaltam ez Emberben.)

Harmadszor. Barrabas a' lator szabadulását nagy kialtással kerik a' Sidok, Kristust megh vetvén es fel kialtvan. (Nem ezt hanem Barrabast)

Üdvöztünk Haerodeshez vitetésről Luc. 23.

Előszer. Pilatus itilven hogy JESVS Galilaeai ember volna, Haerodeshez küldi.

Masodszer. Haerodes kerdezi ütet sok beszedekekkel, ö pedig semmit nem felel vala neki: noha a' Sidok <el> erössen vadolják ötet.

Harmadszer. Megh utalya JESVST Haerodes. az eö hadával, es megh csufola, Fejer ruhában öltöztetvén.

Haerodestül Pilatushoz vissza küldöt JESVSrül

Matt. 27. Luc. 23. Marc. 15. Jo. 19.

Előszer. Haerodes visza küldte JESVST Pilatushoz, (Es barátosok lönek Haerodes es Pilatus azon a' napon, mert az előtt ellenseghesek valának egymással)

Masodszer. Pilatus az artatlan JESVST megh ostoroztattja: a' Vitezek pedig tövissel JESVST megh koronazák, es vörös barsony ruhában öltözik, es ezt megh nevetve mondak vala: (Üdvöz legy Sidoknak Kirallja) es arczul csapdosatak. [108]

Harmadszer. (Ki men<vén>e azért JESVS a' tövis koronat viseluén, es a' vörös bársony ruhát) es monda Pilatus nekik (Ihol az ember) A feö Papok pedig kialtanak vala <(> mondvan (Feszicsd megh, feszicsd megh ötet)

A halálra itiltet es fel feszítettett JESVSRVL Joan. 19.

Előszer. Pilatus az itileö szekben le üle, halalra itili az artatlan JESVST, es kezekbe ada ütet hogy megh feszítettetnék, minek utanná megh tagadak ötet a' Sidok mondvan (Nincs Kiralyunk hanem csak Csaszárunk)

Masodszer. Magha keresztit viszi vala JESVS, de el farada, es a' földre esett, azert fogának egy Czirenei Simont, es rea tevek a' keresztet, hogy JESVS utan vinne.

Harmadszer. Megh feszítettik JESVST, es ket latrot velle, egyiket jobja felöl, es a' masikat bal keze felöl.

A Körösztrű fán lett titkokrul. Matt. 27. Luc. 23. Joan. 19.

Elöszer. Karomlásokat szenvedet a' Keresztrű: (Vah ki az Isten Templomát el rontod, es harmad napra azt fel epited: Szabadics megh magadat; ha Isten fia vagy Szály le a' Keresztrű) Es el osztak az eö ruhait. [109]

Masodszor. Hét Szot monda JESVS a' keresztrű; Imadkozot a' hoherokert, A latornak Paradicsonat igirt, edes Anyát Janosnak, ezt Anyának magha helyet adta es ajanlotta. Fel kialtot (Szomnyuhozom) es eczettel itattak. Monda hogy az Atyatul el hagyattatot. Ez utan monda JESVS (Be telyesedet) Es utolyára (Atyam a' te kezeidben ajánlom az en lelkemet.)

Harmadszor. Mihent üdvözitönk megh hala megh homalyosodek a' Nap, a' Templom superlátya két reszre szakada a' felitül fogva az allyáigh, a' föld megh indula, es a' köziklak megh repedezenek, es a' koporsok megh nyilának, es egy a' Vitezek közzül lancsával megh nyita az eö oldalat, es legh ottan Vér, és viz jöve ki.

Üdvözitönk temetesérül. Matt. 27. Marc. 15. Luc. 23. Joan. 39.

Elöszer. Joseph es Nicodemus a' megh holt Urunk JESVS testit a' keresztrű le vették, a' boldoghsághos es keserues Anyja jelen litibe.

Masodszor. Veuék azért a' JESVS testét, es azt ruhakba kötözek, füszerszamokkal. Es a' ki faragott koporsoban tevék, melybe megh senki nem tetetett vala. Es egy nagy követ hengeritének a' koporso ajtajára. [110]

Harmadszor. A feö Papok pedigh el menván megh erössiték a' koporsót örizökkal, megh pecsételvén a köuet.

*Kristus Üdvözitönk halottaibul fel tamadásarul,
es első megh jelenésérül.*

Üdvözitönk halottaibul fel tamadvan megh jelent edes Anyának, mert az Sz: iras azt mongya hogy sokaknak megh jelent. Es noha ezt nevenként az irás nem mongja, de ugy mint bizonyost nekünk hagyot, ugmint értelmeseknek. hogy ne mondassek felöllünk az Sz. irásbul Matt. 15. v. 16. (Megh tiis ertelem nélkül vattoke?)

A második jelénéséről. Marc. 16.

Előszer. Igen reggel a' koporsohoz menének Maria<,> Magdolna, es Maria a' Jakab annya, es Salome, egy másnak mondván (Kicsoda hengeriti el nekünk a' követ a' koporso aítájárul?)

Masodszor. Es tekintvén láták hogy a' keö el volna hengeritve, es az Angyal monda nekik. (A megh feszítetett Nazareti JESVST keresitek: fel tamadott nincs itt)

Harmadszor. El mennek a' többi, Maria Magdolna a' koporsonal megh marada es megh jelent neki a' JESVS. [111]

Üdvözitönk harmadik jelenéséről. Matt. ultimo.

Előszer. Viszsa mennek vala a' koporsotul az Aszszony allatok felemmel es nagy örömmel, hogy megh jelentenék JESVS Tanitvanyinak azokat a' miket az Vr fel tamadásárul, ertettek vala.

Másodszor. Megh jelent nekik JESVS az uton, monduan: (Üdvözlöttek legyetek) Azok pedigh hozzája járulának, es fogak az ü labait, es imadak ötet.

Harmadszor. Akkor monda nekik JESVS (Ne féllietek, mennyetek el, jelencsétek megh az en atyamfiainak, hogy Galilaeaban menyenek, ott megh látnak engem)

Negyedik jelenlisirül. Luc. ultimo.

Előszer. Halvan Peter az Aszszony allatoktul, hogy Kristus feltamadott volna, a' koporsohoz futa.

Másodszor. A koporsoba hajolván, csak a' lepedöket latta, melyekben a' test be takartatott vala.

Harmadszor. Gondolkoduan ezekrül Peter, Kristus megh mutata maghát neki: Innet mondak vala a' Tanitvanyi (Fel tamadott az Vr bizonynal es megh jelent Simonnak.)

Ötödik jelenisirül. Luc. ultimo.

Előszer. Ez után megh jelent a' ket Tanitvánnak, mellyek Emaus nevü Kastélyban mennek vala, es szolnak vala egy massal az Vr felöl. [112]

Masodszor. Es megh feddi uala az eö hitetlenségheket, es megh magyarázza vala nekik minden irásokban a' kinszenvedésnek es fel tamádásnak titkait (Ó balgatagok es kesedelmes szivük, mind azoknak el hitelere melyeket a' Prophetak szollottak. Nem ezeket kellett szenvedni a' Kristusnak, es ugy menni be az eö dücsössegheben?).

Harmadszor. Kéretet a' Tanitvanyoktul, be mene eö uellek, es megh szeghe a' kenyeret, es el enyiszék szemek elöl. Ök pedigh hamarsággal vissza térének Jeruzsalembe, es beszillik vala a' Tanitványinak; mint lattak vala ötöt, es mint esmerték megh ötöt a' kenyernek szegésében.

Hatodik megh jelenéséről. Joan. 20.

Elöszer. A Tanitványok egybe gyültek vala, (Tamas pedigh nem vala véllek) az Sidoktul vala felelmek miatt.

Másodszor. Be mene JESVS midön az ajtok be teve volnának (Megh álla közepben es monda nekik: Bekessegh nektek)

Harmadszor. Az Sz: Lelket adá nekik: es mondá (Vegyetek az Sz: lelket, a' kiknek büneket megh bocsattátok, megh bocsattatnak nekik, es a' kiknek megh tartyatok, megh vannak tartva) [113]

Vrunk hetedik megh jelenleserül. Joan. 20.

Elöszer. Sz: Tamás mivel hogy a' jelenlésnel nem vala, monda a' Tanitvanyoknak (Ha nem ha látom az eö kezeiben a' szegek liggatásat, es az ujjomat a' Szegek helyire bocsátom etc. nem hiszem)

Masodszor. Nyolcz nap után, ismét el jöue JESVS ajtok be tive: es monda Tamásnak (Erezd ide be az ujjodat, es lássad az en kezeimet etc. Es ne legy hitetlen hanem hü.[])

Harmadszor. Fel kiálta Tamás (En Vram, es én Istenem,) monda neki JESVS (Boldogok a' kik nem látták es hittek)

Nyolczadik megh jelenléséről. Ioan. ultimo.

Elöszer. Ismét meghjelenék JESVS a' het halászo Tanitvánnak: kik midön azon ejjel semmit nem fogának, az eö parancsolattyá megh veték a' hálót (Es nem vonyhattyák vala azt a' halaknak sokaságha miat)

Masodszor. E csuda által megh esmere ötöt János, es mondá Peternek (Az Vr) Peter hamarsággal a' Tengerbe ereszkedék, es az Vrhoz mene.

Harmadszor. Kenyeret, es halat ada nekik ebedleni; Az utan kerdezi Petert haromszor, Simon Janos fia [114] szerezze engem? es a' Juhait ajanlja neki, monduan: (Legeltesd az en Juhaimat)

Kilenczedik megh jelenlésérül Matt. ultimo.

Elöszer. A Tizen egy Tanitvány a' Tabor hegyre mene, a' hol rendelte vala nekik JESVS.

Masodszor. Es hozzájok menven JESVS szolla nekik, mondván: (Adatott nekem minden hatalom, menyben es a' földön)

Harmadszor. El küldte őket praedicállani az egész világhra, monduan: (El menvén azért, tanitsatok minden nemzeteket, megh keresztelvén őket, Atyának, es Fiunak, es Szent leleknek nevében)

Tizedik megh ielentése 1. Cor. 15.

Az utan megh jelent egyszer 's mind többnek öt száz Atyafiaknál<,>: kik közül sokan megh maradtak, mind ez ideigh, nemelleyek pedig el aluttak

Urunk tizenegyedik megh jelenlese 1. Cor. 15. v. 7.

Az utan megh jelent Jakabnak

Tizenkettödik megh jelenlese.

Hogy Üdvözitönk az Arimathaeabul valo Josephnek [115] megh ielent. Olvassuk nemely szentek irásiban; es hihetőis, es elmelkedesre aitas.

Tizenharmadik megh jelenlese. 1. Cor. 15. v. 8.

Megh jelent Sz: Palnakis Üdvözitönk Menybe menetele után.

([Mindeneknél utolbszor pedig, ugy mint idetlenül szülnék megh jelent nekemis) a' mint magha mongya.

Megh jelent a' Szent Atyaknakis a' Poklokon Lelke szerént: es minek utánna onnet ki hozattanak, az utan a' Testet fel ueven sokszor jelent megh Tanitványinak, es gyakorta azokkal lakozot. [116]

Vrunk Menybe menetelirül. Act. 1.

Elöszer. Minek utánna Vrunk negyven napigh gyakorta megh mutatta maghát a' Tanitványinak (Sok bizonyítások által etc. szolván az Isten országáru) Jerusalembé küldette őket, hogy a' megh igirt Sz. lelket ottan várnák.

Masodszor. Ki uutte őket az Olivetus hegyre (Es szemek lattára fel emeltetéék es a' felhö be fogada ötet, az eö szemek elöl)

Harmadszor. Es mikor néznék ötet az Eghben menni Ime ket firfiu (melyeket Angyaloknak hiszük) álla melléjek fejer ruhákban, es mongyák vala: (Galilaeai firfiak mit állatok az Eghbe nézuen? ez a' JESVS a' ki fel vetetett titülletek, az Eghbe, ugy jü el a' mint lattjatok ötet az Eghbe menni.)

*Ennyihány Regula a' lelki indulatoknak megh valasztására,
melyek külömbfele Lelkekrül indittatnak, hogy csak a' joknak helt
adgyunk es a' gonoszokat ki vessünk. [117]*

Ved eszedbe hogy ezek a' Regulák főkeppen az Első hetre rendelt elmelkedesekben Szolgálnak.

Első Regula. A kik könnyen halálos keppen vetkeznek, es a' bünt bünnel szaporittyák; Ezeknek közönsegesen a' gonosz lelek testi edesgetéseket, es erzekenseghes gyönyörködéseket szokot elöl adni hogy őket a' mint töltve bünekkel vadnak, ugy megh tarcsa, es a' gonosságának rakását benne nagyobbicsa. A jo lelek pedigh ellenkezne, mert ezeknek lelki esmeretit szüntelen furdolya, es ugyan azon furdalás, es az ertelemnek tisztü által a' büntül ijezgeti.

Másik Regula. A kik pedigh szorgalmatossan a' vetkektül es bünektül tisztogattyák magokat, es naponként, az Isteni szolgálatban tova, es folyeb mennek, ezek eleibe a' gonosz lelek nehezségeket ad, izgato gondokat, szomorusaghokat, hamis okokat, esmas fele ezekhez hasonlo fel haborításokat, hogy ezek által a' jora valo elömenetelben akadált tegyen. A jo leleknek pedigh ellenkezve ez a' szokása, hogy azokat a' kik jamborul elnek batoricsa, erösicse, biztassa, es az aitatosságának köny hulattasit azokban fel indicza, ember ertelmét vilagosicsa, csendesseggel megh

ajándekozza, es minden akadály el tavoricson, hogy serenyebben, es györsabban a' jo cselekedek[118]tek által továbba erőlkedgyenek.

Harmadik. Akkor esmertetik meg a' lelki vigasztalás, mikor a' belső indulat által a' lelek fel gyulad a' Teremtőnek szeretetire: ugy hogy immar semmi Teremtett allatot nem szeret más vighre, hanem csak a' Teremtőert, midön a' köny hullatás által is ez a' szeretet öreghbedik. Mely köny-hullatás bár a' bünökrul valo fájdalombul, bár a' Kristus kénszenvedésirül valo elmelkedesbül, 's bár mas okbul is mely az Isten dicsire es szolgáltyára igazán rendeltet szarmozik. Utolyára vigasztalásnak mondatik minden hitben, remensegben es az szeretetben öröghbedés. A mellet minden vigassag mely által a' Lelek a' mennyei dolgoknak elmelkedesére, es az üdvösséghnek szorgalmatosságára, nyugadalomra, es Istennel valo bekesseghre ingerletik.

Negyedik. A lelki pusztulas viszontagh mindenfele lelki setetségh, fel haborodás, a' földi, es leghalab valo dolgokra unozolás. Vegezetre minden fele nyughatatlanságh, mozgatás, az üdvösseghrül valo bizadalmatlansághnak kisertetise, mind a' remenséghnek, 's mind a' szeretetnek ki üzöje. Melybül a' lelek erzi maghaban a' szomorúsaghot, lágy meleghséget, langadast, es a' Teremtő Istennek kegyelmességhérül, mint egy ketsegh [119] esest. Mert a' mint a' vigasztalás ellenibe tetetik a' pusztulás, szintén ugy a' gondolatok is melyek ezekbül származnak magok közöt ellenkeznek.

Ötödik. Az el pusztuláskor semmit se vegezzük, semmit ne ujjicsunk<,> szandekunkban, vagy életünk állapottyában: hanem abban állandok legyünk, a' mit annak elötte rendeltünk vala, ugy mint az elmúlt napon, vagy az vigasztalásnak orájan. Mert a' mint midön valaki abban a' vigasztalásban vagon, melyrül oda fel szollottunk, nem maghátul, hanem a' jo lelektül igazgattatik: Szintén ugj midön a' pusztasághban vagon a' gonosz lelektül viseltetik; melynek igazgatása által soha jo nem vegezödik.

Hatodik. Noha a' lelki pusztasághban levőnek semmikeppen, nem kell változtatni az előbbeni vigezéseket; de ugyan hasznos a' gondviselés, es a' nagyobbítás mind azoknak, melyek a' pusztulásnak indulyával ellenkeznek: ugy mint hogy az Imadsághban allando legyen, maghatul valo számvetessel, es bizonyos poenitencia tartással.

Hetedik. Valamigh a' lelki pusztulással sanyargattatunk, azt kel gondolnunk hogy az Vrtul próbálásnak okaert magunknak hagyatunk, hogy a' természet szerént ereinkelis ellensegünk boszontatásnak ellene álljunk. [120] Es ketséghe nélkül megh cselekedhetyük, midön mindenkor mellettünk vagyon Isten segítséghe ha szintén akkor nem erzetik; mivel hogy az előbbeni szeretetnek buzgosaghat az Vr el uonta, megh hagyuan mind azaltal a' malasztot, mely a' jo munkalkodásra, es az üdvösséghe megh nyeresére elegendő.

Nyolczadik. Az kisertettel vert ember, igen segíti a' türes megh tartasnak szorgalmatossághe, ugymint mely ilyen gyötrésnek tulajdonképpen ellene töt, es igyenessen ellene ál. Azert a' jo remenséggel minden biztassa maghát, es avval a' gondolattal hogy rövid üdö mulva vissza tér a' vigasztalás: főkeppen ha szent igyekezetek által (a' mint a' hatodik Regulaban mondatot) a' pusztasághnak erőszaka rontatik.

Kilenczedik. A lelki pusztasághnak főkeppen három oka vagyon. Első. Mert meltán a' lelki gyakorlásban lagy meleghegünk, es restsegünk miat, az Isteni vigasztalástul megh fosztatunk.

Masik oka. Hogy megh probaltassunk kicsodak vagyunk, es mikippen az Isteni szolgálatban, es tiszteletben, vigasztalás, es lelki ajándék, mint egy sold nélkül el jarunk, [121]

Harmadik. Hogy telljessegesen tuggyuk hogy nem a' mi ereinkből vagyon, hogy avagy fel tanallyuk, avagy megh tarcsuk, az aitatossághe buzgosághát, a' szeretetnek nagy indulattyát, a' könyhullatásnak beöseghét, avagy akar mely más belső vigasztalást: Hanem hogy mindezek Istentül ingyen adatot ajandekok, melyeket ha magunknak, tulajdonitjuk, a' kevelységhe, es hiaba valo dicsiretnek vetkeben, üduőségünk nagy veszedelmével esünk.

Tizedik. Midön ember a' vigasztalással büvelkedik jól megh gondolja, mikippen viselheti maghát pusztasághnak idejen, es ugyan akkor 's korán, lelki kemenséghe, es erőseghet szerezen magának, hogy annak erőszakát hatra nyomhassa.

Tizen edgyedik. Szüksegh hogy a' vigasztalásnak idejen ki ki maghát minden tehetseghé szerint, megh alázza, es ala valonak tarcsa; megh gondolvan mely erotlennek es tunyanak talaltatik a' pusztasaghe ostromlásában ha mingyarást Isten malasztya, es vigasztalása által megh

nem segítették. Viszontag azis melyet az pusztaságh nehezit, gondolya megh hogy az Isten malasztyával sokat tehet, es hogy ezzel minden ellenseghit könnyen megh győzheti, csak Isten erejeben remenseghet helyezesse, es evvel lelkét erőssitse. [122]

Tizen kettődik. A mi ellensegünk aszszony ember természetit, es erkölcsöt viseli az erőtlenséghben, es a' versenyességhben, mert a' mint az Aszony állat a' firfiuval garázdálkodván ha láttya hogy ez fel allatot, es allando ábrázattal ellene allott, mingyarást el esik a' szive, es hatra czafol; ha penigh filénknek es futamonak megh ösmeri, az utolso méresseghre emeltetik, es kegyetlenül rea tamad. Hasonlóképpen az ördögh mind szivetül, mind erejitül szokot el hagyatni, valahanszor megh ösmeri hogy a' lelkj bajnak rettegetlen szivel, es magas homlokkal a' kísértetnek ellent tart. Ha pedig mingyarást első erőszakon reszket es el ijedet sziveben; nincs e' vilagon oly fene vad, oly erős, es megh atalkadot ember ellenséghé, a' mely igyekeznék oly veszedelemmel, a' gonosz indulatu, es el tökellel akarattyának kívánsághát be tölteni.

Tizen harmadik. Ugyan ez a' my ellensegünk követi egy fajtalan szeretőnek szokását: mely igyekeztvén valamely tisztos embernek leanyat avagy jambor hazas társát megh ejteni, azon farad legh inkább hogy minden beszedi es minden tanacskozási titokban legyenek, es semmitül jobban nem fél, semmin inkább nem bankodik; mint ha vagy a' Leanzo attyanak, vagy a' hazas Aszony a' dolgot megh [123] mongja, tudván hogy ez által minden kívánságha es igyekezete füstbe megyen. Hasonlóképpen azon igyekezik a' gonosz Satan, hogy az a' lélek melyet megh akar csalni, es el veszteni, az eö csalárd be adásit tikollja. Busul pedig feletteb, es igen igen kenlódik, ha vagy a' Gyontato vagy Lelki attyának, az eö igyekezeti ki mondatnak, mert tudvan tudgya, hogy megh szigye-nítettik.

Tizen negyedik. Ez az ellenségh, a' hadakban probalt Kapitány embertis szokta követni: mely a' megh szalot varat megh akarván venni, es rablani, az erőtleneb reszt ostromolya: Ezis hasonlóképpen környül jarja a' lelkét, es ravaszul fel keresi, micsoda jocselekedeteknek es minemü tekelletességheknek segedelmével megh erőssített, avagy megh fogyatkozot legyen: es arrul a' reszrül minden ereje es tehetséghe szerint

rohanik az Emberre, meljürül legh erőtlenebbnek megh ösmerte lenni, avval a' bizodalommal hogy ezt eppen el rontya.

Más hasznos Regulák avagy oktatások, a' Lelkeknek iob, es böveb megh válastására. Melyek az masodik hethes főkeppen illendök. [124]

Első Regula. Hogy tulajdona Istennek es minden jo Angyalnak ez, hogy igaz Lelki öremmel az megh indított lelkét vigasztalják<,>: minden szomorúsaghtul es fel haboritástul, melyet a' gonosz lelek szerzett vala megh szabaditván: mert ellenkezve az ördögh patvaroskodo tudománnyal az igazságghnak képi alat azt a' lelekben tanált örömet <oszt> ostromlani szokta.

Masik regula. Magae az Istene a' lelkét minden erre indito es előlmenő ok nélkül vigasztalni, mert tulajdon ez a' Teremtője hogy alkotmányát megh szállja, es azt az eö szeretetire telyessegesen fordicsa, vonnya, es változtassa. Akkor pedigh mongyuk hogy semmi előlmenő ok nem taláztatot, mikor sem az erzekenségheknek, sem az ertelemlenek, sem pedigh az akaratnak valami olyan eleiben nem adatott, mely ilyen vigasztalásnak oka lehetne.

Harmadik. Valahánszor a' vigasztalásra előlmenő ok adatott, annak mind a' jo 's mind a' gonosz Lelek szerzője lehet, de ellenkező veghnek igyekeznek. A jo hogy a' lélek a' jónak esmeretibe, es cselekedetibe gyaporodgjek, a' gonosz pedigh hogy gonoszt cselekedgyek és el veszen[.]

Negyedik. A gonosz Lelek szokása ez: hogy a' világossággh Angyalba változtassék, es megh esmervén a' lelek [125] Istenes igyekezetit, elein engedgyen neki, de majd hogy ezektül a' magha el fordított kívánságghára edesgesse. Mert elein teteti maghát, mint ha a' jo es Istenes ember gondolatit követné, es taplálna; de az utan lassan, lassan, a' magha el rejtet alnokságghának beköban vetven törben ejti.

Ötödik. Valoban, es szorgalmatossan visgalliuk megh gondolatinkat mind kezdetin, közepin, es utolján<,>: mely mind három ha jól vagyon, jele hogy a' jo Angyaltul adatnak azok a' gondolatok: ha pedigh er telmünk okoskodása által valami adatik, avagj követezik, a' ki magaban

gonosz, avagy a' jotul el fordito, avagy kisseb jora indito annál, melliet annak előtte keresve el vighezet vala követni, vagj ha maghat a' lelket farásztya, kisergeti, fel haborittya, el viven az előbbeni nyugadalmot, békességhez, csendességhez, nyilván valo hogy az olljan gondolatnak a' gonosz Lelek szerzője; ugjmint a' lelki haszonnak szüntelen valo ellenséghitül.

Hatodik. Valamennyiszer történik valami be adásban ellenségünket a' kigyó fark által megh esmernünk úgy mint a' gonosz végébül, mellyel mindenkor be színli maghát akkor igen igen hasznos vissza vennünk az egész okoskodást, es megh jedzeni, micsoda fogást töt legyen a' jo gondolatnak elein; es mikippen az előbbeni lelki edesseget es csendesseghet lassan lassan el tavoztatni, es a' magha [126] merget be önteni kezdette, hogy illyen proba által megh esmert csalardsaghát, ez utan könnyebben el kerülhessük.

Hetedik. Azokat kik az üdvösseghnek dolgaiban előmennek, mind a' két Lelek be színli lelkekben<,>: de külemb<s> 's külemb modon. A jo lelek gyengen, csendessen, es edesdeden, mint egy taploban esöcsep. A gonosz lelek pedig kemennyen, kedvetlenül, erőszak keppen, nagy zörgessel, mint a' zapor esö a' kö sziklára. Azokkal pedig a' kik napról napra a'gonossághba nőnek ellenkedő modon történik. Mely külembezésnek ez az oka: A mint akar melyik Angyalnok hasonlatos, vagy nem hasonlatos, a' leleknek rendelése. Mert ha akar melyik lelek maghaval ellenkedőnek tanallja, zörgessel, es ütéssel (mely könnyen megh esmertetik) egybefoglallia velle maghát. Ha pedig magához illendőnek tanallia, úgy mint magha megh nyitot hazához csendesseghel be megyen.

Nyolczadik. Valahanszor minden elől adott ok nélkül a' vigasztalás jelen vagyon, noha ez alatt, ugymint Istentül küldet, a' mint oda fel mondank semmi csalardsagh nem lehet; De ugyan szükséghez hogy figyelmetessen, es szorgalmatosan, megh valaszszuk a' jelenvalo vigasztalásnak idejet, a' majd el jövendőtül, melybe mégh buzgó a' lelkünk, es az a' minap elvett Isten jo akarattyának [127] maradokit megh erzi, mert gyakran történik, hogy ebben az utolsó üdőben, vagj szokásbul, okoskodásbul, es tulajdon itéletünkbul, vagy a' jo, 's gonosz lelek izgatásából nemelleyeket erünk, avagy rendelünk, melyek mivel hogy

magatul az Istentől rend nélkül nem adatnak, okos vizsgálatot kívánnak, minekelőtte jöhetnek valahová, avagy cselekedetbe hozzuk.

Nemely Regulák, vagy oktatások az Alamisna adásra szükségesek.

Első Regula. Ha valamit el osztogatni akarunk azok között kikkel vér szerint, avagy barátsággal egyezünk, azokról mellyekhez, inkább hajtunk, szükségünk hogy négy Regulát (mellyeket egy részt immar megh irtunk, midőn a' megh választásról szollottunk) lelki szemünk előtt viseljük. Első ez legyen. Hogy azokhoz való indulatunk, igyent az Isteni szeretetből származzék, mely szeretetet szükségessé megh erzenünk hogy gyökere, es oka minden Anyankfiainkhoz es barátinkhoz való indulatunknak, es azon legyünk, hogy a' jelenvaló dolghban, legh inkább ez világoskodgyék.

Masodik. Hogy megh gondoljuk ha valaki más a' kinek a' magunkhoz hasonló állapotot, es egy fele tökéletességet kívánánk, hasonló dolgról velünk tanácskozunk; a' mint ennek tanácsolnánk hogy rendelné el osztogatását: miis cselekedgyünk. [128]

Harmadik. Gondoljuk megh ha mingyarást ez osztogatás után megh kellenék halnunk <,>: es a' mint kívánánk, hogy cselekedtünk volna, ugy cselekedgyünk.

Negyedik. Hogy által lássuk utolsó itéletnek napját: es a' mit akkor választanánk, e' mostani kétségessé dolghban azt megh tarcsuk.

Ötödik. Hogy valahányszor erzők indulatunkat azokhoz hajolni, mellyekhez valami kötelességünk vagyon, a' négy adót Regulát jól megh gondoljuk, es az szerent indulatunkat megh vizsgáljuk, mind addigh az Alamisnáról es az el osztásról semmit sem gondolkodvan valamig szívünkben le nem tettük ha valami gánts benne tanaltatnak.

Hatodik. Noha az Egyházi jövedelmet, azok a' kik az Egyházi méltóságban vannak bűn nélkül el osztogathattak: de mivel hogy soknál izagato gond támad, hogy ne talám az igazságon fellyül magokra költenének; hasznos hogy az oda fel adót Regulák szerént ki ki állapotát es életit igazan el rendelje.

Az oda fel elől számlált, es más sok fele ok miatt azoknak ki szolgáltatásában mellyek magunk személyünkre állapotunkra, hazúnkra avagy cseledinkre ki adatnak, legh job, es legh bátorságosb az el osztogatásban

hogy magunk alkalmatosságunkra valokbul minden tehetsegünk szerent el vonnyunk, es legh közeleb járulyünk az feö [129] Papnak példájához JESVS Christus Vrunkhoz: mivel hogy a' Carthagoban tartot közenseges gyülekezetben, a' hon Sz. Agostonis jelen vala, vegeztetet hogy a' Püspök hazi eszköznek ala valonak es szegennek kellessek lenni. Es ez minden fele rendben illendö kinek kinek személye es állapotya szerent. A mint a' hazásaknak peldat attak vala az Sz. Joakim es Anna, melyek három reszre osztottak minden jövedelmeket: ugy hogy egyikét Szegenyeknek adnák, a' masikat a' Templomra, es Isten szolgálátyara szentelnék: a' harmadikat magok szükségekre tartanák.

Némely tanusagok fel jegzésre meltok, az izagato gondok megh választásra: melyeket az ördögh a' lelekben fel indit.

Elsö Közönsegesen Izagato gondnak mongyuk azt mikor szabad akaratunk indulattyából, es magunk szerént itiletünkbul valamit el vegezünk bünnek lenni, a' mi nem bün, a' mint, ha valaki eszebe veszi hogy a' földön polyvabul formalt keresztet által menve labával megh nyomta, ezt bünnek tartana. De tulajdon ezt nem izagato gondnak, hanem inkab tevelyögö itilésnek kell mondanunk. [130]

Masodik. Mert tulajdon az igazato[!] gond ez, valahanszor az ilyen keresztnek, megh tapodása után, vagj valamelj gondolat, beszéd avagj cselekedet után, fel tamad bennünk mint egy tett bünrül gyanoságh. Es noha más felöl eszünbe jön, hogy semmikeppen nem vetettünk, de ugyan erzünk valami ketelkedést es haboritást lelkünkben, mely az ördöghtül fel indittatott.

Harmadik. Az első ugy mint nem tulajdon izagato gondnak mo<n[?]>dgyatul el iszonyodgyunk a' mint a' tevelyégstül. A' masik pë-nigh egy ideigh (feökeppen ha csak mostan kezdetet az illetnek jobbitása) nem kevéssé segiti a' lelki dolgokban munkalkodo lelket, midön ezt csudalatoskeppen tisztittyta es minden bünnek jegyetül el fordittyta, a' ma Sz. Gergelynek mondása szerent: A jambor leleke ottannis vetket esmer-ni a' hol vetek nincsen.

Negyedik. Ravaszul rea vigyaz az ellenség, micsoda minden embernek lelki ismereti, ha vastage avagj gyenge, es a' melyet gyengenek tanál lenni, megh sokkal gyengebnek igyekezik azt tenni, es az utolso

szorgalmatosságokra hozni, hogy így nyomorultul meg haborítottan utollyára a' lelki előmenetelről le vegye. Tudniillik ha oly lelekre tanál, a' mely nem csak a' halálos, es a' bocsanando bűnekis helt nem ád; De még (hogy ugy szollyunk) [131] a' bűnek arnyekat sem szenvedí; akkor mivel hogy tulajdonkeppen valo bűben nem ejtheti, arra igyekezí ez illyen lelket hozni, hogy bűnek higye lenni, a' hol semmi bű nincsen, ugy mint valami szorul vagy hirtelen gondolatrul. A temerdek lelki esmeretet penigh külemben: mert ezt nagyob lelki temérdekseghre vinni igyekezí hogj az a' ki annak előtte a' bocsanando bünt restelte el kerülni, mostan a' halálostis kevésre becsülye, es naponként kevessebet ezekrül gondollyukon.

Ötödik. Hogy a' Lelek a' lelki utban előb mehessen, szükséghes hogy az ellenséghnek ellenkező reszet kövesse: ugy hogy, ha az ellenségh a' lelki esmeretet tagítani akarná, ez szoricsa, ha az ördögh igen szoritani kivanná a' Lelek tagicsa. Mert így történik hogy el kerülven mind a' két resznek veszedelmét, a' lelek a' nyugadalmos es batorsaghos közepire jusson, es szüntelenül abban meg maradgyon.

Hatodik. Valahányszor akarván valaki szollani avagy valamit cselekedni, a' mi a' közönseges Anyaszentegyháznak szokásival, avagy az Előjaroi értelmivel nem különbözik, es Isten dicsiretíre igyekezí; Ha kívül valami adogatás rea ütkezik igyekezven embert el inteni hogy azt ne szollja, avagy ne cselekedgye a' mit magaban el rendelt vala, elől hozvanis vagy a' hiaban valo dicsiretnek, vagy más valami gonoszsághnak festett veszedel[132]mét: akkor Istenhez fel emelye ember elméjét, es ha látja hogy a' szo, vagy cselekedet Isten dicsiretíre menendő, vagy hogy aval nem ellenkezik; igyenessen a' be adogatas ellen menyenyen, es az ellene zörgö ellenséghnek Sz. Bernardal felellyen: Se el nem kezdettem, se el ne hagyom te eretted.

Egynehány meg tartando Regula, hogy az igaz értelmü Szentegyházzal igazan edgyet ercsünk.

Első. Felre vetvén minden tulajdon itiletünket, mindenkor kész, es alkalmas akarattal legyünk a' Kristus jegyessenek es Sz. Anyánknak

szofogadásra, mely igaz értelmü, közönseges, rend fejedelmes, szent gyülekezet.

Másik regula. Illendő hogy dicsirjük a' szokot bünekrül Paphoz valo gyonást, es az Vrnak esztendönkent el vitelit, noha dicsiretesb ehez minden heten, avagy bár csak egyszer minden honapban, illendő moddal jarulni.

Harmadik. Ajanlani Kristus hiveinek hogy gyakorta, es aitatossan a' Sz. Mise aldozattyát halgassák. A mellet hogy az Egyhazi eneklesek, Soltarokat, es a' Templomokban [133] avagy azokon kivülis a' hosszú es beö Imadsághokat es hogy nagyra becsüllyek az Egyhazi rendeknek naponként parancsolt soltár mondast, es az bizonyos aitatosságokra el rendelt üdöket.

Negyedik. Mindenkör dicsirni az Egyhazi rendeket, es Szerzeteket, es a' nötelenséghez avagy szüzesseget a' hazossagnál följeb becsülni.

Ötödik. Joknak vallanj a' Szerzetesek fogadásit, a' Tisztasaghnak, Szegenységhek es holtigh valo engedelmességhek meg tartasirul, a' töb tökelletesseghnek es parancsolat kívül szabad akaratu jo cselekedetivel. De feljedzésre méltó; Mivel hogy a' fogadas csak azokra nez, mellyek a' keresztyen életnek tökelletesseghére vezérlok, másokrul, melyek inkab a' tökelletesseghre akadályosok, ugy mint a' kereskedés avagy hazosság: azert ezekrül soha fogadást nem kel tenni.

Hatodik. A mellet a' Szenteknek tagjait, csontyait, melyeket Reliquiáknak mondunk, tisztelljük, es ezekhez segítseghre hívó töt imadsagokkal dicsirjük, a' Templomokban rendelt üdökben bizonyos aitatosságokat, bucsujárásokat, Indulgentiakat, eghö viasz gyertyákat, es töb ilyen aitatossagha, es sz. iletre segítő eszközöket meg becsüllyük[.] [134]

Hetedik. Nagjra becsülteni a' hús eteltül valo megh tartoztatást es a' bütelest: ugy mint a' negyven napi büjtet, a' negy Kántort, bizonyos ünnepek elöt valo bütelést, Pentek es Szombat napnak a' többivel edgyüt melyeken szokás szerént csak aitatossághbul sokan büjtelnék<,>. Ezek mellet, a' szabad akaratbul fel vet testi sanyargatásokat melyeket Poenitencianak mondunk: 's ezek pedig belsök es külsök.

Nyolczadik. Dicsirni a' Templomoknak fel építését, azoknak ekésítését, csinosgatásit: Szenteknek kepeit; ugy mint azert becsülletre méltók a' mit jelentenek.

Kilenczedik. Erössíteni, feőkeppen Ecclesianak minden parancsolatyat, semmikippen ezek ellen nem vinnya; hanem minden keszülettel az ellene vivoktul ezeket oltalmazni.

Tizedik. A regi Atyáktul es Előljároinktul adatot rendeleseket, parancsolatokat, kezrül kekre tanításokat, szokásokat, szorgalmatossan joknak valani. Es noha nem tanaltatik mindenüt ezek közt a' kevánt, es szükségshes tökelletességh, de ugyan ha valaki ezek ellen vagy a' közenseghes praedicalásban, avagy köz beszedbenis szollana; inkább kárvallásra es botrankozásra okot adna, hogy sem haszonra avagy jobbitásra: Mert ez illyen beszédből csak busítás, es gyalázás köuetkezik a' kösség közt, [135] Fejedelmi es Lelki pasztori ellen. Szükségh tehát hogy ennyhjcsök ez illyen szidalmazást. De mindazáltal a' mint káros a' tavol levő Elöl valokat a' kösségh elöt megh ugatni, es gyalázni: ugy viszontag hasznos ezeket titkon megh inteni, melyek ha akarja ezt a' nyavalyát megh orvosolhatyák.

Tizen egyyedik. Az Szent tudományt nagyra becsüllen: mind azt a' ki tettetöt , 's mind a' ki oskola beli mondatik. Mert a' mint a' reghi Sz. Doctoroknak es Tanitoknak, ugy mint Jeronymusnak, Agostonnak, Gergelynek, es ezekhez hasonloknak fel tet czelljok vala, a' hivek lelkeit az Isten szeretetire es szolgálattyára indítani: ugy tulajdon a' Sz. Tamásnak, Bonaventurának, es a' töb mostani Sz. Írásban jól tudóknak; az öröki <di> üdüösséghre, szükségshes tudományokat tökelletesben tanítani, es megh magyarázni, a' mint illet az eő üdejekben es az után eretnek-séghekből tamadott tevelygeseknek megh hamissítására. Mivel hogy ez illyen Doctorok, a' mint üdü szerent utolsobbak, nem csak a' Sz. írásnak értelmivel fel ekessítetttek, es a' reghi Sz. Atyák irasival megh segítetttek: De az Isteni vilagossitással, az Sz. gyölükezeteknek<,> vigezsisivel, es a' külembfele Anya Szentegyháznák rendelisisivel, üdvössighünk segítseghére igazan elnek es oktatnak bennünket. [136]

Tizenkettődik. Fedhető es el tavoztando az a' hasonlítás, mely a' földön valok közt (noha ezekis dicsiretre meltök legyenek) es a' Isten szentek közt tetetik mondván: Ez tudossab Sz. Agostonnal, ez más Szen[!] Ferencz. Ez egyenlő az Szentséghben Sz. Pallal. avagy némely tekelltesseghben nem alacsonyab.

Tizen harmadik. Végezetre hogy a' közönseges Anya-Szent egyházal mindeneben egy akaratuk, es egy formajuk legyünk: ha valamit a' mi nekünk fejrnek latzik lenni feketenek magyarázna, tartozunk, hogy miis feketenek mongyuk. Mert ketséghe nélkül hinnünk kel hogy Vrunk JESVS Kristusnak es az igaz ertelmü Ecclesiának, az eö jegyesenek egy lelke legyen, mely által igazgattatunk, es vezerlettetünk az üdvösséghe: nemis más az Isten a' ki reghen atta az Tizparancsolatot; annal, a' ki most tanittya, es igazgattja az Anyaszentegyházat.

Tizen negyedik. Arrais jól vigyázzunk hogy noha minden ketséghe nélkül igaz hogy senki más nem üdvözül, hanem csak a' ki Istentül elől el rendelt: de ugyan eszesen kel errül szollani, hogy ne talám az Isteni malasztot es az Elölrendelést felyeb ki terjesztvén, a' szabad akaratnak ereit, es a' jo cselekedeteknek erdemit latassuk ki rekeszteni: vagj ne talám ezeknek igaz igassagh [137] fölet többet, tulajdonitvan, azokat a' mellet kissebbicscsük.

Tizen ötödik. Hasonlo ok miat az elől el rendelésrül valo gyakor beszeden bekét hagyunk, es ha neha elő hozatik, oly mertekletesseggel legyen, hogj a' nepnek ne adassék alkalmatossagh valami tevelgésre, es mondásra: hogy ha az üdvösseghemrül, avagy el karhozatrul el rendeltet, bár gonoszul, 's bár jól cselekedgyem máskeppen nem törtenhetik: miokaért sok jo cselekedetet el mulatnak, es más sok üdvösseghre valo segitsegetis.

Tizen hatodik. Törtenik ugyan gyakorta hogj a' hitnek mod nélkül valo dicsiretibül minden megh valasztás es megh fejtés nélkül, oköt veyen a' nép a' jo cselekedetekben valo tuny<á>asaghra, melyek a' hitnek előljároi, vagj köuetői, de immár az szeretetnek kötelesseghvel ki formaltatot.

Tizen hetedik. Az Isteni malasztrul ugj praedicállyunk hogy a' halgatokban valami halalos tevelygesre alkalmatossaghot ne indicsunk el ragadván szabad akaratunkat. A malasztrul szabad ugyan szollanunk, de csak közensegesen es a' mennyire Istennek nagyob dicsiretire illendő, alkalmaztatván magunkat ezekre a' veszedelmes [138] üdökre; hogy ne talám mondgják, hogy ember szabad akarattal nem elhet, es hogy a' jo cselekedeteknek hathatoságok nincsen.

Tizennyolczadik. Noha nagy dicsiretre méltó es igen hasznos, csupan Szeretettel Istennek szolgálni; mindazonáltal igen igen ajánlásra méltó eö Sz. Felseghe felelmeis. Es nem csak az melyet fiui felelemnek mondunk, mely aitas es Szent, hanem azis, melyet Szolgai félelemnek mondunk: ugmint embernek igen igen hasznos, es gyakorta szükséghes hogy a' halálos bünbül, midön abba történik esnünk hamarsággal igyekezünk fel kelni, melytül megh szabadulván; könnyebben az fiui filelemhez, ugmint Istennek leg kedvesbhez lephetünk, mely filelem nekünk az Isteni szeretettel egyesseghet szerez; es azt megh tartya. [139]

*Rendi az Elmélkedéseknek, Hozzá tételeknek, es Feljedzéseknek,
melyek ebben a' könyvben foglaltatnak .*

Feljedsések, hogy mind az a' ki adgya, 's mind a' ki veszi a' lelki gyakorlást megh segitessenek	1.
Első Hét	
Kezdeti avagy fundamentoma a' Gyakorlásnak	11.
Rész szerent lelki esmeretnek vizsgálása	12.
Közönseges lelki esmeretnek megh vizsgálással. <modgya>	15.
Közönseges lelki esmeretnek megh vizsgálásra szolgalo modgya.	19.
Közönseghes gyonásnak es az Ur elvetelenek modgja.	20.
Első gyakorlás. A három lelki tehetsegnek, a' három féle bün körül megh szemlélése.	21.
Második gyakorlás. A bünekrül	25.
Harmadik. Az első és második gyakorlas visszahozása.	28.
Negyedik. Hasonlo a' felsőhez.	29.
Ötödik. A Pokolrul.	30.
A gyakorlásra valo üdönek el rendelése	31.
A gyakorlásnak job voltára hozzá tételek.	32.
A poenitentiarul, es testi sanyargatásrul	34.
Más negy fel jedzesre valo	35.
Második hét.	
Vrunk Kristus országhának megh szemlelese	37. [140]
Első Napnak első Elmélkedés. Vrunk megh testesülésérül.	40.
Masodik megh szemléles. Vrunk születésérül	43.
Harmadik; A kettőnek Visza hozása	45.
Negyedik hasonlo	45.
Ötödik, A két gyakorlásrul, az öt erzekenseghnek belső illetése.	46.
Öt fel jedzés	47.
Masodik napra rendelt megh szemlélések	49.
Harmadik napra etc.	50.
A külömb féle emberi életnek állapattyarul elől járás	51.
Negyedik napra etc. Két zászlorul elmelkedés	52.

Ugyan ezen a' napon. Három rendbeli emberről	55.
Ötödik napra etc.	57.
Hatodik, Hetedik, Nyolczadik es Kilenczedik napra.	58.
Tizedik, Tizenegyedik, tizenkettődik napra	59.
Három megh jegyzendő dologh.	59.
Három alázatosságának modgya.	60.
A megh választásra elől járás	61.
A megh választásra bevitel.	62.
A megh választásnak három idejéről	63.
A jo megh választásnak első modgya.	64.
A jo megh választásnak másik modgya	66. [141]
Eletnek megh jobbitásáról vagy megh ujjításáról.	67.
Harmadik Hét.	
Első megh szemlélés. Az utolsó Vacsoráról	68.
Másik. A kertben történt titkokról.	71.
Negy feljedzés	72.
Második napra rendelt szemlélések.	73.
Harmadik napra etc.	74.
Negyedik, ötödik, es hatodik napra etc.	74.
Hetedik napra etc.	75.
Feljedzések	75.
Etel 's ital mertekletességéről Regulák	76.
Negyedik Hét	
Első megh szemlélés. Üdvöztünk feltámadásáról	78.
Egynéhány feljedzés	80.
A lelki szeretetre ingerlő megh szemleles	82.
Három Imádságnak modgya. Első	85.
Másik Imádságnak modgya	88.
Ehez szolgáló Regulák	89.
Harmadik Imádságnak modgya	90.
Ehez szolgáló Regulák	90.
Urunk JESVS Christus életének titkai.	
Fel jedzés	93. [142]
Üdvöztünk megh testesüléséről	93.
A boldogsághos Szüz Ersebethhez meneteliről	94.

Üdvöztünk születésirül.	94.
Pasztorokrul.	95.
Vrunk környül metelésérül	95.
Harom Magusrul	96.
A boldogságos Szüz megh tisztulásárul.	96.
Üdvöztünk Aegyiptusban futásárul	97.
Üdvöztünk tizenkét esztendös korátul harminczigh.	98.
Templomba fel menetelirül	98.
Vrunk keresztelésirül.	98.
Vrunk kisirtetirül.	99.
Apostolok hivatalirul	99.
Vrunk első csudájárul.	100.
Az árasok Templombul első kihanyásárul.	100.
A hegyen valo beszedrül	100.
A tengeri indulatnak megh csendesítésirül	101.
Vrunk Tengeren járásárul	101.
A prædicallásra el küldet Tanitványokrul	102.
Maria Magdolna megh tereserül	102.
Öt ezer Embernek Taplálásárul.	103.
Kristus szine változásárul	103.
Lázár fel tamasztásárul	104. [143]
Bethaniai Vacsorarul	107.
Virágh Vasarnaprul.	104.
A Templomban prædicallásárul	105.
Utolso Vacsorárul.	105.
Vacsora utan a' kertben történt titkokrul.	
Kristus megh fogásárul es Annashoz vittetésérül	106.
Kaiphás házána történt dolgokrul	107.
Pilatus elöt valo vadolásrul	107.
Haerodeshez vittetésrül	107.
Haerodestül Pilatushoz vissza küldet JESVSrul.	107.
Halálra itiltetet, es fel feszítettet JESVSrul.	108.
A körösztt fán történt titkokrul.	108.
A temetésnek titkairul	109.
Vrunk halottaibul fel tamadásárul, es első megh jelenésérül.	110.

Masodik megh jelenéséről.	110.
Harmadik, negyedik, ötödik megh jelenéséről	111.
Hatodik megh jelenéséről	112.
Hetedik es nyolczadik megh jelenésről	113.
Kilenczedik, Tizedik, Tizenegyedik, Tizen kettődik <es 13dik>. ...	114.
Tizenharmadik megh jelenéséről.	115.
Vrunk Menybe menetelirül.	116.
Hasznos Regulák.	
A lelki indulatoknak megh választására	116.
A lelkeknek job, es böveb megh választására	123.
Az Alamisna adásról.	127.
Az izagato gondoknak megh választására.	129.
Hogy az Anya Szent egyházzal egyet ercsünk	132.

Személynévmutató

- Ádám 30
Ágoston, Szent 93, 96
András, Szent, apostol 51, 74
Anna, prófétaasszony 73
Anna, Szent 93
Annás 60–62, 80, 101
Aquaviva, Claudio 7
Archelaus 73
- Barabás 80
Bernát, Szent 10, 94
Bladus, Antonius 7
Bogár Judit 11
Bonaventura, Szent 96
- Calveras, José 7
Cosmerovius, Matthaeus 12
- Dalmases, Cándido de 7
Dávid 72, 78
- Ebeczky Sándor 10
Elffen, Nicolaus 8, 11, 13
Erzsébet 52, 71, 100
Éva 30
- Farkas Antal 13–15
Ferenc, Assisi Szent 96
Ferenc, Xavéri Szent 11
Frusius, Andreas 7
Fülöp, Szent, apostol 75
- Gábor Csilla 11
Gábrriel, Szent, főangyal 41, 71
Gergely, I., Szent, pápa 93, 96
- Hemerken, Thomas (Kempis Tamás) 40
Heródes, I., Nagy 73
Heródes Antipász 61, 81, 101
Hevenesi Gábor 8
- Ignác, Loyolai Szent 7–13, 17
Illés 77
- Jakab, Szent 85
Jakab, Szent, idősebb, apostol 77
János, Keresztelő Szent 71, 74
János, Szent, apostol 52, 58, 61, 74, 75, 77–82, 84
János, Szent Péter apja 85
Jeromos, Szent 96
Jézus Krisztus 7, 11, 18, 22, 29, 31, 33–36, 38–43, 45–49, 51–53, 55, 59–61, 63, 64, 68, 69, 71–87, 93–95, 97, 99–101
Joachim, Szent 93
József, Arimateai 82, 85
József, Szent 42, 43, 72, 73
Júdás, Iskarióti 58, 59, 78–80
- Kaifás 61, 62, 80, 101
Kazy Ferenc 9
Kecskeméti János 8, 11
Kempis Tamás → Hemerken, Thomas
Kürner, Johann Jacob 12, 13
- Lanczmar Márton 10, 12
Lázár, Szent 52, 78, 101
Lippay György 9, 12
Lucifer 47, 48
Lukács László 9, 10, 12
Lukács, Szent 42, 46, 52, 61, 71–75, 77, 79–82
- Maczák Ibolya 8
Magdolna → Mária Magdolna
Malkus 59
Mária, Jakab anyja 83
Mária Magdolna, Szent 77, 78, 83, 101
Mária, Szűz 11, 41, 42, 61, 64, 68, 71, 72

Márk, Szent 59, 61, 74, 79–83
Márta, Szent 77
Máté, Szent, apostol 51, 52, 55, 58, 59,
61, 72–83, 85
Molnár Antal 9
Mózes 77

Nádasi János 8, 11
Nagy Anna 8
Nikodémus 82

Paintner Mihály 10
Pál, Szent, apostol 55, 85, 96
Péter, Szent, apostol 59, 74, 76–80, 83–
85
Petruich Antal 9, 13
Poncius Pilátus 61, 62, 80, 81, 101
Pribely Ferenc 14

Simeon 73
Simon 78

Simon → Péter, Szent, apostol
Simon, Cirenei 81
Sommervogel, Carlos 9, 10
Stoeger, Johann Nep. 10

Szalómé 83
Szelestei N. László 8

Tamás, Aquinói Szent 96
Tamás, Szent, apostol 84
Trinckel Zakariás Ignác 12
Tüskés Gábor 8, 11

Vid László 9

Wesselényi Ferenc 12

Zebedeus 75, 79

Pázmány Irodalmi Műhely

Lelkiségtörténeti források

Lelkiségtörténeti forráskiadás-sorozatunkban 1800 előtti vallásos áhítatot tápláló és az áhítat megnyilvánulását bemutató magyarországi szövegemlékeket adunk közre.

Szeretnénk a témájuk miatt kitagadott egyházi irodalmi műfajokat és műveket értékük és rangjuk szerint elhelyezni a régi magyarországi irodalomtörténetben, hozzáférhetővé tenni kutatók és érdeklődők számára.